

T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2013 RAPORU

Ankara, 2014

ISBN: 978-975-590-541-9
Sağlık Bakanlığı Yayın No: 984

Baskı: uzman matbaacılık

İvogsan Bölgesi Matbaacılar Sitesi 1514. Sok. No: 44 Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0312 394 43 64 - Belgegeçer: 0312 395 37 45 - e-posta: uzmanmatbaacilik@gmail.com

<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr/>

Bu yayın; T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve bastırılmıştır.

Her türlü yayın hakkı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'na aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Kısmen dahi olsa alınamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi "Türkiye'de Verem Savaşı 2013 Raporu", Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın No, Ankara ve Yayın Tarihi" şeklinde olmalıdır.

Ücretsizdir. Parayla satılamaz.

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Seçil ÖZKAN

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı

Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU

THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları
Başkan Yardımcısı

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik
Değerlendirme ve İstatistik Birimi Sorumlusu

S. Murat MUTLU

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Saha Hizmetleri
ve İkmal Birimi Sorumlusu

Funda BAYKAL

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik
Değerlendirme ve İstatistik Birimi

YAYIN KOMİSYONU

Uzm. Dr. Hasan IRMAK

THSK Tüketici ve Çalışan Güvenliği Başkan
Yardımcısı

Dr. Mustafa Bahadır SUCAKLI

THSK Erken Uyarı Cevap ve Saha Epidemiyolojisi
Daire Başkanı

Doç. Dr. Nazan YARDIM

THSK Obezite, Diyabet ve Metabolik Hastalıklar Daire
Başkanı

Dr. Kanuni KEKLİK

THSK Toplum Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanı

YAYIN KOORDİNATÖRLERİ

Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU

THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol
Programları Başkan Yardımcısı

Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM (Redaksiyon)

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı
Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik
Birim Sorumlusu

TEŞEKKÜR

Bu verilerin oluşması, toplanması ve raporlandırılması aşamalarında emeği bulunan; TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimi (VSD) çalışanlarına, Tüberküloz İl Koordinatörlerine, Halk Sağlığı Müdürlüğü çalışanlarına, Daire Başkanlığı çalışanlarına ve diğer emeği geçenlere teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Sağlık alanında elde edilen kazanımlar, Türkiye'yi dünyada örnek alınacak konuma getirmiştir. Tüberkülozla mücadele konusunda Dünya hedeflerine ulaşan Türkiye'nin ilerleyen yıllarda, eliminasyon programını başlatarak bu başarısını pekiştirmesi gerekmektedir. Böylece, uluslararası programlar ve bilimsel gelişmeler ışığında yürütülen tüberkülozla mücadele programında nihaî başarıya ulaşılması hedeflenmektedir.

Tüberküloz kontrol hizmetleri, dün olduğu gibi bugün de "Veremsiz Bir Türkiye" vizyonu çerçevesinde yürütülmektedir. Vizyonumuzu gerçekleştirmek için Bakanlık teşkilatımız, ülke genelindeki tüm sağlık çalışanlarımız ve tüberküloza karşı mücadele eden gönüllü kuruluşlarımızın işbirliği ve katkıları ile ulusal tüberküloz kontrol çalışmaları yürütülmektedir.

"Türkiye'de Verem Savaşı 2013 Raporu"nda, ülke genelindeki tüberküloz hastaları ile ilgili istatistikler yanında Bakanlık olarak politik kararlılığımızı yansıtan altyapı ve yürütülen faaliyetler ortaya konulmuştur.

Rapor, geçmiş yıllarda yapılan faaliyetlerle günümüzde yürütülen faaliyetlerin etkisini ortaya koyduğu için bizlere tüberküloz kontrol hizmetlerinin geçmişi ile günümüzdeki durumunu kıyaslama fırsatı da sunmaktadır. Bu yönüyle "Türkiye'de Verem Savaşı 2013 Raporu", Bakanlığımızın tüberküloz kontrol hizmetleri ile ilgili politikalarına yön vermekte, stratejik kararlarımıza ve ilerleyen yıllar için yapılacak planlamalarımıza yol göstermektedir.

"Türkiye'de Verem Savaşı 2013 Raporu"nun hazırlanmasında ve tüberkülozla mücadelede emeği geçen herkesi gönülden kutlar, başarılı çalışmalarının devamını dilerim.

Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Sağlık Bakanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
1. KÜRESEL TÜBERKÜLOZ 2012 RAPORUNDA TÜRKİYE	1
2. ÖZET	11
SUMMARY	16
3. 2012 YILI FAALİYETLERİ	19
3.1. ALTYAPI	21
3.1.1. TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimleri (VSD).....	22
3.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri.....	25
3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları.....	27
3.2. SÜRVEYANS	30
3.3. TOPLANTILAR VE EĞİTİM FAALİYETLERİ	30
3.3.1. Uluslararası Toplantılar.....	30
3.3.2. Danışma Kurulu, Çalışma Grubu Toplantıları.....	30
3.3.3. Eğitim Faaliyetleri.....	30
3.3.4. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası.....	31
3.3.5. İnternet Sayfası.....	32
3.4. İKMAL	32
3.5. DİSPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI	33
3.6. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI	34
3.7. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI	34
3.8. MOBİL TARAMA ÇALIŞMALARI	38
4. TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	43
5. İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	73
6. TEDAVİ SONUÇLARI	89
7. EKLER	105
Ek 1. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	107
Ek 2. Tanımlar ve Veri Standartları.....	112
8. KAYNAKLAR	117

KISALTMALAR

AC	Akciğer
AD	Akciğer Dışı
ARB	Aside Rezistan Basil
CISID	Computerized Information System for Infectious Diseases (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Elektronik Bilgi Sistemi)
ÇİD-TB	Çok İlaça Dirençli Tüberküloz
DGT	Doğrudan Gözetimli Tedavi
DGTS	Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control (Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi)
EuroTB	Avrupa Tüberküloz Sürveyansı
GİS	Gastrointestinal Sistem
GÜS	Genitoüriner sistem
IUATLD	International Union Against Tuberculosis and Lung Disease (Uluslararası Tüberküloz ve Akciğer Hastalıklarına Karşı Birlik)
İDT	İlaç Duyarlılık Testi
LAP	Lenfadenopati
MSS	Merkezi Sinir Sistemi
TB	Tüberküloz
TDB	Tüberküloz Daire Başkanlığı
TSM-VSD	Toplum Sağlığı Merkezi Verem Savaşı Dispanseri Birimi
TUTSA	Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
VSD	Verem Savaşı Dispanseri
İlaç Kısaltmaları	
E	Etambutol
H	İzoniyazid
R	Rifampisin
S	Streptomisin

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.	DSÖ Küresel Tüberküloz 2012 Raporu Türkiye Özet Sayfası	4
Şekil 2.	Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2011	5
Şekil 3.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde TB İnsidans Hızları, 2002-2011	6
Şekil 4.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde TB Nokta Prevalans Hızları, 2002-2011	6
Şekil 5.	Ülkelere göre yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB oranı, 2011	8
Şekil 6.	Ülkelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi), 2011	9
Şekil 7.	Ülkelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2011	9
Şekil 8.	TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinin (VSD) İllere Göre Sayıları (2012 yılı sonu itibariyle)	21
Şekil 9.	Türkiye'de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2012 yılı sonu itibariyle)	25
Şekil 10.	Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2012 Yılı Sonu İtibariyle)	29
Şekil 11.	Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinde (VSD) Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2012	33
Şekil 12.	TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2011	35
Şekil 13.	Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2012	38
Şekil 14.	Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2012	41
Şekil 15.	Yeni Olgular, Önceden Tedavi Görmüş Olgular ve Toplam Olgularda Olgu Hızları, 2005-2011	46
Şekil 16.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2011	49
Şekil 17.	Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2011	49
Şekil 18.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011	51
Şekil 19.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları, 2011	52
Şekil 20.	Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	53
Şekil 21.	Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	54
Şekil 22.	Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2011	60
Şekil 23.	Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2011	62
Şekil 24.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2010	94
Şekil 25.	Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2010	95
Şekil 26.	Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tedavi Başarısı, 2010	96
Şekil 27.	Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2010	98

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.	DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yüğü, 2011 (Yüz bin nüfusta)	5
Tablo 2.	DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları	7
Tablo 3.	DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı, 2010	7
Tablo 4.	TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinin (VSD) Listesi (2012 Yılı Sonu İtibariyle)	22
Tablo 5.	Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları, 2012	26
Tablo 6.	TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2012 yılı sonu itibariyle)	27
Tablo 7.	Tetkik Yapılma Durumuna Göre TB Laboratuvarlarının Dağılımı, 2012	27
Tablo 8.	Tüberküloz Tanı Hizmeti Veren Laboratuvarların İllere Göre Dağılımı, 2012	28
Tablo 9.	Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Dağılımı, 2012	29
Tablo 10.	Verem Savaşı Dispanseri Birimlerinde (VSD) Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2012	33
Tablo 11.	TSM Verem Savaşı Dispanseri Birimi (VSD) Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2011	34
Tablo 12.	İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2011	36
Tablo 13.	Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2012	39
Tablo 14.	Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2012	40
Tablo 15.	Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2012	40
Tablo 16.	Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011	45
Tablo 17.	Yıllara Göre Önceden Tedavi Görmüş Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011	45
Tablo 18.	Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011	46
Tablo 19.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2011	47
Tablo 20.	Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2011	48
Tablo 21.	Toplam TB Olgularında 2005-2011 Yılları Arasında Olgu Hızındaki Yıllık Değişim	49
Tablo 22.	Toplam TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2011	50
Tablo 23.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011	51
Tablo 24.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2011	52
Tablo 25.	Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	53
Tablo 26.	Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	54
Tablo 27.	Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011	55
Tablo 28.	Erkek Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011	55
Tablo 29.	Kadın Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011	55

Tablo 30.	TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	56
Tablo 31.	Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	56
Tablo 32.	Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011	56
Tablo 33.	Yeni TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011	57
Tablo 34.	Önceden Tedavi Görmüş TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011	57
Tablo 35.	Toplam TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011	57
Tablo 36.	Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2011	58
Tablo 37.	Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2011	59
Tablo 38.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2011	59
Tablo 39.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2011	61
Tablo 40.	Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2011	62
Tablo 41.	Tüm Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011	63
Tablo 42.	Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011	63
Tablo 43.	Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011	63
Tablo 44.	Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkikler, 2005-2011	64
Tablo 45.	Akciğer TB Olgularında Kültür ve İDT ile İlgili Veriler, 2005-2011	65
Tablo 46.	Akciğer TB Olgularında Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2011	66
Tablo 47.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2011	67
Tablo 48.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2011	68
Tablo 49.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2011	68
Tablo 50.	Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar Göre Dağılımı, 2011	69
Tablo 51.	Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2011	70
Tablo 52.	İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2011	76
Tablo 53.	İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2011	78
Tablo 54.	Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010	80
Tablo 55.	TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2011	82
Tablo 56.	TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011	84

Tablo 57.	İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2011	86
Tablo 58.	Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	92
Tablo 59.	Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	92
Tablo 60.	Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	93
Tablo 61.	Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	93
Tablo 62.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	94
Tablo 63.	Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	95
Tablo 64.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	96
Tablo 65.	Erkek Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	97
Tablo 66.	Kadın Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	97
Tablo 67.	Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2010	98
Tablo 68.	2008 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları	99
Tablo 69.	2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları	99
Tablo 70.	TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2010 Hastaları	100
Tablo 71.	Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları	102
Tablo 72.	2011 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi	109
Tablo 73.	2010 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi	110
Tablo 74.	2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi	111

1

**KÜRESEL TÜBERKÜLOZ
2012 RAPORUNDA
TÜRKİYE**

“DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ KÜRESEL TÜBERKÜLOZ 2012 RAPORU”NDA TÜRKİYE

2005 yılından itibaren Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerine kayıt edilen tüm TB hastalarının verileri bireysel olarak toplanmaktadır. 2011 yılı hasta verileri ile 2010 yılı TB hastalarının tedavi sonuçları Daire Başkanlığımızca toplanmış ve 30 Haziran 2012 tarihinde DSÖ'ye iletilmiştir. Bu veriler DSÖ tarafından analiz edilmiş olup Küresel Tüberküloz 2012 Raporuna yansıtılmıştır.

DSÖ tarafından yayımlanan Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda (Global Tuberculosis Report 2012) yer alan Türkiye profili özet sayfası Şekil 1'de görülmektedir.

Turkey

Population 2011		74 million
Estimates of TB burden * 2011		
	Number (thousands)	Rate (per 100 000 population)
Mortality (excludes HIV+TB)	0.53 (0.17–1.1)	0.72 (0.23–1.5)
Prevalence (includes HIV+TB)	17 (8.1–30)	24 (11–41)
Incidence (includes HIV+TB)	18 (15–20)	24 (21–27)
Incidence (HIV+TB)	0.027 (0.015–0.044)	0.04 (0.02–0.06)
Case detection, all forms (%)	85 (75–97)	

TB case notifications 2011			
New cases	(%)	Retreatment cases	(%)
Smear-positive	4 927 (34)	Relapse	637 (50)
Smear-negative	2 372 (16)	Treatment after failure	85 (7)
Smear-unknown / not done	1 553 (11)	Treatment after default	125 (10)
Extrapulmonary	5 565 (39)	Other	415 (33)
Other	0 (0)		
Total new	14 417	Total retreatment	1 262

Other (history unknown)	0		
Total new and relapse	15 054	Total cases notified	15 679

New cases	Smear-positive	Smear-negative/ unknown/ not done	Extrapulmonary
M:F ratio	2.4	1.6	0.8
Age < 15	47	424	273

Laboratories		2011
Smear (per 100 000 population)		0.5
Culture (per 5 million population)		10.6
Drug susceptibility testing (per 5 million population)		4.8
Is second-line drug susceptibility testing available?		Yes, in country
Is there a national reference laboratory?		Yes

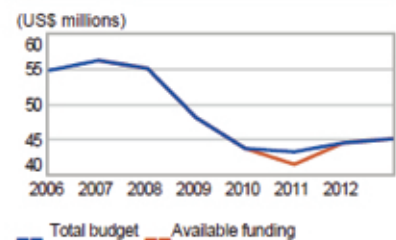
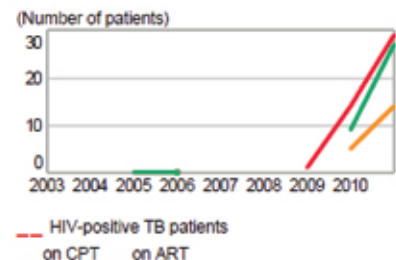
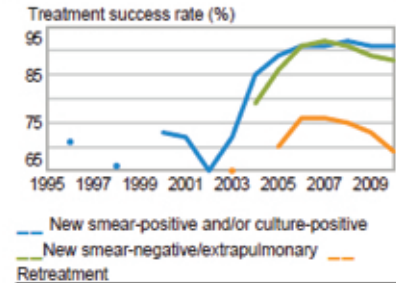
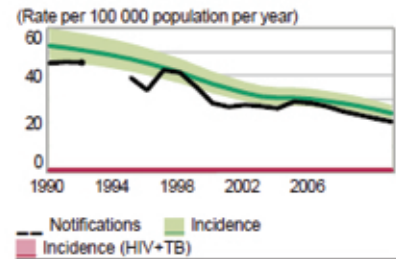
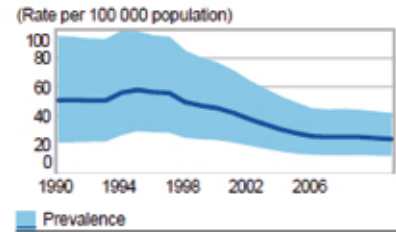
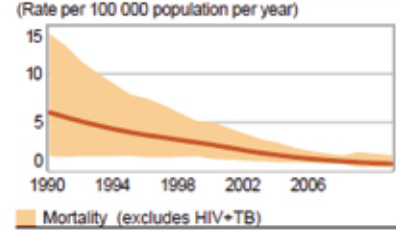
Treatment success rate 2010 (%)		
New smear-positive and/or culture-positive	91	Is rifampicin used throughout treatment for new patients?
New smear-negative/extrapulmonary	88	Yes
Retreatment	69	

TB/HIV 2011		Number	(%)
TB patients with known HIV status		7 241	(46)
HIV-positive TB patients		29	(<1)
HIV-positive TB patients on co-trimoxazole preventive therapy (CPT)		14	(48)
HIV-positive TB patients on antiretroviral therapy (ART)		27	(93)
HIV-positive people screened for TB			
HIV-positive people provided with IPT			

Estimates of MDR-TB burden 2011*		
	New	Retreatment
% of TB cases with MDR-TB	0.93 (0.11–3.3)	38 (15–85)
MDR-TB cases among notified pulmonary TB cases	83 (10–300)	470 (190–810)

Reported cases of MDR-TB 2011			
	New	Retreatment	Total
Cases tested for MDR-TB	4 221 (63%)	602 (48%)	4 823
Laboratory-confirmed MDR-TB cases	116	146	262
Patients started on MDR-TB treatment			275

Financing TB control		
	2012	2013
Total budget (US\$ millions)	45	45
Available funding (US\$ millions)	45	45
% of budget funded	100	100
% available funding from domestic sources	100	100
% available funding from the Global Fund	0	0

* Ranges represent uncertainty intervals

Şekil 1. DSÖ Küresel Tüberküloz 2012 Raporu Türkiye Özet Sayfası

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre, TB hastalık yükü ile ilgili veriler Tablo 1'de görülmektedir. Dünya genelinde insidans, prevalans ve mortalitenin en yüksek olduğu bölgeler, Afrika ve Güney Doğu Asya Bölgeleridir. Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

Tablo 1. DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yükü, 2011 (Yüz bin nüfusta)

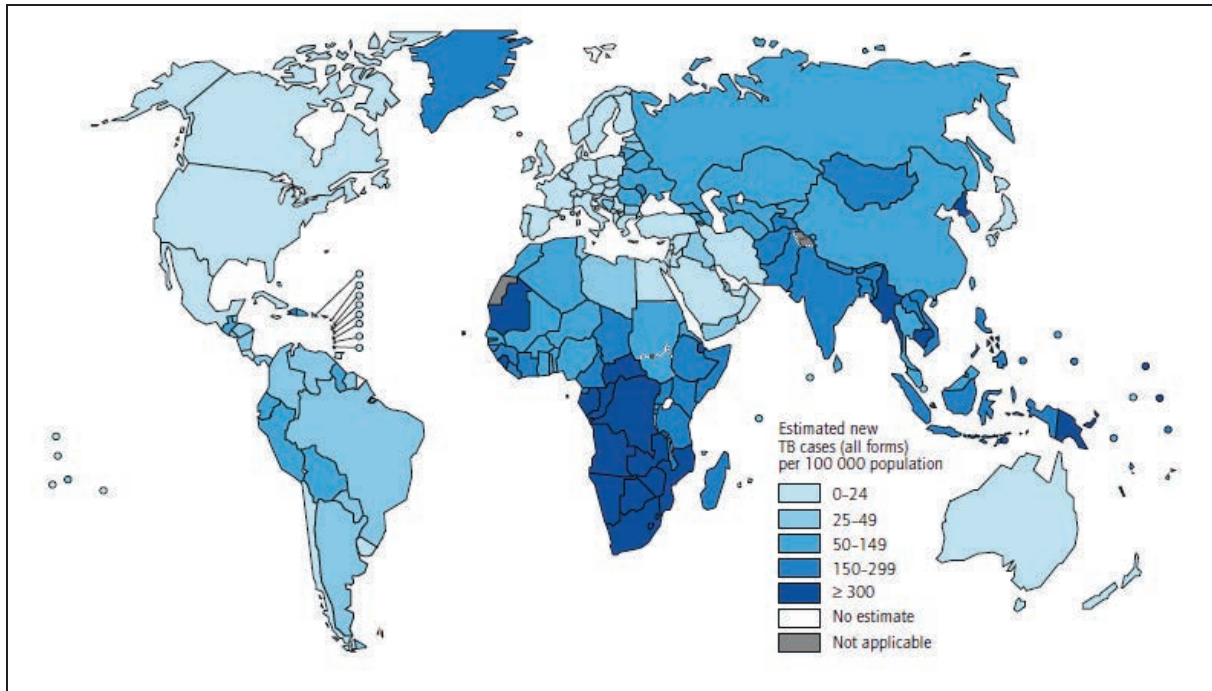
BÖLGE	İnsidans* (100.000'de)	Prevalans* (100.000'de)	Mortalite* (100.000'de)
Afrika Bölgesi	262	293	26
Güney Doğu Asya Bölgesi	189	271	26
Doğu Akdeniz Bölgesi	109	170	16
Batı Pasifik Bölgesi	92	138	6,9
Avrupa Bölgesi	42	56	5
**TÜRKİYE	24	24	0,72
Amerika Bölgesi	28	35	2,2
DÜNYA GENELİ	125	170	14

*Hızlar, nokta tahmin değerlerini göstermektedir.

** Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

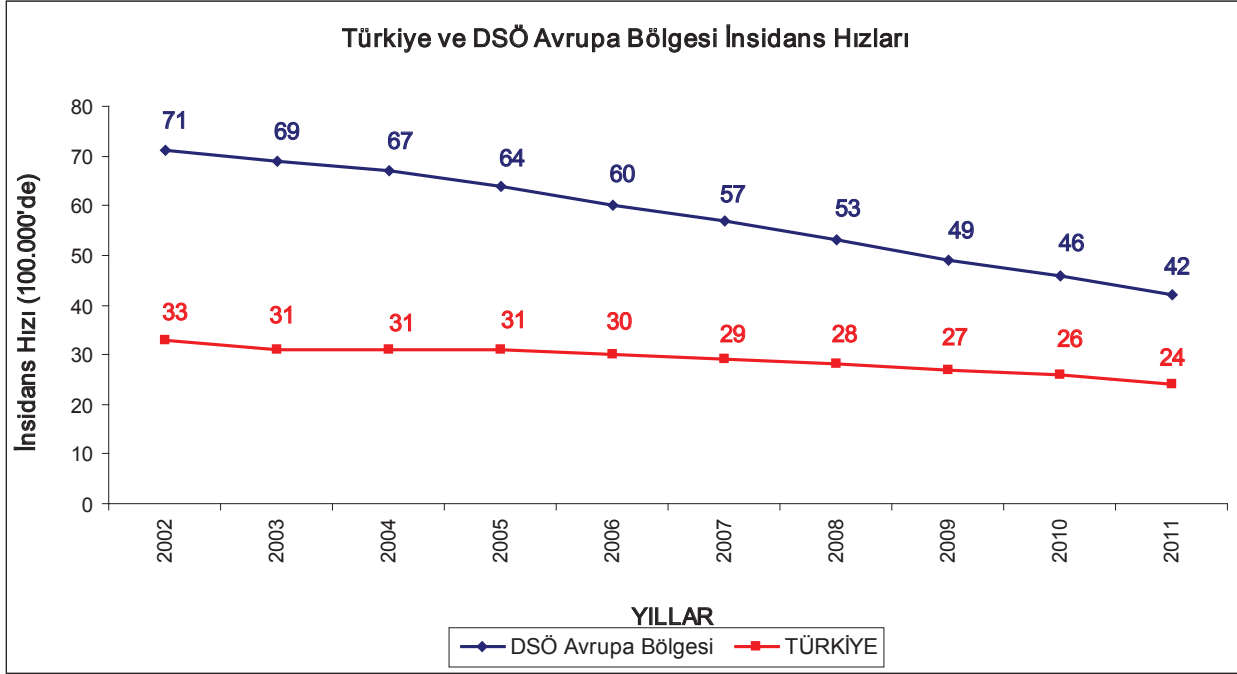
Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda Türkiye'nin 2011 yılı insidans hızı ve nokta prevalans hızı **yüz binde 24**, TB mortalite hızı **yüz binde 0,72** olarak verilmiştir.

DSÖ tarafından ülkeler bazında hesaplanan 2011 yılı tahmini insidans hızları Şekil 2'de görülmektedir.

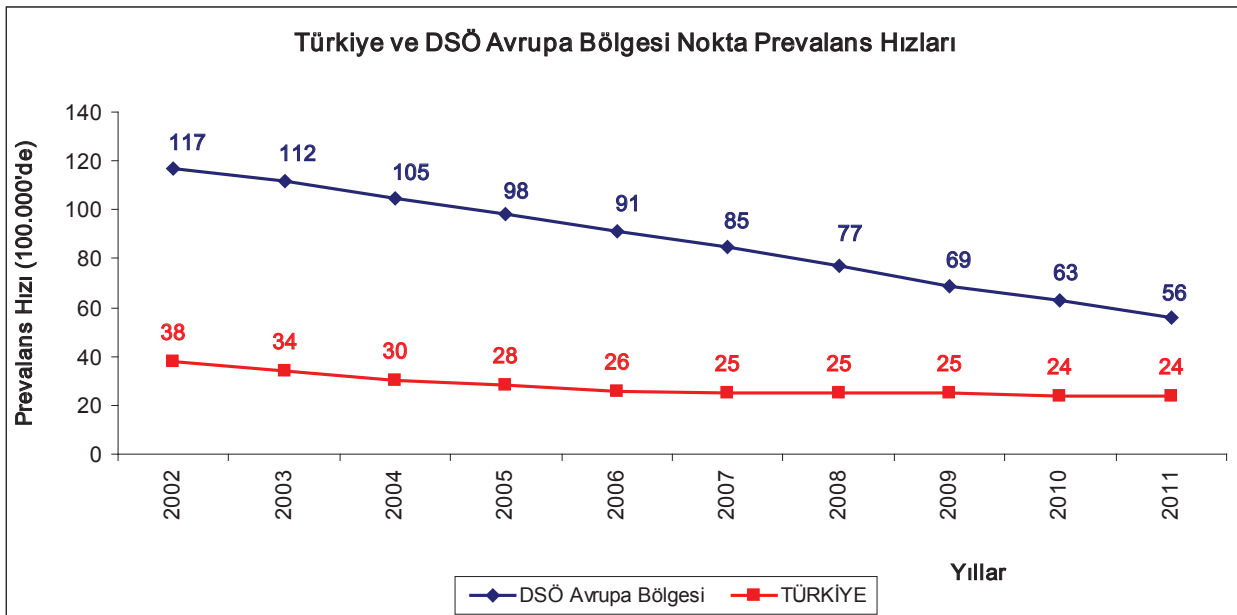
Şekil 2. Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2011 (Global Tuberculosis Report 2012)

Türkiye’de TB insidans hızı 2002 yılında yüz binde 33 iken 2011 yılında yüz binde 24’e düşmüştür. Türkiye’nin içinde yer aldığı DSÖ-Avrupa Bölgesi’nde ise 2011 yılı insidans hızı yüz binde 42’dir (Şekil 3).

Şekil 3. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde TB İnsidans Hızları, 2002-2011

Türkiye’nin TB nokta prevalans hızı 2002 yılında yüz binde 38 iken 2011 yılında yüz binde 24’e düşmüştür. Türkiye’nin içinde yer aldığı DSÖ-Avrupa Bölgesi’nde ise 2011 yılı nokta prevalans hızı yüz binde 56’dır (Şekil 4).

Şekil 4. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde TB Nokta Prevalans Hızları, 2002-2011

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre vaka bulma hızı ve tedavi sonuçları ile ilgili veriler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları*

BÖLGE	Vaka Bulma Hızı (%) (2011)	Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2010)	Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2010)
Afrika Bölgesi	61	82	54
Amerika Bölgesi	84	75	49
Avrupa Bölgesi	76	67	51
**TÜRKİYE	85	91	69
Batı Pasifik Bölgesi	81	93	86
Doğu Akdeniz Bölgesi	62	88	75
Güney Doğu Asya Bölgesi	62	88	75
DÜNYA GENELİ	67	87	69

*Tedavi başarısı: Kür ve tedavi tamamlamanın toplamıdır.

** Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

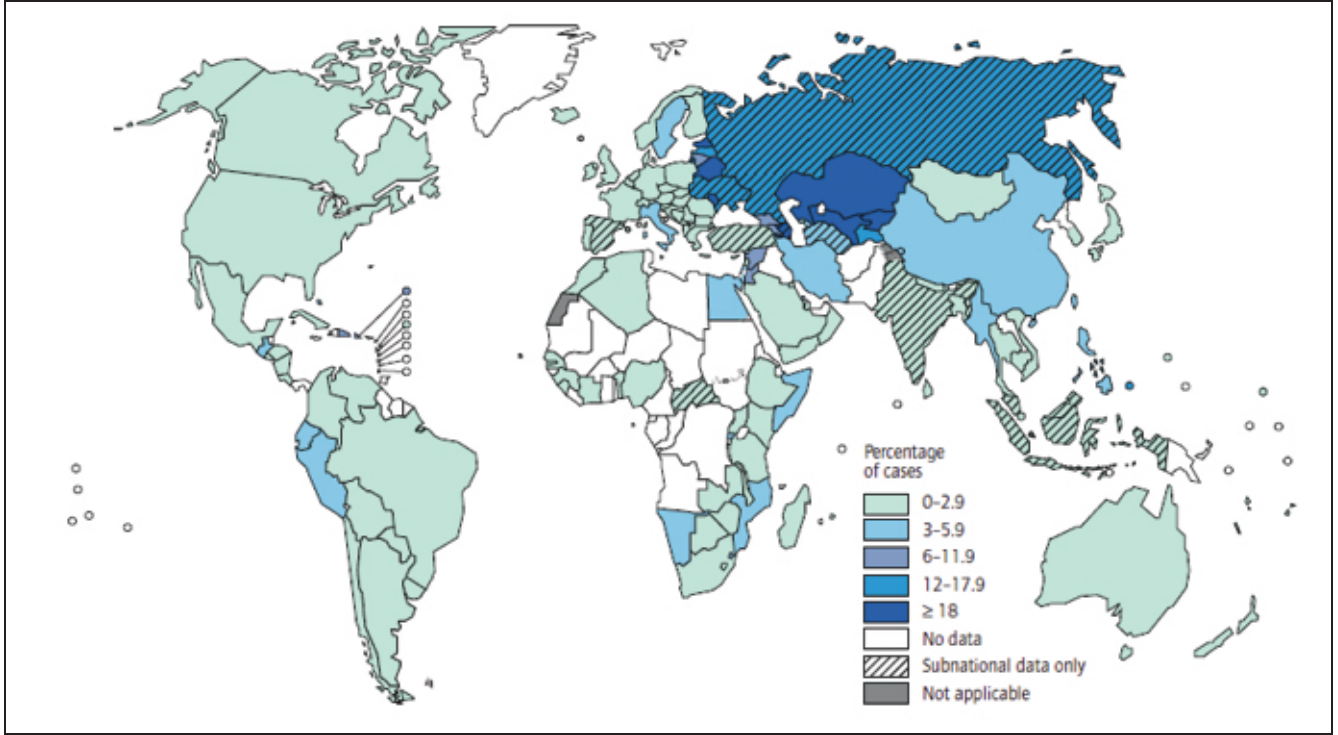
Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda Türkiye'nin 2011 yılı vaka bulma hızı **%85** olarak verilmiştir. DSÖ tarafından Küresel Tüberküloz Raporu hazırlanırken tüm ülkelere bildirilen TB olgu sayıları ve diğer bazı parametreler kullanılarak tahmini olgu sayıları hesaplanmakta ve insidans ve prevalans hızları buna göre verilmektedir. Raporda yer alan vaka bulma hızı değeri (**%85**) DSÖ'nün hesapladığı tahmini olgu sayısı ile kayıtlı olgu sayıları arasındaki farkı yansıtmaktadır.

Türkiye'nin, 2010 yılı yeni yayma (+) olgularda tedavi başarısı **%91** ve önceden tedavi görmüş olgularda tedavi başarısı **%69**'dur. Yeni yayma (+) olgularda tedavi başarısı konusunda Türkiye DSÖ Avrupa Bölgesinde yer alan 53 ülke arasında başarı sıralamasında 4. sırada yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı, 2010

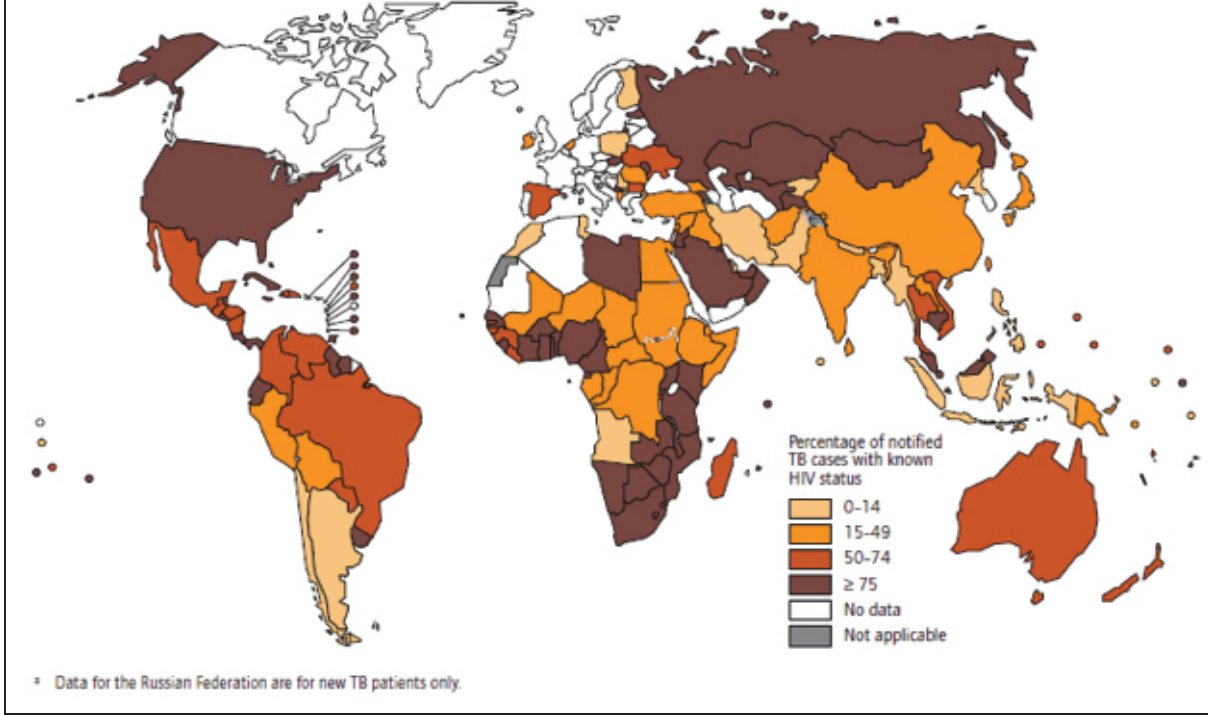
	ÜLKE	Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı (%)
1	Bosna Hersek	98
2	Arnavutluk	91
3	Norveç	91
4	Türkiye	91
5	Makedonya	90
6	İzlanda	88
7	Karadağ	87
8	Sırbistan	87
9	Bulgaristan	86
10	Slovenya	85
	DSÖ Avrupa Bölgesi Ortalaması	67

Türkiye ÇİD-TB açısından yüksek hastalık yüküne sahip 27 ülke arasında değildir. Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda ülkelere göre yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB haritasında Türkiye’de yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB oranı %0-2,9 (bölgesel sürveyans verisi) verilmiştir (Şekil 5).

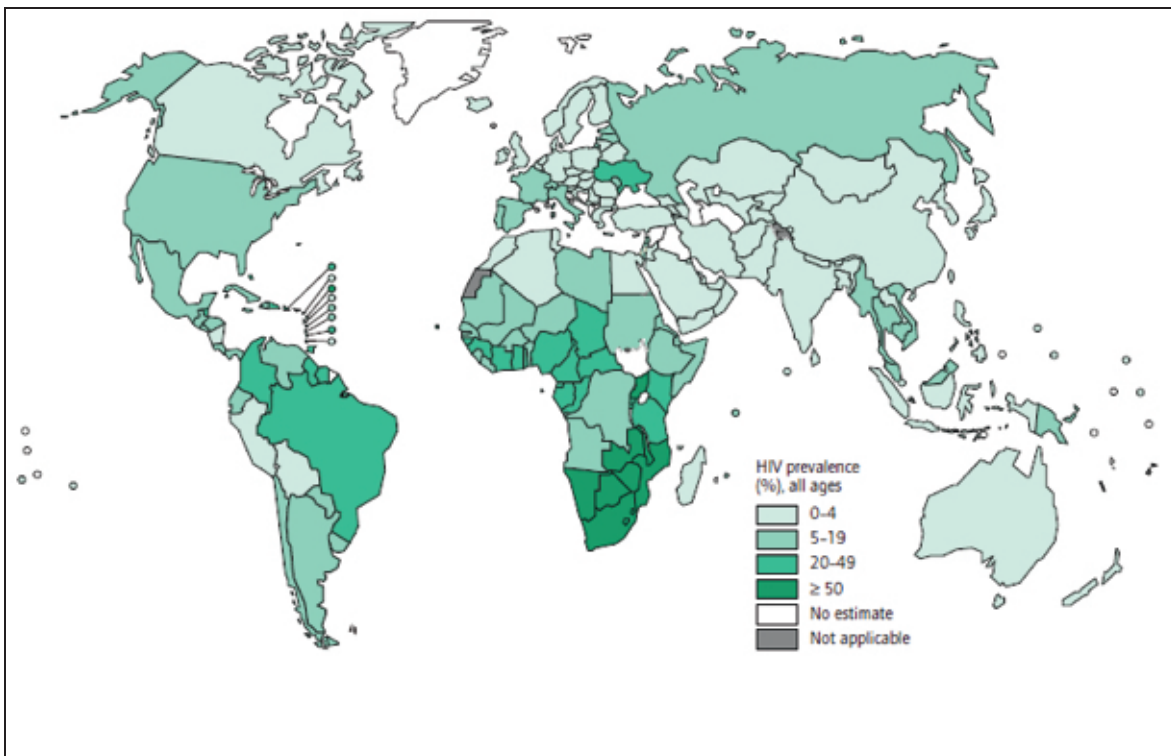
Şekil 5. Ünelere göre yeni tüberküloz olgularında ÇİD-TB oranı, 2011 (Global Tuberculosis Report 2012)

Türkiye’de 2011 yılında kayıtlara giren 15.679 TB olgusundan 7.241’ine (%46) HIV testi yapılmıştır. Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda Türkiye’de HIV durumu bilinen TB hasta oranı %15-49 aralığında verilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Ükelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi), 2011 (Global Tuberculosis Report 2012)

Türkiye’de 2011 yılında kayıtlara giren 15.679 TB olgusundan 29’unun (%0,18) HIV (+) olduğu tespit edilmiştir. Küresel Tüberküloz 2012 Raporunda Türkiye’nin 2011 yılı TB olgularında HIV prevalansı %0-4 aralığında verilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Ükelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2011 (Global Tuberculosis Report 2012)

2

ÖZET

ÖZET

Tüberküloz hasta verileri 2005 yılından önce, verem savaşı dispanserlerinden aylık toplam istatistikler olarak gönderilmekte, Başkanlığımızca il ve ülke düzeyinde istatistikler hesaplanmaktaydı. Ülkemizde 2006 yılında uygulanmaya başlanan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi kapsamında 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaya ve analiz edilerek raporlanmaya başlanmıştır.

Tüberküloz hastalarının tanı ve tedavileri uzun süreli programlar dahilinde yürütüldüğü için 2013 raporunda 2012 yılı çalışmaları, 2011 yılı tüberküloz hasta verileri, 2010 yılı tüberküloz hastalarının tedavi sonuçları ve 2009 yılı ÇİD-TB hastalarının ikinci yıl tedavi sonuçları sunulmuştur.

Tüberküloz Kontrol Faaliyetleri:

Ülkemizde 2010 yılında her ilde en az bir adet olmak üzere her 500.000 nüfusa bir dispanser olacak şekilde yeniden yapılandırma çalışması başlatılmıştır. Bu doğrultuda 2012 yılında 15 dispanser kapatılmıştır. Verem savaşı dispanseri sayısı 2012 yılı sonu itibarıyla 179'dur.

2012 yılında Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bünyesinde yer alan Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı ile birlikte ülke genelinde 386 laboratuvar tüberküloz tanı hizmetleri verilmiştir. Referans Laboratuvarı dışındaki laboratuvarların 97'si verem savaşı dispanseri, 87'si devlet hastanesi, 60'ı tıp fakültesi hastanesi, 41'i özel hastane, 36'sı eğitim araştırma hastanesi, 22'si özel laboratuvar, 20'si bölge TB laboratuvarı, 10'u göğüs hastalıkları hastanesi, 3'ü özel tıp merkezi, 2'si halk sağlığı laboratuvarı ve 7'si diğer kurum laboratuvarıdır.

Toplam 386 laboratuvarın 385'inde yayma mikroskopisi, 156'sında konvansiyonel kültür, 81'inde sıvı kültür, 59'unda biyokimyasal tiplendirme, 51'inde moleküler tiplendirme, 75'inde İDT ve 24'ünde hızlı direnç testi yapılmaktadır.

Laboratuvarların 225'inde (%58,2) sadece direkt mikroskopik inceleme yapılırken, 31 ilde yer alan toplam 58 laboratuvar (%15,0) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır.

Daire Başkanlığımız tarafından 10-12 Mayıs 2012 tarihlerinde "Ulusal Tüberküloz Tanı Laboratuvarları Ağı Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ hakkında Çalışma Grubu Toplantısı", 22 Haziran 2012 tarihinde "Tüberküloz Tanısında Kullanılan Testlerin Hizmet Alımı Yönetimiyle Karşılandığı Pilot İlleri Değerlendirme Toplantısı" ve 21-23 Kasım 2012 tarihlerinde "Sağlık Kurumlarında, Toplu Yaşam Alanlarında ve Ev Halkında Tüberküloz Enfeksiyon Kontrol Rehberi Toplantısı" düzenlenmiştir.

Daire Başkanlığımız ilgili personeli tarafından 12-13 Haziran 2012 tarihlerinde İsveç'in Stockholm kentinde düzenlenen "Tüberküloz Sürveyans Ağı" DSÖ/ECDC Yıllık Toplantısına ve 03 Temmuz 2012 tarihinde Londra'da gerçekleştirilen on birinci "Ulusal Tüberküloz Program Yöneticileri Toplantısı"na katılım sağlanmıştır.

"Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı" çerçevesinde 2012 yılında üç grup halinde Verem Savaşı Dispanseri hekimlerine yönelik eğitimler yapılmış olup 101 hekim sertifika almaya hak kazanmıştır.

Elektronik Tüberküloz Yönetim Sistemini kullanan personele eğitim hizmeti verebilecek eğitimcilerin yetiştirilmesi amacıyla verem birimlerinde görev yapan 171 sağlık personeline eğitimci eğitimi verilmiştir.

Rutin ikmal ve sürveyans çalışmaları yürütülmüştür.

Dispanserlerin faaliyetleri:

Verem savaşı dispanserlerinde 2012 yılında 2.143.748 poliklinik muayenesi yapılmıştır. Radyolojik tetkik sayısı 1.726.124 ve direkt mikroskopi sayısı 75.316 olarak gerçekleşmiştir. İleri tetkik için bölge tüberküloz laboratuvarlarına gönderilen örnek sayısı 119.785'dir.

2011 yılı için temaslı muayene sayısı 97.924 (hasta başına 6,2 kişi) iken, koruyucu ilaç tedavisine alınanların sayısı ise 19.093 kişi (hasta başına 1,2 kişi)'dir.

2012 yılında dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların %99'unun tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

Yurt genelinde il sağlık müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet gösteren 18 Mobil Tarama Ekibi tarafından 2011 yılında toplam 280.741 kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda 4.852 tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda 37 kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir.

2011 yılı tüberküloz hasta verileri:

Toplam 15.679 tüberküloz hastası 2011 yılında verem savaşı dispanserleri kayıtlarına girmiştir. Toplam olgu hızı yüz binde 22,5'den yüz binde 21,0'e (-%6,5) düşüş göstermiştir.

Hastaların 9.182'si (%58,6) erkek, 6.497'si (%41,4) kadındır. Erkek/Kadın oranı 1,4'tür. Olgu hızı erkeklerde yüz binde 24,5 ve kadınlarda yüz binde 17,5'dir. Olgu hızının yaş gruplarına dağılımı incelendiğinde, 15-24 yaş grubundan başlayarak yükseldiği, 65 ve üzeri yaşlarda en yüksek düzeye (yüz binde 38,6) ulaştığı görülmektedir.

Toplam 15.679 hastada yeni olguların oranı %92,0 (14.417) iken önceden tedavi görmüş olguların oranı %8,0'dir (1.262). Önceden tedavi görmüş olguların toplam hasta içindeki oranları; % 6,3 (990) nüks, %1,1 (175) tedaviyi terkten dönen, %0,6 (91) tedavi başarısızlığından gelen ve % 0,03 (6) kronik olgudur.

Hastaların %59,3'ü (9.297) akciğer tutulumu, %36,8'i (5.770) akciğer dışı organ tutulumu, %3,9'u (612) hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum göstermiştir. Akciğer dışı TB tespit edilen 6.382 hastanın (5.770+612) %44,9'u (2.868) erkek, %55,1'i (3.514) kadındır. Akciğer dışı organ tüberkülozu olgularında en sık plevra (%31,1) ve ekstratorasik lenf bezleri (%30,2) tutulumu olduğu tespit edilmiştir.

2011 yılında akciğer tüberkülozu olan 9.909 (9.297+612) hastada yapılan bakteriyolojik tetkikler incelendiğinde; mikroskopi yapılma oranı %90,6 (8.979), mikroskopi yapılanlar içinde mikroskopi pozitiflik oranı %66,1 (5.933); kültür yapılma oranı %75,1 (7.444), kültür yapılanlar içinde kültür pozitiflik oranı %77,9 (5.799); kültür pozitif olgularda ilaç duyarlılık testi yapılma oranı ise %79,4 (4.603) bulunmuştur.

İlaç duyarlılık testi yapılan toplam 4.828 hastanın (4.603 akciğer+225 akciğer dışı) sonuçları incelendiğinde; %20,5'inde (989) en az bir ilaca direnç saptanmıştır. En yüksek oranlarda direncin %13,7 ile izoniyazide karşı (661/4.828) geliştiği görülmüştür.

İlaç duyarlılık testi yapılan 4.828 olgunun 262'sinin (%5,4) çok ilaca dirençli (ÇİD- TB) olduğu tespit edilmiştir. İDT yapılanlarda ÇİD-TB oranı yeni olgularda %2,7 (116) iken, önceden tedavi görmüş olgularda %24,3 (146) olarak saptanmıştır.

Verem savaşı dispanserlerinde 2011 yılında kayıt altına alınan yabancı ülke doğumlu hastaların sayısı 202 olup %60,9'u (123) Asya, %31,2'si (63) Avrupa, %7,9'u (16) Afrika kıtası ülkelerindedir.

Tedavi sonuçları, 2010 yılı hastaları:

Verem savaşı dispanserlerine 2010 yılında kaydedilen 16.551 hastadan 275'inin (yeni olgularda 243 kişi, önceden tedavi görmüşlerde 32 kişi) daha sonraki tetkiklerde tüberküloz olmadıkları anlaşılmıştır. Toplam 16.276 hastanın (14.940 yeni + 1.336 önceden tedavi görmüş olgu) tedavi başlangıcından 12 ay sonraki tedavi sonuçları bireysel olarak toplanmıştır.

Toplam tüberküloz olgularında tedavi başarısı %89,2 (14.513/16.276); yeni olgularda %90,9 (13.573/14.940), önceden tedavi görmüş olgularda %70,4 (940/1.336) olarak tespit edilmiştir. Ölüm oranı; tüm olgularda %3,1 (505), yeni olgularda %2,9 (433) ve önceden tedavi görmüş olgularda %5,4 (72) olarak saptanmıştır.

Kadın hastalarda tedavi başarısı %91,0 ve tedavi terki %1,9 iken, aynı oranlar erkeklerde sırasıyla %87,9 ve %3,3'tür. Kadın hastaların tedavi sonuçlarının daha iyi olduğu görülmektedir.

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında kür oranı; yeni olgularda %61,4 (3.446/5.612) ve önceden tedavi görmüş olgularda %42,8 (346/808) olmak üzere tüm olgularda %59,1 (3.792/6.420)'dir. Tedavi başarısı (kür + tedavi tamamlama) oranları ise; yeni olgularda %91,6 (5.138/5.612), önceden tedavi görmüş olgularda %64,9 (524/808) ve tüm yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında %88,2 (5.662/6.420)'dir.

Yıllara göre tedavi sonuçları incelendiğinde tedavi başarısının yüksek olduğu (2005 yılında %87,5, 2006 yılında %89,4, 2007 ve 2008 yıllarında %91,0, 2009 yılında %89,7, 2010 yılında %89,2) ve tedavi terkinin azaldığı (2005 yılında %5,7, 2006 yılında %4,7, 2007 yılında %4,0, 2008 yılında %3,2, 2009 ve 2010 yıllarında %2,7) görülmektedir.

2009 yılı ÇİD-TB olgularının 2. yıl (24. ay) tedavi sonuçları değerlendirilmiş olup tedavi başarısı %66,2 (147/222)'dir.

SUMMARY

Tuberculosis patient data was sent monthly from tuberculosis (TB) dispensaries in the overall statistics; statistics were computed by Tuberculosis Control Department at the provincial and country levels prior to the year 2005. The data of each registered patient to the TB dispensaries has been collected, analyzed and reported on an individual basis each year since 2005 in Turkey in frame of the Directly Observed Treatment Strategy which was launched in 2006.

Activities of the year 2012, the data of tuberculosis cases of the year 2011, the treatment outcomes of tuberculosis cases of the year 2010 and the second year treatment outcomes of multi drug resistant tuberculosis cases of the year 2009 were presented in this 2013 report, because of carrying out of the diagnosis and treatment of tuberculosis patients in long-term programs.

Tuberculosis control activities:

A reorganization work which means a dispensary for every 500.000 population and at least one for every province was started in Turkey in 2010. 15 TB dispensaries were closed for this purpose. The number of tuberculosis dispensaries is 179 by the end of 2012.

The tuberculosis diagnosis services were provided in 386 laboratories nationwide in 2012 together with the National Tuberculosis Reference Laboratory in Ankara which is located within the Turkish Public Health Institution. 97 of the TB diagnosis laboratories apart from the Reference Laboratory are tuberculosis dispensaries laboratories, 87 are public hospitals, 60 are medical faculty hospitals, 41 are private hospitals, 36 are training and education hospitals, 22 are specialized laboratories, 20 are regional TB laboratories, 10 are chest disease hospitals, 3 are special medical centers, 2 are public health laboratories and 7 are other institution laboratories.

Smear microscopy examination is conducted in 385 of 386 laboratories, conventional culture in 156, liquid culture in 81, biochemical identification in 59, molecular typing in 51, DST in 75 and quickly resistance test in 24 of 386 laboratories.

While only the direct microscopic examination is conducted in 225 of TB laboratories (58,2%); smear + conventional culture + liquid culture + DST + biochemical or molecular typing are done in a total of 58 laboratories (15,0%) in 31 provinces.

The Meeting of Notification of National Tuberculosis Diagnostic Laboratory Network Working Procedures and Principles Working Group on 10-12 May 2012, the Meeting of "Pilot Laboratory Application Study" on 22 June 2012 and the Meeting of TB Infection Control Guide in Health-Care Facilities, Congregate Settings and Households" were held by Tuberculosis Control Department in the year 2012.

The participation to "The ECDC/WHO Joint Tuberculosis Surveillance Network Annual Meeting" on 12-13 June 2012 in Stockholm (Sweden), to "The World Health Organization 11. National Tuberculosis Program Managers Meeting" on 03 July 2012 in London (England) were provided by the related staff of the Tuberculosis Control Department.

The training sessions have been held for physicians of tuberculosis dispensary in frame of the "Certified Tuberculosis Control Training Program for Physicians" and 101 physicians have been awarded to the certificate.

Routine drug supply activities and surveillance studies were conducted during the year.

Activities of tuberculosis dispensaries:

2.143.748 clinical examinations have been made in tuberculosis dispensaries during the year 2012. The number of radiological examinations was 1.726.124 and the number of direct microscopy examination was 73.316. The number of samples sent to the regional tuberculosis laboratories was 119.785.

While the number of contact examination was 97.924 (6,2 people per tuberculosis patient), the number of preventive drug therapy receiving people was 19.093 (1,2 people per tuberculosis patient) for the year 2011.

The treatment of 99% of tuberculosis patients registered to TB dispensaries has been started under the direct observation in 2012.

X-ray screening of 280.741 people was held by 18 mobile screening teams which operate in parallel with Provincial Health Directorates in 2011. 4.852 people were found to be a tuberculosis suspect as a result of these scans and 37 people were identified as a tuberculosis patient after further investigations.

Tuberculosis patient data for the year 2011:

A total of 15.679 tuberculosis patients have registered to tuberculosis dispensaries in 2011. Total case notification rate has been decreased to 21 (per 100.000 population) from 22,5 (per 100.000 population) (-6,5% change).

9.182 (58,6%) of tuberculosis cases are male and 6.497 (41,4%) are female. Male/ female ratio of TB cases is 1,4. Case notification rates are 24,5 (per 100.000 population) in males and 17,5 (per 100.000 population) in females. When we examine the distribution of case notification rates in the age groups, we can see that it was increasing beginning from the 15-24 age group and was reached to the highest level (38,6 per 100.000 population) in the ages 65 and over.

The percentage of new TB cases is 92% (n=14.417) and the percentage of retreatment TB cases is 8% (n=1.262) in the total of 15.679 TB cases. When we look at ratios of retreatment TB cases in all TB cases, they are 6,3% (n=990) relapse, 1,1% (n=175) after default, 0,6% (n=91) after failure and 0,03% (n=6) chronic cases.

59,3% (n=9.297) of all TB cases have pulmonary involvement, 36,8% (n=5.770) have extra pulmonary involvement and 3,9% (n=612) have both the pulmonary and extra pulmonary involvement. The 44,9% (n=2.868) of 6.382 (5.770+612) extra pulmonary TB cases are male and the 55,1% (n=3.514) are female. The most common extra pulmonary TB cases are the cases that have pleura (31,1%) involvement and extra thoracic lymph nodes (30,2%) involvement.

When we examine the bacteriological tests for the total pulmonary tuberculosis cases of 2011 year (n=9.909) we can see the following results: Microscopy made ratio is 90,6% (8.979), microscopy-positivity ratio is 66,1% (5.933), culture made ratio is 75,1% (7.444), culture-positivity ratio is 77,9% (5.799); drug susceptibility testing made ratio in culture-positive cases is 79,4% (4.603).

When the drug susceptibility testing results of the total 4.828 patients (4.603 pulmonary + 225 extra pulmonary) are examined, at least one drug resistance was found in 20,5% (989) of them. It was seen that the highest rates of resistance with 13,7% (661/4.828) ratio had been developed to isoniazid.

262 multidrug resistant tuberculosis (MDR TB) cases (5,4%) have been found to be in 4.965 cases which the drug susceptibility testing (DST) were carried out. The percentages of MDR-TB in those cases that the DST carried out are 2,7% (n=116) for the new cases and 24,3% (n=146) for retreatment cases.

The number of foreign-born TB cases registered to tuberculosis dispensaries is 202 in 2011. Of these 202 foreign born patients, 60,9% (n=123) were from Asian countries, 31,2% (n=63) were from European countries and 7,9% (n=16) were from African countries.

Treatment outcomes, patients of the year 2010:

In 275 of 16.551 TB cases which were recorded at tuberculosis dispensaries in 2010 it had been understood that in fact they were not TB patients in later examinations. The treatment outcomes of total 16.276 TB cases (14.940 new and 1.336 retreatment cases) were collected individually as 12 months later treatment results after the beginning of the TB treatment.

Treatment success rates were identified as 89,2% (14.513/16.276) in all tuberculosis cases, 90,9% (13.573/14.940) in new cases and 70,4% (940/1.336) in retreatment cases. Mortality rates were identified as 3,1% (505) in all tuberculosis cases, 2,9% (433) in new cases and 5,4% (72) in retreatment cases.

While the treatment success rate is 91,0% and default rate is 1,9% for female patients, the same rates are 87,9% and 3,3% respectively for male patients. The female patients' treatment outcomes are better than the males as understood.

The cure rates for smear-positive pulmonary tuberculosis cases are 61,4% (3.446/5.612) in new cases, 42,8% (346/808) in retreatment cases and 59,1% (3.792/6.420) in all cases. Treatment success (cure + treatment completion) rates are 91,6% (5.138/5.612) in new cases, 64,9% (524/808) in retreatment cases and 88,2% (5.662/6.420) in all smear positive pulmonary tuberculosis cases.

When we analyze the treatment outcomes by years, it is seen that the treatment success rates were high (87,5% in 2005, 89,4% in 2006, 91,0% in 2007 and 2008, 89,7% in 2009, 89,2% in 2010) and default rates had decreased (5,7% in 2005, 4,7% in 2006, 4,0% in 2007, 3,2% in 2008, 2,7% in 2009 and in 2010).

When we analyze the second year treatment outcome of multi drug resistant tuberculosis cases of 2009, it is seen that the treatment success rate was 66,2% (147/222).

3

2012 YILI FAALİYETLERİ

Tablo 4. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinin Listesi (2012 Yılı Sonu İtibariyle)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI
1	ADANA	Merkez	47	EDİRNE	Merkez
2		Karşıyaka (D)	48		Keşan
3		Ceyhan	49		Uzunköprü
4		Kozan	50	ELAZIĞ	Merkez
5	ADİYAMAN	Merkez	51	ERZİNCAN	Merkez
6	AFYONKARAHİSAR	Merkez	52	ERZURUM	Merkez
7	AĞRI	Merkez	53		Hınıs
8		Doğubeyazıt	54		Oltu
9	AMASYA	Merkez	55	ESKİŞEHİR	Merkez
10	ANKARA	Merkez	56	GAZİANTEP	1 Nolu
11		2 Nolu (Altındağ) D	57		2 Nolu
12		3 Nolu D	58		İslahiye
13		4 Nolu	59		Nizip
14		5 Nolu (Yenimahalle) D	60	GİRESUN	Merkez
15		7 Nolu (Mamak) D	61		Görece
16		Çubuk	62	GÜMÜŞHANE	Merkez
17	ANTALYA	Merkez	63	HAKKARİ	Merkez
18		Alanya	64	HATAY	Merkez
19		Kepez (Dr.Faik Doğrusöyler) (D)	65		İskenderun
20	ARTVİN	Merkez	66	İSPARTA	Merkez
21	AYDIN	Merkez (D)	67	MERSİN	Merkez
22		Nazilli	68		Anamur
23		Söke	69		Silifke
24	Merkez	70	Tarsus		
25	BALIKESİR	Bandırma	71	İSTANBUL	Arnavutköy
26		Edremit	72		Bağcılar
27	BİLECİK	Merkez	73		Bağcılar Güneşli
28	BİNGÖL	Merkez	74		Bahçelievler
29	BİTLİS	Merkez	75		Beykoz (D)
30	BOLU	Merkez	76		Çatalca
31	BURDUR	Merkez	77		Esenler (D)
32	BURSA	Merkez	78		Esenyurt
33		Nilüfer (D)	79		Eyüp (D)
34		Yıldırım	80		Gaziosmanpaşa
35		Gemlik	81		Güngören
36		İnegöl	82		Kadıköy (D)
37		M.Kemalpaşa	83		Kağıthane
38		Karacabey	84		Kartal (D)
39	ÇANAKKALE	Merkez	85		Küçükçekmece
40		Biga	86		Maltepe
41	ÇANKIRI	Merkez	87	Pendik (D)	
42	ÇORUM	Merkez	88	Samandıra	
43	DENİZLİ	Merkez	89	Sarıyer (D)	
44	DİYARBAKIR	1 Nolu	90	Şehremini (D)	
45		2 Nolu	91	Şişli (D)	
46		Ergani	92	Taksim (D)	

Tablo 4. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinin Listesi (2012 Yılı Sonu İtibariyle)
(devamı)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI	
93	İSTANBUL	Tevfik Sağlam (Bayrampaşa)	137	MUĞLA	Merkez	
94		Tuzla	138	MUŞ	Merkez	
95		Ümraniye (D)	139	NEVŞEHİR	Merkez	
96		Üsküdar (D)	140	NİĞDE	Merkez	
97		Zeytinburnu (D)	141	ORDU	Merkez	
98		Zülfü Sami Özgen (Bakırköy)	142		Fatsa	
99		Kahramanlar-Merkez	143		Ünye	
100		İZMİR	A. Halim Bayer (D)	144	RİZE	Merkez
101			Balçova (D)	145	SAKARYA	Merkez
102			Bergama	146	SAMSUN	Merkez
103	Bornova		147	Bafra		
104	Buca (D)		148	Çarşamba		
105	Çiğli (D)		149	SIİRT	Merkez	
106	H. Açıan (Eşrefpaşa)		150	SİNOP	Merkez	
107	Karşıyaka (D)		151	SİVAS	Merkez	
108	Ödemiş (D)		152	TEKİRDAĞ	Merkez	
109	Tire		153		Çorlu	
110	Torbali	154	TOKAT	Merkez		
111	KARS	Merkez	155	TRABZON	Merkez	
112	KASTAMONU	Merkez	156	TUNCELİ	Merkez	
113	KAYSERİ	Merkez	157	ŞANLIURFA	Merkez	
114	KIRKLARELİ	Merkez	158		Viranşehir	
115		Babaeski	159		Siverek	
116	Lüleburgaz	160	UŞAK	Merkez		
117	KIRŞEHİR	Merkez	161	VAN	Merkez	
118	KOCAELİ	Merkez	162	YOZGAT	Merkez	
119		Gebze	163	ZONGULDAK	Merkez	
120		Gölcük	164		Ereğli	
121	KONYA	Mümtaz Kuru-Merkez	165	AKSARAY	Merkez	
122		Güzide Kuru (D)	166	BAYBURT	Merkez	
123		Akşehir	167	KARAMAN	Merkez	
124		Beyşehir	168	KIRIKKALE	Merkez	
125		Ereğli	169	BATMAN	Merkez	
126	KÜTAHYA	Merkez	170	ŞIRNAK	Merkez	
127		Simav	171		Cizre	
128	MALATYA	1 Nolu	172	BARTIN	Merkez	
129		2 Nolu	173	ARDAHAN	Merkez	
130	MANİSA	Merkez	174	IĞDIR	Merkez	
131		Akhisar	175	KARABÜK	Merkez	
132		Salihli	176	KİLİS	Merkez	
133	KAHRAMANMARAŞ	Merkez	177	YALOVA	Merkez	
134		Elbistan	178	OSMANİYE	Merkez	
135	MARDİN	Merkez	179	DÜZCE	Merkez	
136		Midyat				

2012 Yılında Yapılan Planlama Çerçevesinde Kapatılan VSD'ler:

Yapılandırma çalışmaları kapsamında 2012 yılında 15 adet verem savaşı dispanseri birimi kapatılmıştır.

- Antalya Elmalı VSD
- Antalya Kaş VSD
- Bursa Mudanya VSD
- İstanbul Avcılar VSD
- İstanbul Beşiktaş VSD
- İstanbul Bahçelievler Doğu Sanayi VSD
- İstanbul Çekmeköy VSD
- İstanbul Fatih VSD
- İstanbul Sultanbeyli VSD
- Muğla Fethiye VSD
- Muğla Milas VSD
- Sakarya Akyazı VSD
- Sakarya Geyve VSD
- Sakarya Hendek VSD
- Sakarya Karasu VSD

3.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri

Şekil 9. Türkiye’de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2012 Yılı Sonu İtibariyle)

Şekilde görüldüğü üzere 10 ilde, iki tanesi İstanbul’da olmak üzere toplam 11 adet Göğüs Hastalıkları Hastanesi vardır. Ayrıca Ankara’da Ankara Verem Savaşı Derneği’ne ait Nusret Karasu Göğüs Hastalıkları Hastanesi bulunmaktadır.

Tablo 5. Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları, 2012

NO	İLİ	HASTANE ADI	Toplam Yatak Sayısı	Tüberküloz Yatak Sayısı
1	Ankara	Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	519	110
2	Balıkesir	Balıkesir Göğüs Hastalıkları Hastanesi	161	18
3	Bursa	Bursa Prof. Dr. Türkan Akyol Göğüs Hastalıkları Hastanesi	135	27
4	Çorum	Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	159	9
5	Denizli	Denizli Dr. Abdullah Sayiner Buldan Göğüs Hastalıkları Hastanesi	96	12
6	Giresun	Giresun Dr. Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi	115	5
7	İstanbul	İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	605	69
8	İstanbul	İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	385	33
9	İzmir	İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	500	54
10	Samsun	Samsun Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Hastanesi	179	19
11	Zonguldak	Zonguldak Uzun Mehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi	142	4
TOPLAM			2.996	360

3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları

Ülke genelinde 386 laboratuvar da tüberküloz tanı hizmetleri verilmektedir. Bu laboratuvarların dağılımı Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2012 yılı sonu itibariyle)

KURUM TİPİ	Sayı	%
Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı (UTRL)	1	0,3
VSD Laboratuvarı	97	25,1
Devlet Hastanesi	87	22,5
Tıp Fakültesi	60	15,5
Özel Hastane	41	10,6
Eğitim Araştırma Hastanesi	36	9,3
Özel Laboratuvar	22	5,7
Bölge TB Laboratuvarı	20	5,2
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	10	2,6
Özel Tıp Merkezi	3	0,8
Halk Sağlığı Laboratuvarı	2	0,5
Diğer	7	1,8
TOPLAM	386	100,0

Toplam 386 laboratuvarın 385'inde yayma mikroskopisi, 156'sında konvansiyonel kültür, 81'inde sıvı kültür, 75'inde ilaç duyarlılık testi (İDT), 59'unda biyokimyasal tiplendirme, 51'inde moleküler tiplendirme ve 24'ünde hızlı direnç testi yapılmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Tetkik Yapılma Durumuna Göre TB Laboratuvarlarının Dağılımı, 2012

YAPILAN TETKİK	Sayı	%
Yayma Mikroskopisi	385	99,7
Konvansiyonel Kültür	156	40,4
Sıvı Kültür	81	21,0
İDT	75	19,4
Mikobakteri Tiplendirme (Biyokimyasal)	59	15,3
Mikobakteri Tiplendirme (Moleküler)	51	13,2
Hızlı Direnç Testi	24	6,2
TOPLAM	386	

TB Laboratuvarlarının 225'inde (%58,2) sadece direkt mikroskopik inceleme yapılmaktadır.

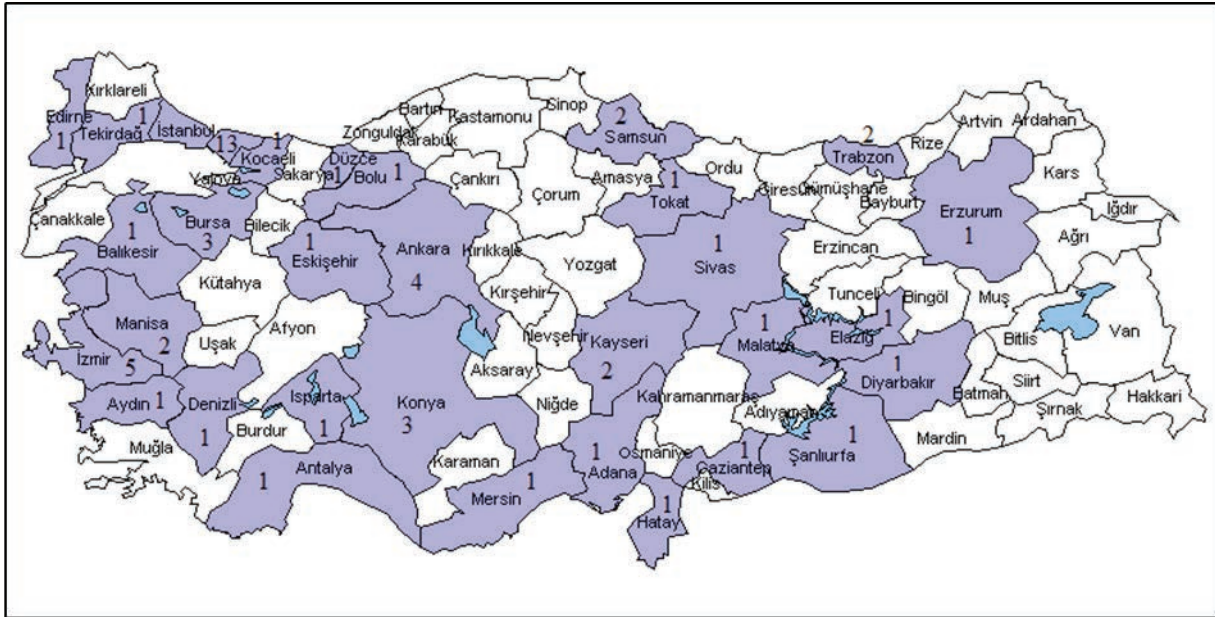
Tablo 8. Tüberküloz Tanı Hizmeti Veren Laboratuvarların İllere Göre Dağılımı, 2012

İL	TB Laboratuvarı Sayısı	İL	TB Laboratuvarı Sayısı
Adana	5	Kahramanmaraş	4
Adıyaman	2	Karabük	2
Afyonkarahisar	4	Karaman	1
Ağrı	-	Kars	2
Aksaray	2	Kastamonu	2
Amasya	3	Kayseri	3
Ankara	23	Kırıkkale	3
Antalya	6	Kırklareli	2
Ardahan	1	Kırşehir	3
Artvin	1	Kilis	2
Aydın	8	Kocaeli	4
Balıkesir	10	Konya	11
Bartın	2	Kütahya	3
Batman	1	Malatya	6
Bayburt	-	Manisa	5
Bilecik	-	Mardin	2
Bingöl	1	Mersin	11
Bitlis	-	Muğla	6
Bolu	4	Muş	2
Burdur	3	Nevşehir	2
Bursa	21	Niğde	3
Çanakkale	2	Ordu	8
Çankırı	1	Osmaniye	4
Çorum	3	Rize	3
Denizli	5	Sakarya	2
Diyarbakır	6	Samsun	7
Düzce	3	Siirt	-
Edirne	4	Sinop	1
Elazığ	3	Sivas	4
Erzincan	3	Şanlıurfa	4
Erzurum	3	Şırnak	-
Eskişehir	3	Tekirdağ	6
Gaziantep	8	Tokat	6
Giresun	4	Trabzon	5
Gümüşhane	-	Tunceli	1
Hakkari	-	Uşak	4
Hatay	3	Van	2
Iğdır	-	Yalova	3
Isparta	2	Yozgat	5
İstanbul	60	Zonguldak	4
İzmir	28	TOPLAM	386

TB laboratuvarlarından 58'inde (%15) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Dağılımı, 2012

KURUM TİPİ	Sayı	%
Tıp Fakültesi	37	63,8
Eğitim Araştırma Hastanesi	6	10,4
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	6	10,4
Bölge TB Laboratuvarı	4	6,9
Özel Laboratuvar	2	3,4
VSD Laboratuvarı	1	1,7
Devlet Hastanesi	1	1,7
UTRL	1	1,7
TOPLAM	58	100,0

Şekil 10. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2012 Yılı Sonu İtibariyle)

Ülkemizde 19 ilde (Adana, Ankara, Antalya, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, İstanbul (iki adet), İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli, Konya, Samsun, Sivas, Trabzon, Van ve Zonguldak) toplam 20 adet Bölge Tüberküloz Laboratuvarı THSK'ya bağlı olarak çalışmaktadır (Bursa ve Erzurum BTL 2012 yılında hizmet verememiştir).

Yedi ildeki Bölge Tüberküloz Laboratuvarında ilaç duyarlılık testi yapılabilmektedir. Bu iller: Adana, Antalya, Denizli, İstanbul, Kayseri, Kocaeli ve Konya'dır. Bu laboratuvarlar ile Ankara'da Atatürk, İstanbul'da Süreyyapaşa ve Yedikule ile İzmir'de Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde, diğer göğüs hastalıkları hastanelerinde, üniversite hastanelerinde ve Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarında yapılan İDT sonuçları, bu rapordaki ilgili verilerin hazırlanmasında kullanılmıştır.

3.2. SÜRVEYANS

Bu rapor kapsamında dispanserlere kayıtlı 2011 yılı hasta bilgileri ve 2010 yılı hastalarının tedavi sonuçları Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) formları ile bireysel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir (Bkz Ek 1).

3.3. TOPLANTILAR ve EĞİTİM FAALİYETLERİ

3.3.1. Uluslararası Toplantılar

2012 yılında katılım sağlanan tüberküloz konulu uluslararası toplantılar şunlardır:

1. 12-13 Haziran 2012 tarihleri arasında İsveç'in Stokholm kentinde düzenlenen "Tüberküloz Sürveyans Ağı" DSÖ/ECDC Yıllık Toplantısına Tüberküloz Daire Başkanı Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU ve Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Birim Sorumlusu Uzm. Dr. Ayşe Gül YILDIRIM katılmıştır.
2. Dünya Sağlık Örgütü tarafından her yıl düzenlenmekte olan Ulusal Tüberküloz Program Yöneticileri Toplantısının on birincisi 03 Temmuz 2012 tarihinde Londra'da gerçekleştirilmiş olup bu toplantıya Tüberküloz Daire Başkanı Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU katılmıştır.

3.3.2. Danışma Kurulu, Çalışma Grubu Toplantıları

1. Ulusal Tüberküloz Tanı Laboratuvarları Ağı Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ hakkında Çalışma Grubu Toplantısı:
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (THSK) yetkilileri, Bakanlık ve Kamu sektörüne ait laboratuvar temsilcilerinden oluşan 15 kişinin katılımıyla Ankara'da, 10-12 Mayıs 2012 tarihlerinde yapılmıştır.
2. Tüberküloz Tanısında Kullanılan Testlerin Hizmet Alımı Yönetimiyle Karşılandığı Pilot İlleri Değerlendirme Toplantısı:
Hizmet alımı yönetimiyle tüberküloz tanısında kullanılan testlerin yaptırıldığı; Bursa, Bilecik, Çanakkale, Yalova ve Balıkesir illerinin tecrübeleri 22 Haziran 2012 tarihinde Ankara'da yapılan bir toplantıda değerlendirilmiştir.
3. Sağlık Kurumlarında, Toplu Yaşam Alanlarında ve Ev Halkında Tüberküloz Enfeksiyon Kontrol Rehberi Toplantısı:
Tüberküloz enfeksiyon kontrol rehberini oluşturmak üzere THSK yetkilileri ile birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarından gelen temsilcilerin katılımıyla 21-23 Kasım 2012 tarihlerinde Ankara'da bir toplantı düzenlenmiştir.

3.3.3. Eğitim Faaliyetleri

1. **Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı:** Başkanlığımızca 2009 ve 2010 yıllarında verem savaşı dispanserlerinde görev yapan hekimlere verilen Mesleki Gelişim Eğitimi, Bakanlık Makamının 16 Şubat 2011 tarihli ve 2633 sayılı onayı ile

sertifikalı eğitim alanı olarak kabul edilip “Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı” olarak uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda 2009 ve 2010 yıllarında eğitim almış olan 239 hekimden talepte bulunanlar 16 Mart, 20 Nisan, 3 Mayıs ve 29 Mayıs 2012 tarihlerinde gruplar halinde, Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde “Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı Sınavı”na alınmıştır. Sınavda başarılı olan 145 hekim adına düzenlenen ve tescili yapılan sertifikalar ilgili hekimlere teslim edilmek üzere İl Halk Sağlığı Müdürlüklerine gönderilmiştir.

2012 yılında ise 05-10 Kasım, 26 Kasım-01 Aralık, ve 03-08 Aralık tarihleri arasında toplam 103 hekim “Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı”nı tamamlamıştır. Eğitim sonrası yapılan sınavda 101 hekim sertifika almaya hak kazanmıştır.

- 2. ETYS Eğitici Eğitimleri:** Elektronik Tüberküloz Yönetim Sistemini kullanan personele eğitim hizmeti verebilecek eğiticilerin yetiştirilmesi ve böylece güncellenen programın etkin bir şekilde kullanılması amacıyla verem birimlerinde görev yapan sağlık personeline ETYS eğitici eğitimleri düzenlenmiştir. 05 Kasım-16 Kasım 2012 tarihleri arasında düzenlenen eğitimlerle 171 sağlık personeline eğitici eğitimi verilmiştir.

3.3.4. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası

Ülkemizde ilk olarak 1947 yılında gerçekleştirilen Verem Eğitimi ve Propaganda Haftasında; radyo konuşmaları, film gösterileri ile halkı bilgilendirme çalışmaları, halkevlerinin çalışmaları ve BCG aşısının kullanımının yaygınlaştırılması çalışmaları yapılmıştır. Bu yıldan sonra her ocak ayının ilk pazar günü ile başlayan haftası ülkemizde “Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası” olarak anılmakta olup 01-07 Ocak 2012 tarihleri arasında 65. Verem Eğitim ve Propaganda Haftası yurt genelinde kapsamlı etkinliklerle kutlanmıştır.

Başkanlığımızca hazırlanan, verem hastalığı ile ilgili bilgileri içeren slayt setleri, öğrenciler, sağlık çalışanları ve vatandaşlara yönelik eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere Bakanlığımızın internet sitesinde yayımlanmıştır.

Başkanlığımızca Diyanet İşleri Başkanlığına hafta etkinlikleri kapsamında cuma hutbesinde okunmak üzere bilgi notu gönderilmiştir.

65. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası etkinlikleri kapsamında 81 ilde il sağlık müdürlüklerince; ilköğretim ve ortaöğretim okullarında 1.008.876 öğrenciye, cezaevleri, halk eğitim merkezleri, fabrika ve iş yerleri vb. yerlerde bulunan 460.106 kişiye verem hastalığı konusunda eğitim verilmiştir. Bu eğitim çalışmaları ile yurt genelinde toplam 1.468.982 kişiye yüz yüze eğitim verilmiştir. Yine verem haftasında 30.949 sağlık personeline verem hastalığı ile ilgili hizmet içi eğitim verilmiştir.

İllerde yerel basında verem hastalığı ve verem haftası ile ilgili haberler yayımlanması sağlanmış, yine yerel radyo ve TV’lerde çeşitli programlarda konu ile ilgili halka yönelik bilgilendirme yapılmıştır. Bu kapsamda yürütülen propaganda çalışmaları ile 76 Radyo-TV programı ve 294 yazılı basın haberi yayınlanması sağlanmıştır. Ayrıca, etkinlikler kapsamında 33 ilde Milli Eğitim Müdürlükleriyle işbirliği yapılarak resim, kompozisyon ve şiir yarışmaları düzenlenmiştir. İl Sağlık Müdürlükleri ile İl Müftülükleri tarafından yapılan ortak çalışma neticesinde de 21 ilde verem hastalığı ile ilgili Cuma hutbeleri okutularak halka verem konusunda bilgi verilmesi sağlanmıştır.

3.3.5. İnternet Sayfası

Başkanlığımız, sağlık kurumlarında internet teknolojisinin önemi gerçeğinden yola çıkarak, Eylül 2010'dan itibaren kurumsal web sayfasını yayın hayatına başlatmıştır. Sağlık Bakanlığı ile bağlı kuruluşların yeniden yapılandırılması süreciyle birlikte 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumuna dâhil edilmiştir. Tüberküloz Daire Başkanlığı (TDB) ismi altında faaliyetlerine devam eden Başkanlığımızın internet sitesi Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bünyesinde faaliyet gösteren web sitelerinden bir tanesidir.

Oluşturulan web sitesi ile Başkanlığımız kamuoyuyla doğrudan irtibat kurabilmekte, daha geniş bir kitleye daha hızlı ve daha kolay erişilebilmektedir. Sağlık personeline ve halkımıza yönelik doğru bilgilendirmelerin yapıldığı, sürekli güncellenen internet sitemiz "<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr/>" adresinde hizmet vermektedir.

3.4. İKMAL

Birinci seçenek ilaçlardan; izoniyazid, rifampisin, etambutol, prazinamid ve streptomisin ile ikinci seçenek ilaçlardan; amikasin, para-aminosalisilik asit, sikloserin, protionamid, ofloksasin, kapreomisin, klofazimin, moksiflosasin, linezolid ve tiasetazon etken maddeli ilaçlar Kurumumuzca tedarik edilmiştir.

Birinci seçenek ilaçlar halk sağlığı müdürlüklerinin taleplerine göre üçer aylık dönemler halinde gönderilmektedir. İkinci seçenek ilaçlar ise hasta bazlı dağıtılmakta olup hastanın kayıtlı olduğu verem birimlerinden yapılan taleplere göre Kurum Başkanlığından kargo ile gönderilmektedir. İkinci seçenek ilaç talepleri Ankara Atatürk, İzmir Dr. Suat Seren, İstanbul Süreyyapaşa ve Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ile üniversite hastaneleri tarafından verilmiş ilaç kullanım raporlarına göre yapılmaktadır.

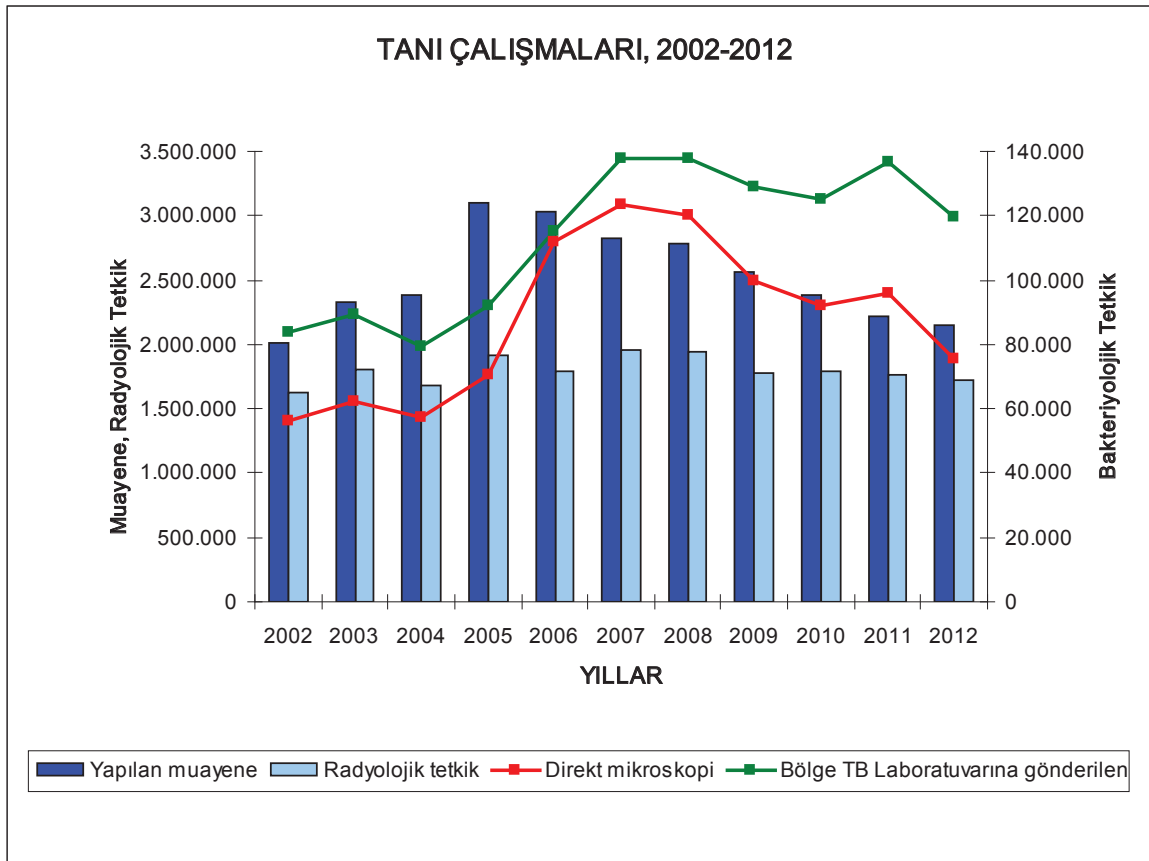
2012 yılı boyunca ilaç ikmalinde aksaklık yaşanmamıştır.

3.5. DİSPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI

Tablo 10. Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2012

YIL	Yapılan Muayene	Radyolojik Tetkik	Direkt Mikroskopi	Bölge TB Laboratuvarına Gönderilen*
2002	2.012.458	1.627.105	56.104	83.651
2003	2.332.915	1.810.719	62.444	89.112
2004	2.380.166	1.687.205	57.442	79.108
2005	3.101.826	1.909.554	70.466	92.182
2006	3.034.848	1.797.798	111.780	115.338
2007	2.818.945	1.951.644	123.258	137.835
2008	2.781.992	1.937.885	120.048	138.023
2009	2.557.787	1.783.560	99.582	128.955
2010	2.378.998	1.793.368	92.238	125.256
2011	2.219.534	1.760.349	96.147	136.865
2012	2.143.748	1.726.124	75.316	119.785

* Dispanserlerden Bölge TB Laboratuvarına gönderilen balgam ya da diğer örneklerin sayısı.

Şekil 11. Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2012

3.6. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI

Tüberküloz hastalarında tedavi başlangıcındaki doğrudan gözetimli tedavi (DGT) uygulaması ile ilgili veriler Bakanlıkça aylık olarak VSD-17 formu ile toplanmaktadır. TUTSA formları ile tedavi sonuçları toplanırken ise hastaların tedavi süresince DGT alma durumları bildirilmektedir.

Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden alınan VSD-17 verilerine göre dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların 2007 yılında %94,0'nın, 2008 yılında %95,5'inin, 2009 yılında %96,6'sının, 2010 yılında %97,9'unun, 2011 yılında %98,2'sinin, 2012 yılında ise %99,0'nın tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

2012 yılında DGT uygulanan hastaların %79,9'una sağlık personeli %20,1'ine ev halkı ve diğer gözetmenler tarafından DGT uygulaması yapılmıştır. Sağlık personeli DGT uygulamasının %93,8'i sağlık kuruluşunda, %6,2'si hastanın ev veya iş yerine giderek uygulanmıştır. Sağlık personeli harici uygulanan DGT'nin %89,6'sını ev halkı, %10,4'ünü diğer DGT gözetmenleri (öğretmen, muhtar, vb.) uygulamıştır.

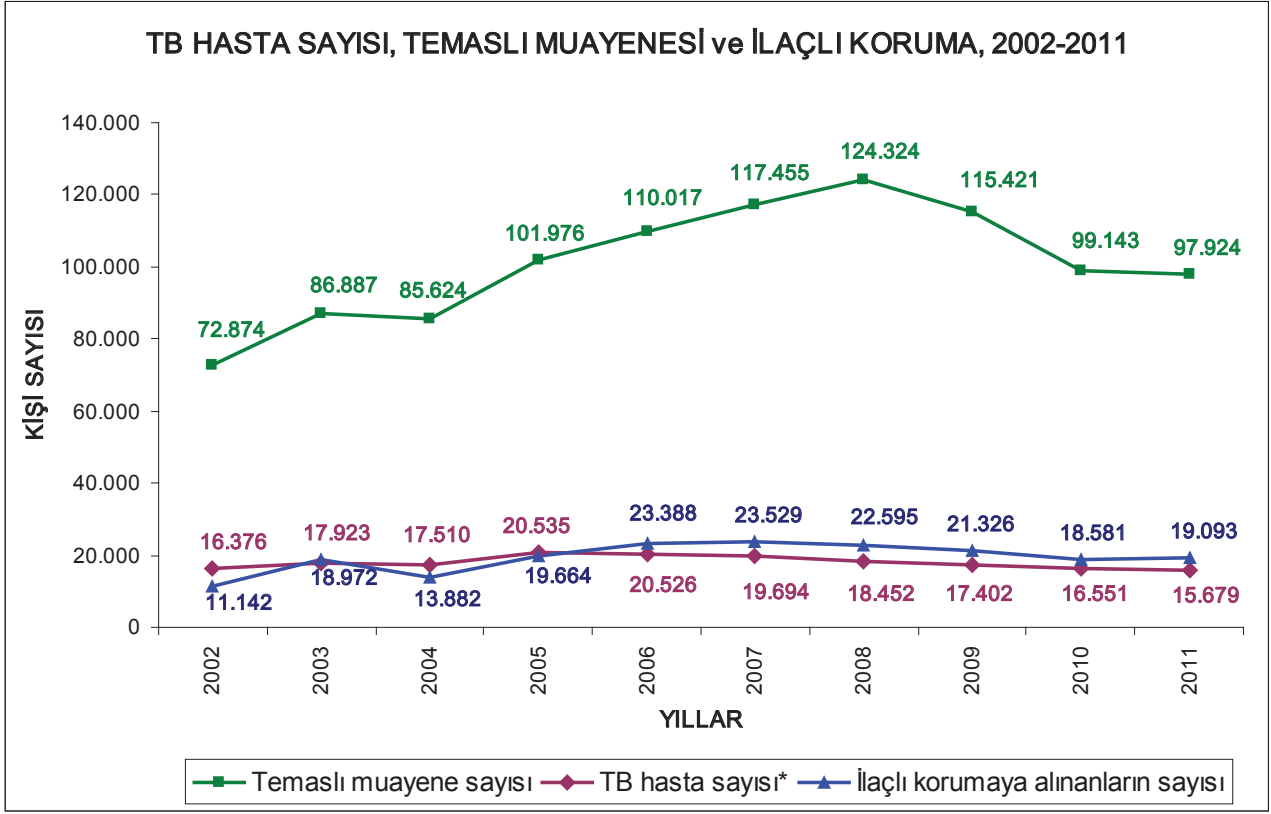
TUTSA formları ile toplanan tedavi sonundaki DGT durumu ile ilgili verilere göre; tedavi süresince DGT oranı 2007 yılı hastalarında %94,2, 2008 yılı hastalarında %96,6, 2009 yılı hastalarında %98,2, 2010 yılı hastalarında ise % 97,8'dir.

3.7. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI

Tablo 11. TSM Verem Savaşı Dispanseri (VSD) Birimi Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2011

YIL	TB Hasta Sayısı*	Temaslı Muayene Sayısı	Hasta Başına Yapılan Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı	Hasta Başına İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı
2002	16.376	72.874	4,5	11.142	0,7
2003	17.923	86.887	4,8	18.972	1,1
2004	17.510	85.624	4,9	13.882	0,8
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2006	20.526	110.017	5,4	23.388	1,1
2007	19.694	117.455	6,0	23.529	1,2
2008	18.452	124.324	6,7	22.595	1,2
2009	17.402	115.421	6,6	21.326	1,2
2010	16.551	99.143	6,0	18.581	1,1
2011	15.679	97.924	6,2	19.093	1,2

*2002-2004 yıllarında yeni TB hasta sayısı, 2005 yılından sonra toplam TB hasta sayısı yazılmıştır.

*2002-2004 yıllarında yeni TB hasta sayısı, 2005 yılından itibaren toplam TB hasta sayısı verilmiştir.

Şekil 12. TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı, 2002-2011

Tablo 12. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2011

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Adana	384	64.394	1.506	3,9	372	1,0
Adıyaman	93	4.306	298	3,2	79	0,8
Afyonkarahisar	81	8.885	184	2,3	82	1,0
Ağrı	78	1.376	85	1,1	38	0,5
Aksaray	45	9.346	685	15,2	121	2,7
Amasya	54	4.812	454	8,4	121	2,2
Ankara	674	67.270	4.224	6,3	1010	1,5
Antalya	208	95.230	2.104	10,1	254	1,2
Ardahan	11	928	349	31,7	40	3,6
Artvin	29	1.139	6	0,2	3	0,1
Aydın	177	23.748	1.170	6,6	331	1,9
Balıkesir	266	28.917	759	2,9	224	0,8
Bartın	43	7.595	618	14,4	85	2,0
Batman	103	11.995	1.139	11,1	280	2,7
Bayburt	18	2.421	63	3,5	3	0,2
Bilecik	31	15.693	245	7,9	36	1,2
Bingöl	61	7.890	128	2,1	63	1,0
Bitlis	37	2.247	407	11,0	79	2,1
Bolu	33	7.733	303	9,2	46	1,4
Burdur	21	4.505	204	9,7	22	1,0
Bursa	718	296.231	5.529	7,7	1051	1,5
Çanakkale	128	8.686	465	3,6	114	0,9
Çankırı	27	5.273	167	6,2	32	1,2
Çorum	78	9.010	503	6,4	75	1,0
Denizli	119	30.501	1.685	14,2	406	3,4
Diyarbakır	283	18.313	961	3,4	276	1,0
Düzce	113	24.467	735	6,5	171	1,5
Edirne	145	15.169	935	6,4	213	1,5
Elazığ	93	11.784	282	3,0	186	2,0
Erzincan	28	6.651	292	10,4	46	1,6
Erzurum	138	18.915	191	1,4	88	0,6
Eskişehir	139	35.742	612	4,4	80	0,6
Gaziantep	246	44.525	1.674	6,8	439	1,8
Giresun	125	6.365	579	4,6	142	1,1
Gümüşhane	14	1.129	301	21,5	13	0,9
Hakkari	28	357	0	0,0	7	0,3
Hatay	167	15.456	1.071	6,4	417	2,5
İğdır	22	2.349	101	4,6	14	0,6
Isparta	50	16.666	611	12,2	187	3,7
İstanbul	4.898	462.474	23.121	4,7	4184	0,9
İzmir	700	98.767	5.952	8,5	856	1,2

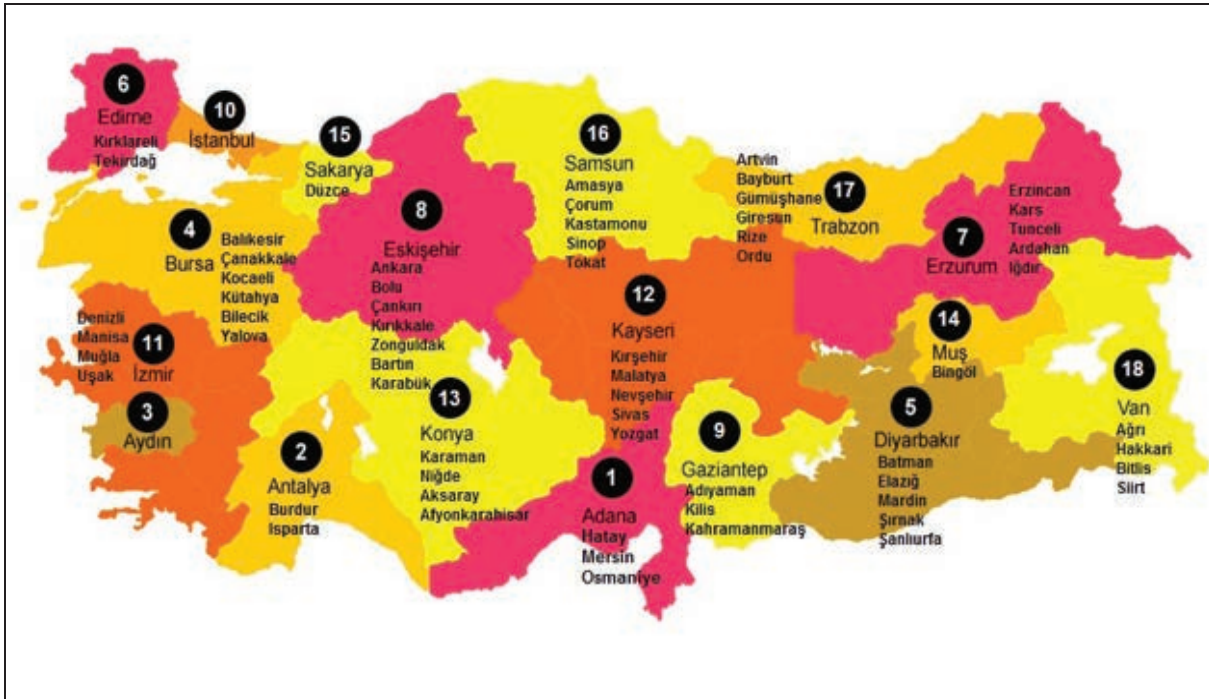
Tablo 12. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2011 (devamı)

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Kahramanmaraş	114	31.414	852	7,5	105	0,9
Karabük	46	6.746	269	5,8	40	0,9
Karaman	22	8.660	177	8,0	36	1,6
Kars	24	1.934	276	11,5	132	5,5
Kastamonu	57	4.963	595	10,4	63	1,1
Kayseri	180	28.798	567	3,2	177	1,0
Kırıkkale	53	3.596	229	4,3	84	1,6
Kırklareli	106	28.957	544	5,1	135	1,3
Kırşehir	17	3.544	89	5,2	10	0,6
Kilis	6	1.578	96	16,0	17	2,8
Kocaeli	337	79.107	3.267	9,7	510	1,5
Konya	275	53.296	1.068	3,9	375	1,4
Kütahya	114	20.946	796	7,0	100	0,9
Malatya	162	22.888	738	4,6	269	1,7
Manisa	247	48.893	2.236	9,1	437	1,8
Mardin	87	5.604	1.300	14,9	147	1,7
Mersin	256	31.759	2.336	9,1	337	1,3
Muğla	107	33.097	265	2,5	119	1,1
Muş	67	13.351	237	3,5	36	0,5
Nevşehir	49	6.161	208	4,2	27	0,6
Niğde	59	7.162	261	4,4	74	1,3
Ordu	225	19.738	2.916	13,0	469	2,1
Osmaniye	98	10.207	391	4,0	72	0,7
Rize	60	10.529	376	6,3	79	1,3
Sakarya	314	52.734	3.504	11,2	501	1,6
Samsun	301	38.704	2.534	8,4	352	1,2
Siirt	46	1.701	99	2,2	27	0,6
Sinop	34	2.954	1.092	32,1	71	2,1
Sivas	107	7.576	353	3,3	140	1,3
Şanlıurfa	331	16.805	1.803	5,4	463	1,4
Şırnak	80	3.377	950	11,9	69	0,9
Tekirdağ	238	34.648	780	3,3	148	0,6
Tokat	114	4.819	899	7,9	180	1,6
Trabzon	217	15.367	1.075	5,0	214	1,0
Tunceli	3	602	14	4,7	5	1,7
Uşak	38	9.854	453	11,9	136	3,6
Van	104	9.979	819	7,9	100	1,0
Yalova	50	7.662	235	4,7	167	3,3
Yozgat	44	13.375	143	3,3	61	1,4
Zonguldak	184	17.189	2.384	13,0	323	1,8
TOPLAM	15.679	2.219.534	97.924	6,2	19.093	1,2

3.8. MOBİL TARAMA ÇALIŞMALARI

Başkanlığımızca yayımlanan 2006/61 sayılı genelge kapsamında yurt genelinde İl Sağlık Müdürlüklerine bağlı olarak 18 mobil tarama ekibi faaliyet göstermektedir. Mobil tarama ekipleri verem hastalığı açısından risk grubu olan cezaevi, huzurevi, çocuk yuvası vb. toplu yaşam alanları veya organize topluluklarda radyolojik olarak verem taraması yapmaktadır.

İstanbul, Aydın ve Zonguldak illerindeki mobil tarama faaliyetleri Verem Savaşı Dernekleri tarafından yürütülmektedir. Bu derneklerin mobil tarama faaliyetleri 2010/81 sayılı genelge kapsamında İl Sağlık Müdürlükleri aracılığı ile takip edilmektedir.

Şekil 13. Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2012

Mobil tarama ekipleri tarafından 2012 yılı içinde yurt genelinde cezaevlerinde 361, huzurevlerinde 82, çocuk yuvalarında 78, askeri birliklerde 125, sağlık kurumlarında 37, okullarda 25, yurtlarda 54, diğer kurum, kuruluş, esnaf, otel, belde, köy vb. yerlerde 522 olmak üzere toplam 1.284 tarama faaliyeti gerçekleştirilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2012

MOBİL TARAMA EKİBİ	TARAMA YAPILAN KURUM								TOPLAM
	Cezaevi	Huzurevi	Çocuk Yuvası	Askeri Birlik	Sağlık Kurumu	Okul	Yurt	Diğer	
Adana	29	7	6	12	3	3	-	2	62
Antalya	14	3	5	8	-	-	-	23	53
Aydın	4	1	-	2	1	-	-	133	141
Bursa	49	10	5	12	7	-	5	-	88
Diyarbakır	21	3	7	6	3	1	2	5	48
Edirne	14	-	-	-	-	-	-	-	14
Erzurum	12	3	14	6	2	1	23	2	63
Eskişehir	43	3	1	4	1	-	2	11	65
Gaziantep	29	7	19	2	8	-	-	-	65
İstanbul	23	3	1	8	-	4	-	61	100
İzmir	43	12	5	33	2	5	3	10	113
Kayseri	26	11	3	4	-	1	3	5	53
Konya	20	10	6	12	6	3	7	64	128
Muş	1	-	-	-	-	1	4	2	8
Sakarya	5	-	-	2	-	2	1	188	198
Samsun	20	4	1	14	1	3	1	13	57
Trabzon	8	5	5	-	3	1	3	3	28
TOPLAM	361	82	78	125	37	25	54	522	1.284

*Van MTE teknik problemlerden dolayı 2012 yılında faaliyet göstermemiştir.

Yurt genelinde 2012 yılında **322.068** kişinin taraması planlanmış olup **280.741** kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda **4.852** tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda **37** kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir. Bunların 36'sı erkek, 1'i kadındır (Tablo 14, Tablo 15).

Tablo 14. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2012

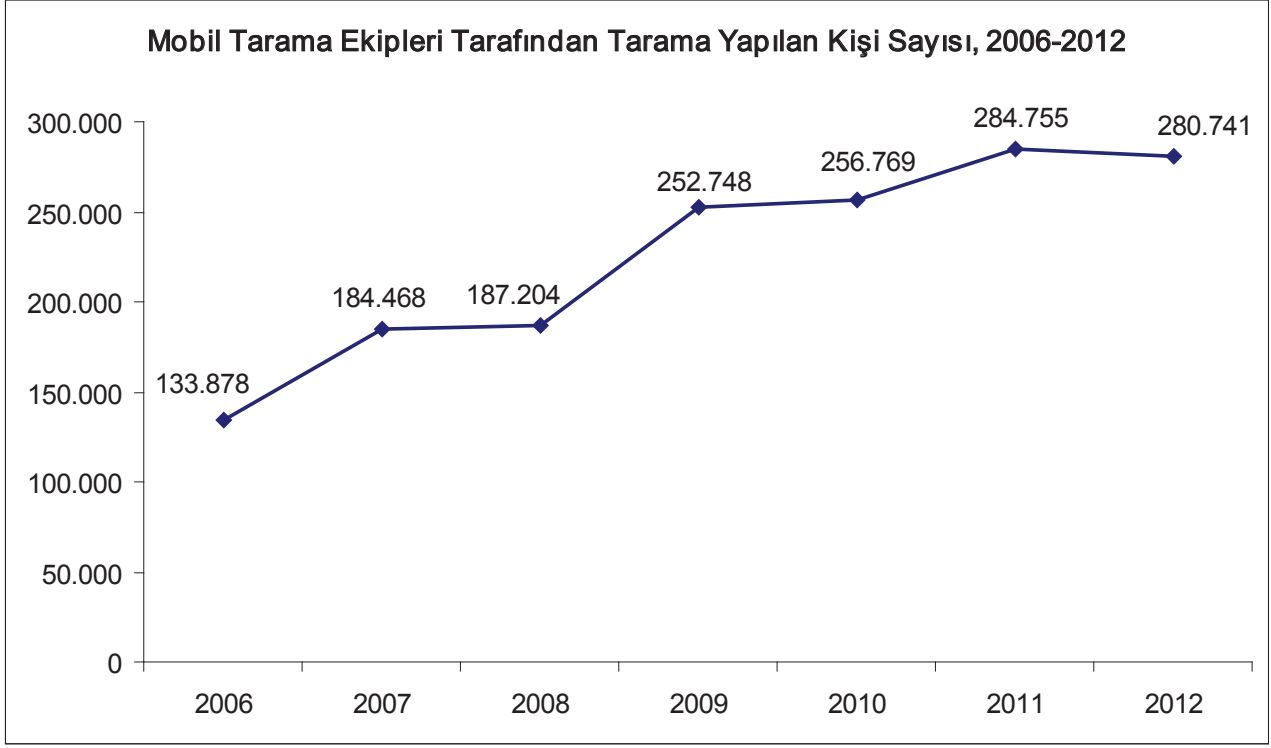
İL	Tarama Planlanan Kişi Sayısı	Taranan Kişi Sayısı	TB Şüpheli Sayısı	Bulunan TB Hastası
Adana	21.491	20.838	306	3
Antalya	13.358	13.358	177	-
Aydın	14.542	14.487	194	1
Bursa	20.777	15.104	873	5
Diyarbakır	10.395	9.743	91	3
Edirne	2.188	1.747	46	-
Erzurum	13.710	11.687	301	-
Eskişehir	15.805	14.096	178	9
Gaziantep	19.577	9.505	146	2
İstanbul	34.663	27.068	326	4
İzmir	59.255	51.876	410	4
Kayseri	15.027	12.370	66	1
Konya	33.871	32.467	719	1
Muş	3.643	3.647	67	-
Sakarya	21.186	21.186	715	-
Samsun	17.279	17.279	201	4
Trabzon	5.301	4.283	36	-
TOPLAM	322.068	280.741	4.852	37

*Van MTE teknik problemlerden dolayı 2012 yılında faaliyet göstermemiştir.

Tablo 15. Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2012

Tarama Yapılan Kurum	Tarama Planlanan Kişi Sayısı	Taranan Kişi Sayısı	TB Şüpheli Sayısı	Bulunan TB Hastası			
				E	K	Toplam	
						Sayı	% *
Cezaevi	127.298	100.563	2.357	27	1	28	0,03
Huzurevi	6.512	4.539	400	2	-	2	0,04
Çocuk Yuvası	4.597	2.996	53	-	-	-	-
Askeri Birlik	95.019	87.316	474	5	-	5	0,01
Sağlık Kurumu	1.826	1.523	47	-	-	-	-
Okul	16.021	15.356	176	-	-	-	-
Yurt	3.210	2.545	60	1	-	1	0,04
Diğer	67.585	65.903	1.285	1	-	1	0,00
TOPLAM	322.068	280.741	4.852	36	1	37	0,01

*Yüzdeler her kurumdaki taranan kişi sayısı üzerinden alınmıştır.

Şekil 14. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2012

4

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren verem savaşı dispanserlerine kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmakta ve analiz edilerek raporlanmaktadır.

Bu bölümde 2011 yılı tüberküloz hastalarının verileri ile hasta verilerindeki yıllara göre değişimi gösteren tablo ve grafikler yer almaktadır.

Tablo 16. Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011

Yıllar	Nüfus*	Yeni olgu sayısı	Yeni olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim (%)***
2005	72.065.000	18.753	26,0	
2006	72.974.000	18.544	25,4	-2,3
2007	70.586.256	17.781	25,2	-0,9
2008	71.517.100	16.760	23,4	-7,0
2009	72.561.312	15.943	22,0	-6,2
2010	73.722.988	15.183	20,6	-6,3
2011	74.724.269	14.417	19,3	-6,3

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Yeni olgu hızı: Yeni olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-Bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

Tablo 17. Yıllara Göre Önceden Tedavi Görmüş Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011

Yıllar	Nüfus*	Önceden Tedavi Görmüş Olgu	Önceden Tedavi Görmüş Olgu Hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim (%)***
2005	72.065.000	1.782	2,5	
2006	72.974.000	1.982	2,7	9,8
2007	70.586.256	1.913	2,7	-0,2
2008	71.517.100	1.692	2,4	-12,7
2009	72.561.312	1.459	2,0	-15,0
2010	73.722.988	1.368	1,9	-7,7
2011	74.724.269	1.262	1,7	-9,0

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Önceden tedavi görmüş olgu hızı: Önceden tedavi görmüş olgu sayısı / Yıl ortası nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-Bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

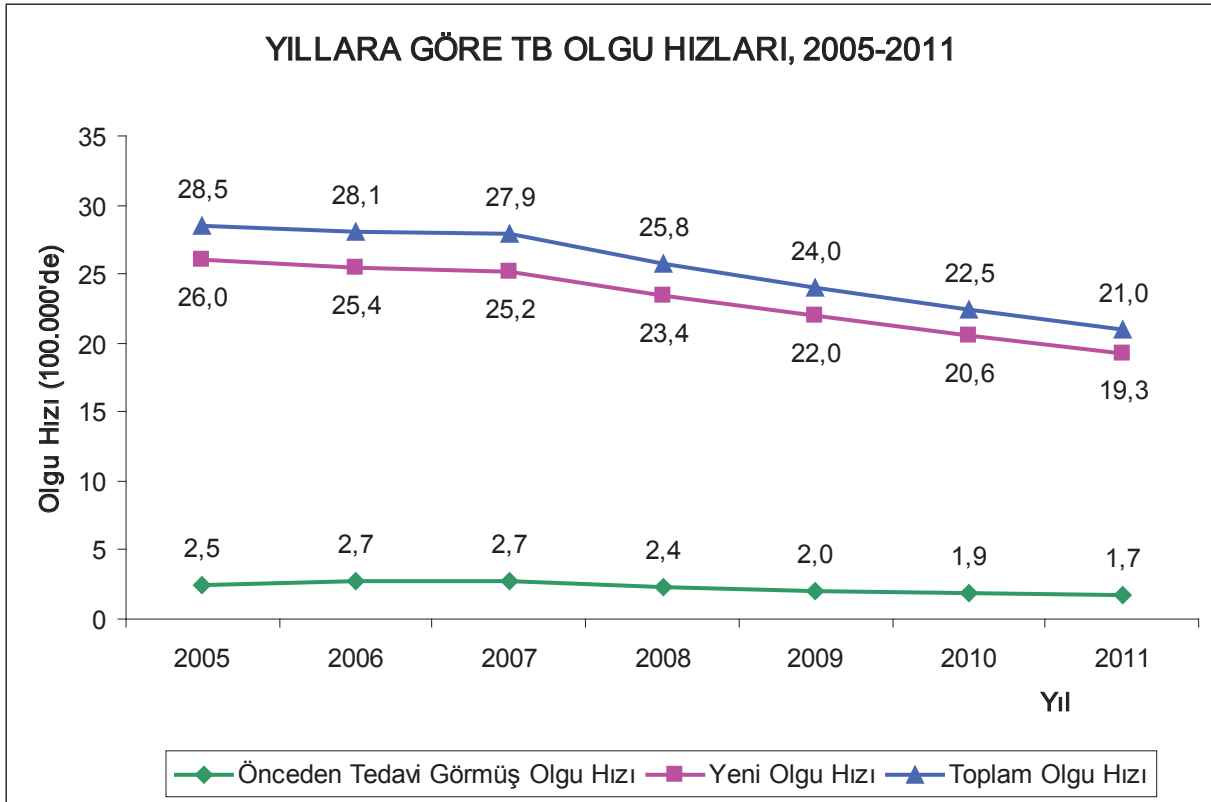
Tablo 18. Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2011

Yıllar	Nüfus*	Toplam olgu sayısı	Toplam olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim (%)***
2005	72.065.000	20.535	28,5	
2006	72.974.000	20.526	28,1	-1,3
2007	70.586.256	19.694	27,9	-0,8
2008	71.517.100	18.452	25,8	-7,5
2009	72.561.312	17.402	24,0	-7,0
2010	73.722.988	16.551	22,5	-6,4
2011	74.724.269	15.679	21,0	-6,5

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Toplam olgu hızı: Toplam olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

Şekil 15. Yeni Olgular, Önceden Tedavi Görmüş Olgular ve Toplam Olgularda Olgu Hızları, 2005-2011

Tablo 19. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2011

Yıllar	YAŞ GRUBU															
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +	
	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı
2005	293	4,4	942	6,8	4.962	38,6	4.461	34,3	3.201	32,8	2.831	39,0	1.886	42,6	1.959	46,1
	1,4		4,6		24,2		21,7		15,6		13,8		9,2		9,5	
2006	274	4,2	871	6,3	4.865	38,0	4.530	34,4	3.131	31,2	2.787	37,1	1.999	43,6	2.069	47,5
	1,3		4,2		23,7		22,1		15,3		13,6		9,7		10,1	
2007	197	3,4	787	6,1	4.521	36,5	4.354	35,6	3.008	30,7	2.807	36,7	1.936	39,9	2.084	41,7
	1,0		4,0		23,0		22,1		15,3		14,3		9,8		10,6	
2008	236	3,9	744	5,8	3.974	31,9	3.979	32,3	2.849	28,3	2.661	33,6	2.007	39,6	2.002	40,9
	1,3		4,0		21,5		21,6		15,5		14,4		10,9		10,8	
2009	223	3,6	735	5,8	3.562	28,5	3.757	30,2	2.527	24,8	2.628	32,1	1.905	35,9	2.065	40,6
	1,3		4,2		20,5		21,6		14,5		15,1		10,9		11,9	
2010	223	3,6	677	5,3	3.200	25,5	3.351	26,5	2.465	24,3	2.536	30,2	1.999	34,7	2.100	39,4
	1,3		4,1		19,3		20,2		14,9		15,3		12,1		12,7	
2011	198	3,2	563	4,4	2.880	23,0	3.145	24,6	2.371	22,8	2.323	27,1	2.078	34,5	2.121	38,6
	1,3		3,6		18,4		20,1		15,1		14,8		13,2		13,5	

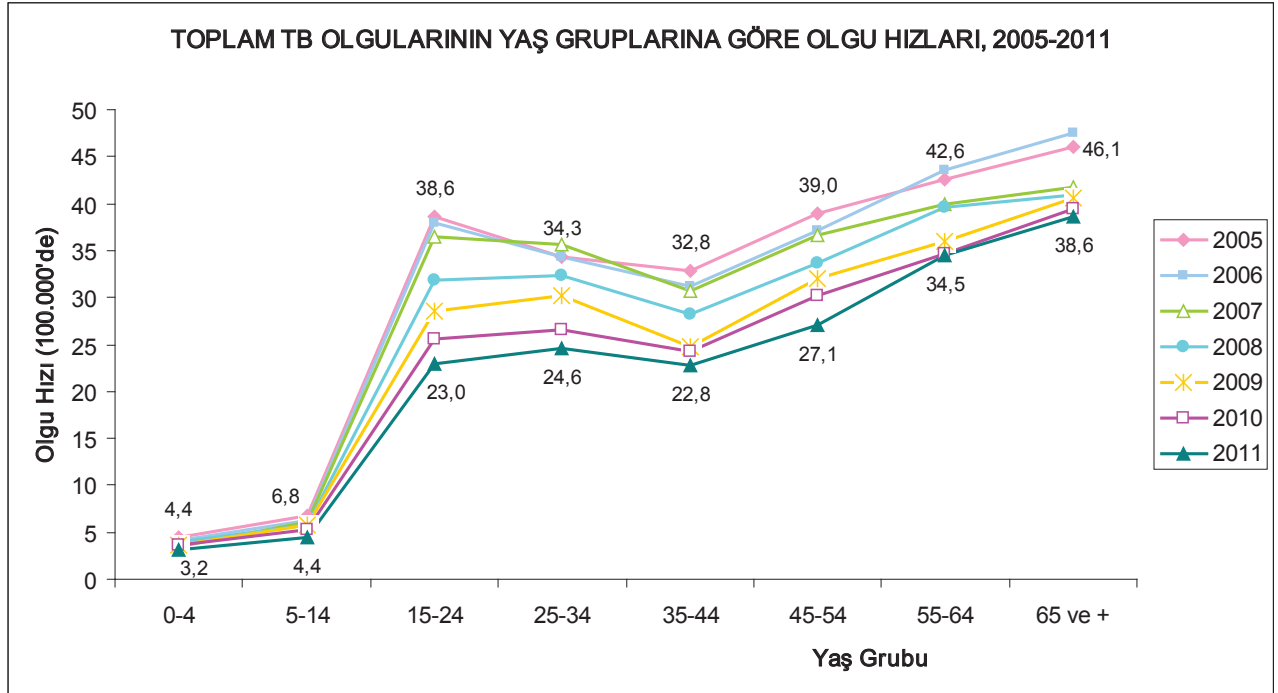
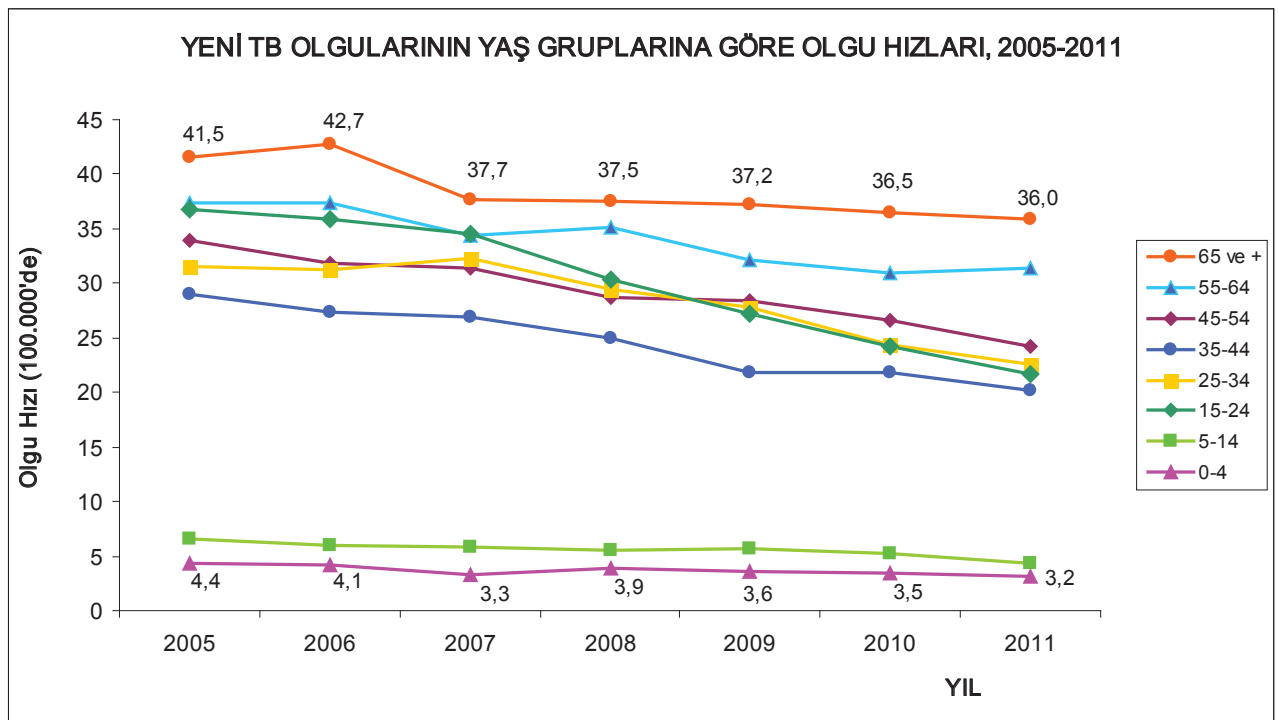
Tablo 20. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2011

Yıllar	Toplam Yeni Olgu	YAŞ GRUBU																	
		0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65+			
		Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı	Sayı (%)	Olgu Hızı		
2005	18.753	291	4,4	906	6,5	4.735	36,8	4.098	31,5	2.830	29,0	2.473	34,0	1.656	37,4	1.764	41,5		
		1,6		4,8		25,3		21,9		15,1		13,2		8,8		9,4			
2006	18.544	271	4,1	842	6,0	4.608	35,9	4.113	31,2	2.738	27,3	2.398	31,9	1.715	37,4	1.859	42,7		
		1,5		4,5		24,9		22,2		14,8		12,9		9,2		10,0			
2007	17.781	193	3,3	758	5,9	4.288	34,6	3.951	32,3	2.632	26,9	2.403	31,4	1.671	34,4	1.885	37,7		
		1,1		4,3		24,1		22,2		14,8		13,5		9,4		10,6			
2008	16.760	232	3,9	717	5,6	3.770	30,3	3.637	29,5	2.515	25,0	2.273	28,7	1.783	35,2	1.833	37,5		
		1,4		4,3		22,5		21,7		15,0		13,6		10,6		10,9			
2009	15.943	220	3,6	720	5,7	3.410	27,2	3.445	27,7	2.228	21,9	2.324	28,4	1.703	32,1	1.893	37,2		
		1,4		4,5		21,4		21,6		14,0		14,6		10,7		11,9			
2010	15.183	218	3,5	661	5,2	3.034	24,2	3.087	24,4	2.219	21,8	2.234	26,6	1.785	31,0	1.945	36,5		
		1,4		4,4		20,0		20,3		14,6		14,7		11,8		12,8			
2011	14.417	196	3,2	548	4,3	2.725	21,7	2.898	22,6	2.103	20,2	2.079	24,2	1.894	31,5	1.974	36,0		
		1,4		3,8		18,9		20,1		14,6		14,4		13,1		13,7			

Tablo 21. Toplam TB Olgularında 2005-2011 Yılları Arasında Olgu Hızındaki Yıllık Değişim

	Yaş Grubu							
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +
2005/2011 Değişim Oranı (%)	-27,8	-35,1	-40,3	-28,3	-30,5	-30,5	-19,0	-16,2

En büyük değişim -%40,3 ile 15-24 yaş grubunda görülmüştür.

Şekil 16. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2011**Şekil 17.** Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2011

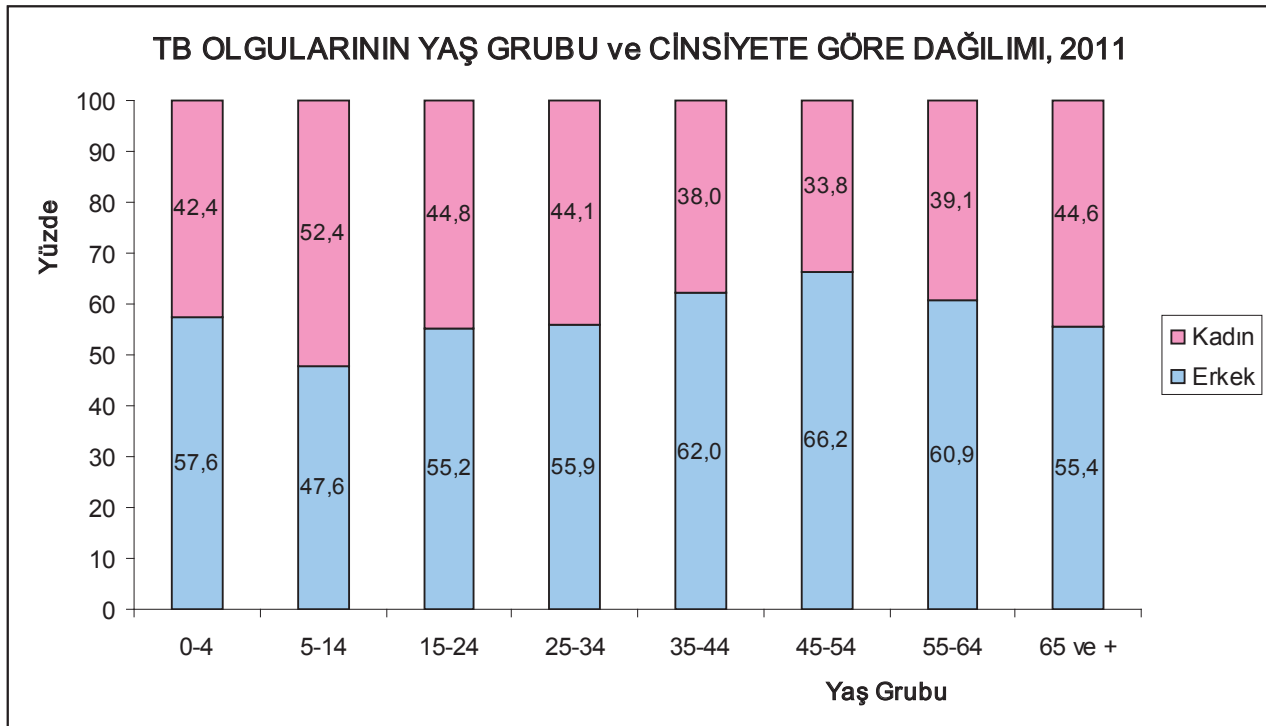
Tablo 22. Toplam TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2011

YAŞ	CİNSİYET		TOPLAM	YAŞ	CİNSİYET		TOPLAM
	Erkek	Kadın			Erkek	Kadın	
0	10	8	18	49	135	56	191
1	29	19	48	50	132	75	207
2	37	19	56	51	187	101	288
3	19	21	40	52	151	87	238
4	19	17	36	53	146	65	211
5	13	15	28	54	132	61	193
6	20	18	38	55	175	96	271
7	24	23	47	56	182	89	271
8	23	17	40	57	146	89	235
9	26	16	42	58	115	75	190
10	24	35	59	59	103	79	182
11	37	33	70	60	108	74	182
12	28	44	72	61	150	97	247
13	38	44	82	62	110	78	188
14	35	50	85	63	102	66	168
15	61	79	140	64	75	69	144
16	88	91	179	65	82	67	149
17	139	114	253	66	97	69	166
18	141	133	274	67	78	68	146
19	148	112	260	68	74	61	135
20	198	133	331	69	83	56	139
21	203	170	373	70	73	61	134
22	195	154	349	71	65	67	132
23	207	140	347	72	77	59	136
24	210	164	374	73	53	67	120
25	203	159	362	74	68	42	110
26	202	134	336	75	34	30	64
27	199	160	359	76	43	37	80
28	192	134	326	77	62	39	101
29	178	123	301	78	65	37	102
30	203	176	379	79	41	29	70
31	170	141	311	80	32	24	56
32	118	111	229	81	27	16	43
33	152	110	262	82	29	19	48
34	142	138	280	83	22	20	42
35	153	106	259	84	17	15	32
36	141	101	242	85	19	17	36
37	134	95	229	86	12	3	15
38	149	108	257	87	6	12	18
39	161	93	254	88	3	11	14
40	148	79	227	89	5	5	10
41	142	96	238	90	2	3	5
42	157	61	218	91	4	-	4
43	146	85	231	92	2	3	5
44	140	76	216	93	-	1	1
45	173	73	246	94	1	1	2
46	156	97	253	95	-	4	4
47	191	102	293	97	-	1	1
48	135	68	203	98	-	1	1

Tablo 23. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011

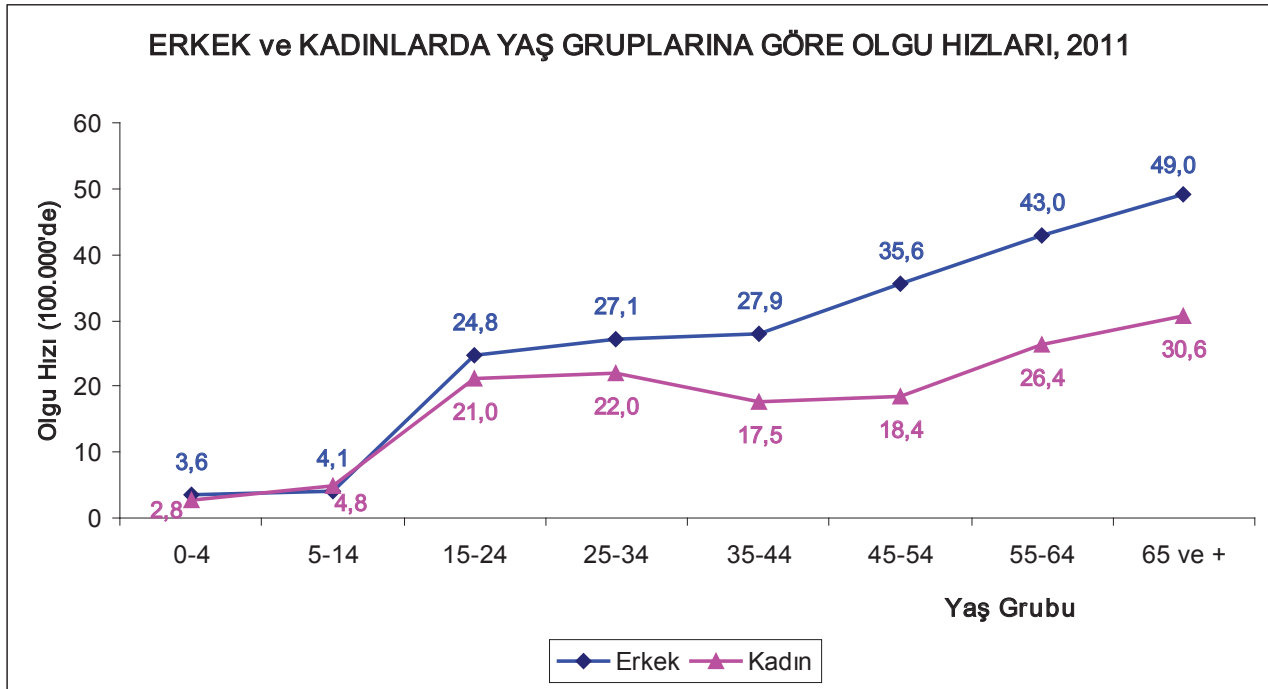
YAŞ GRUBU	CİNSİYET				TOPLAM	
	Erkek		Kadın			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	114	57,6	84	42,4	198	1,3
5-14	268	47,6	295	52,4	563	3,6
15-24	1.590	55,2	1.290	44,8	2.880	18,4
25-34	1.759	55,9	1.386	44,1	3.145	20,1
35-44	1.471	62,0	900	38,0	2.371	15,1
45-54	1.538	66,2	785	33,8	2.323	14,8
55-64	1.266	60,9	812	39,1	2.078	13,2
65 ve +	1.176	55,4	945	44,6	2.121	13,5
TOPLAM	9.182	58,6	6.497	41,4	15.679	100,0

* Satır yüzdesi ** Sütun yüzdesi

Şekil 18: Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011

Tablo 24. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2011

CİNSİYET	YAŞ GRUBU								TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Erkek	3,6	4,1	24,8	27,1	27,9	35,6	43,0	49,0	24,5
Kadın	2,8	4,8	21,0	22,0	17,5	18,4	26,4	30,6	17,5
TOPLAM	3,2	4,4	23,0	24,6	22,8	27,1	34,5	38,6	21,0

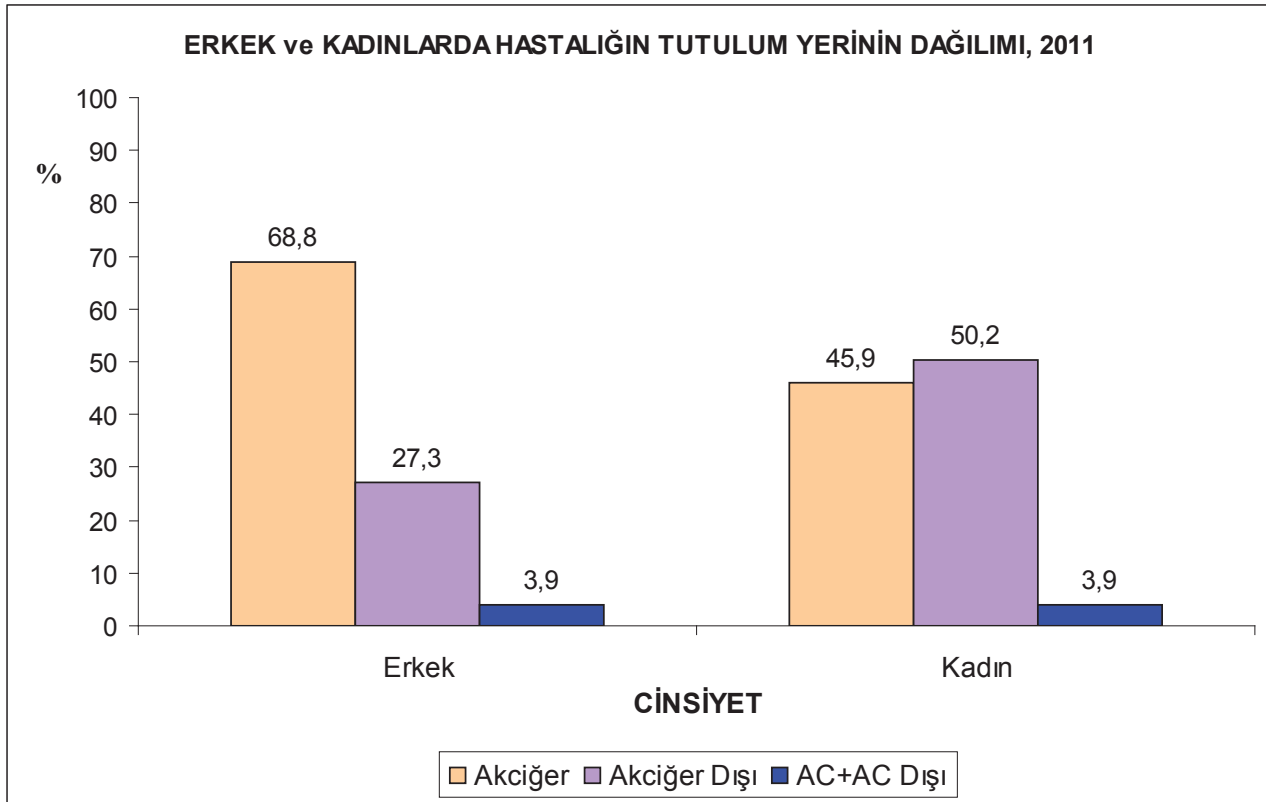

Şekil 19. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları, 2011

Tablo 25. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

CİNSİYET	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Erkek	6.314	68,8	2.512	27,3	356	3,9	9.182
Kadın	2.983	45,9	3.258	50,2	256	3,9	6.497
TOPLAM	9.297	59,3	5.770	36,8	612	3,9	15.679

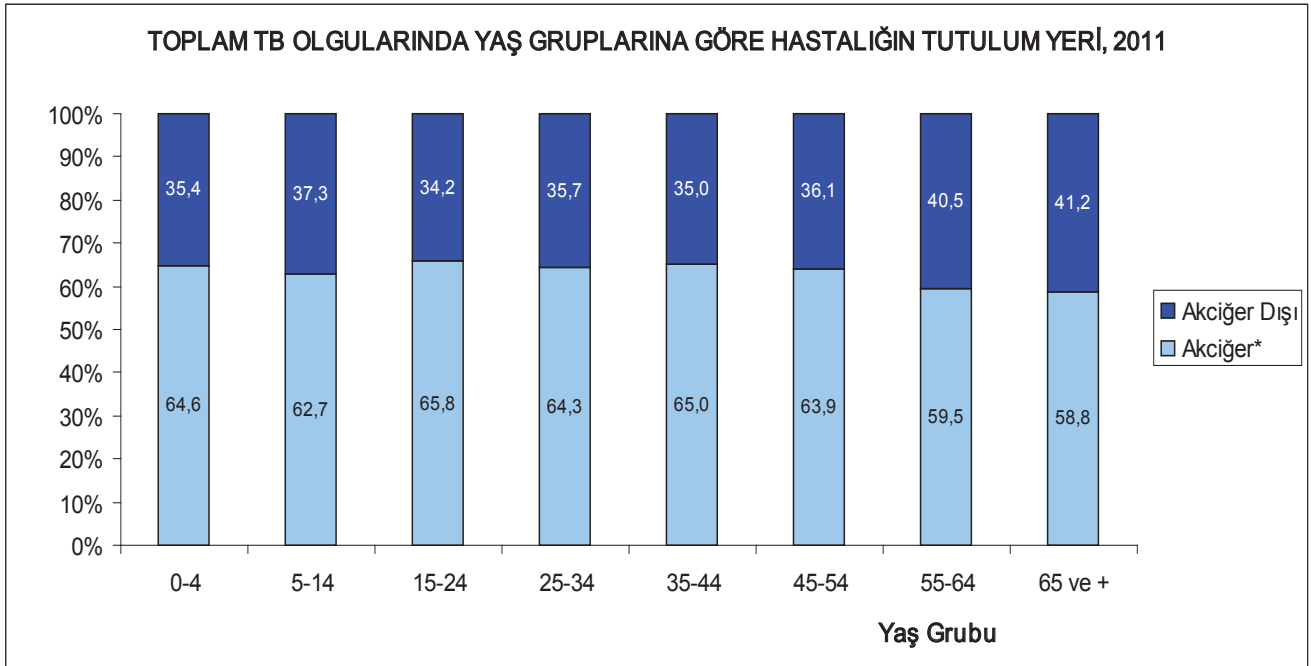
* Yüzdeler satır yüzdesidir.

Şekil 20. Toplam TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

Tablo 26. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

YAŞ GRUBU	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
0-4	115	58,1	70	35,4	13	6,5	198
5-14	333	59,1	210	37,3	20	3,6	563
15-24	1.759	61,1	985	34,2	136	4,7	2.880
25-34	1.912	60,8	1.123	35,7	110	3,5	3.145
35-44	1.457	61,4	829	35,0	85	3,6	2.371
45-54	1.403	60,4	838	36,1	82	3,5	2.323
55-64	1.162	55,9	841	40,5	75	3,6	2.078
65 ve +	1.156	54,5	874	41,2	91	4,3	2.121
TOPLAM	9.297	59,3	5.770	36,8	612	3,9	15.679

* Yüzdeler satır yüzdesidir.

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı" olgular

Şekil 21 . Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

Tablo 27. Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011

		YAŞ GRUBU								
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	18	52	1.089	1.240	1.017	1.009	766	742	5.933
	%	0,3	0,9	18,4	20,9	17,1	17,0	12,9	12,5	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	128	353	1.895	2.022	1.542	1.485	1.237	1.247	9.909
	%	1,3	3,6	19,1	20,4	15,6	15,0	12,5	12,6	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	70	210	985	1.123	829	838	841	874	5.770
	%	1,2	3,6	17,1	19,5	14,4	14,5	14,6	15,1	100,0
Tüm Olgular	Sayı	198	563	2.880	3.145	2.371	2.323	2.078	2.121	15.679
	%	1,3	3,6	18,4	20,1	15,1	14,8	13,3	13,5	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 28. Erkek Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011

		YAŞ GRUBU								
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	9	22	618	796	782	868	620	496	4.211
	%	0,2	0,5	14,7	18,9	18,6	20,6	14,7	11,8	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	72	167	1.055	1.274	1.150	1.212	929	811	6.670
	%	1,1	2,5	15,8	19,1	17,2	18,2	13,9	12,2	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	42	101	535	485	321	326	337	365	2.512
	%	1,7	4,0	21,3	19,3	12,8	13,0	13,4	14,5	100,0
Tüm Olgular	Sayı	114	268	1.590	1.759	1.471	1.538	1.266	1.176	9.182
	%	1,2	2,9	17,3	19,2	16,0	16,8	13,8	12,8	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 29. Kadın Hastalarda Yayma (+) Akciğer TB, Toplam Akciğer TB, Akciğer Dışı TB Olguları ve Tüm Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011

		YAŞ GRUBU								
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	TOPLAM
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	9	30	471	444	235	141	146	246	1.722
	%	0,5	1,7	27,4	25,8	13,6	8,2	8,5	14,3	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	56	186	840	748	392	273	308	436	3.239
	%	1,7	5,7	25,9	23,1	12,1	8,4	9,5	13,5	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	28	109	450	638	508	512	504	509	3.258
	%	0,9	3,3	13,8	19,6	15,6	15,7	15,5	15,6	100,0
Tüm Olgular	Sayı	84	295	1.290	1.386	900	785	812	945	6.497
	%	1,3	4,5	19,9	21,3	13,9	12,1	12,5	14,5	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular

Tablo 30. TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	8.271	57,4	5.565	38,6	581	4,0	14.417	92,0
Önceden Tedavi Görmüş	1.026	81,3	205	16,2	31	2,5	1.262	8,0
Nüks	789	79,7	172	17,4	29	2,9	990	6,3
Terkten dönen	148	84,6	25	14,3	2	1,1	175	1,1
Tedavi başarısızlığından gelen	83	91,2	8	8,8	-	-	91	0,6
Kronik	6	100,0	-	-	-	-	6	0,0
TOPLAM	9.297	59,3	5.770	36,8	612	3,9	15.679	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 31. Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	5.526	66,7	2.423	29,2	340	4,1	8.289	90,3
Önceden Tedavi Görmüş	788	88,2	89	10,0	16	1,8	893	9,7
Nüks	592	87,6	70	10,3	14	2,1	676	7,4
Terkten dönen	131	87,9	16	10,7	2	1,3	149	1,6
Tedavi başarısızlığından gelen	61	95,3	3	4,7	-	-	64	0,7
Kronik	4	100,0	-	-	-	-	4	0,0
TOPLAM	6.314	68,8	2.512	27,3	356	3,9	9.182	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 32. Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2011

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	2.745	44,8	3.142	51,3	241	3,9	6.128	94,3
Önceden Tedavi Görmüş	238	64,5	116	31,4	15	4,1	369	5,7
Nüks	197	62,7	102	32,5	15	4,8	314	4,8
Terkten dönen	17	65,4	9	34,6	-	-	26	0,4
Tedavi başarısızlığından gelen	22	81,5	5	18,5	-	-	27	0,4
Kronik	2	100,0	-	-	-	-	2	0,0
TOPLAM	2.983	45,9	3.258	50,2	256	3,9	6.497	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 33. Yeni TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Yeni Olgu
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	13.394	71,4	5.359	28,6	18.753
2006	12.935	69,8	5.609	30,2	18.544
2007	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781
2008	11.318	67,5	5.442	32,5	16.760
2009	10.296	64,6	5.647	35,4	15.943
2010	9.566	63,0	5.617	37,0	15.183
2011	8.852	61,4	5.565	38,6	14.417

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

Tablo 34. Önceden Tedavi Görmüş TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Önceden Tedavi Görmüş Olgu**
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	1.593	89,4	189	10,6	1.782
2006	1.805	91,1	177	8,9	1.982
2007	1.694	88,6	219	11,4	1.913
2008	1.495	88,4	197	11,6	1.692
2009	1.258	86,2	201	13,8	1.459
2010	1.174	85,8	194	14,2	1.368
2011	1.057	83,8	205	16,2	1.262

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

**Nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen ve kronik olguların toplamıdır.

Tablo 35. Toplam TB Olgularında Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2011

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Olgu
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	14.987	73,0	5.548	27,0	20.535
2006	14.740	71,8	5.786	28,2	20.526
2007	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694
2008	12.813	69,4	5.639	30,6	18.452
2009	11.554	66,4	5.848	33,6	17.402
2010	10.740	64,9	5.811	35,1	16.551
2011	9.909	63,2	5.770	36,8	15.679

* Akciğer + "Akciğer+AC Dışı"

Tablo 36. Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2011

Yıllar	0-4 yaş		5-9 yaş		10-14 yaş		TOPLAM
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2002	10	34,5	15	51,7	4	13,8	29
2003	19	50,0	15	39,5	4	10,5	38
2004	13	46,4	12	42,9	3	10,7	28
2005	13	37,1	13	37,1	9	25,8	35
2006	22	53,7	8	19,5	11	26,8	41
2007	11	40,8	7	25,9	9	33,3	27
2008	22	68,8	6	18,8	4	12,4	32
2009	17	47,2	9	25,0	10	27,8	36
2010	12	48,0	7	28,0	6	24,0	25
2011	6	33,3	6	33,3	6	33,3	18

*Yüzdeler satır yüzdesidir.

Tablo 37. Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2011

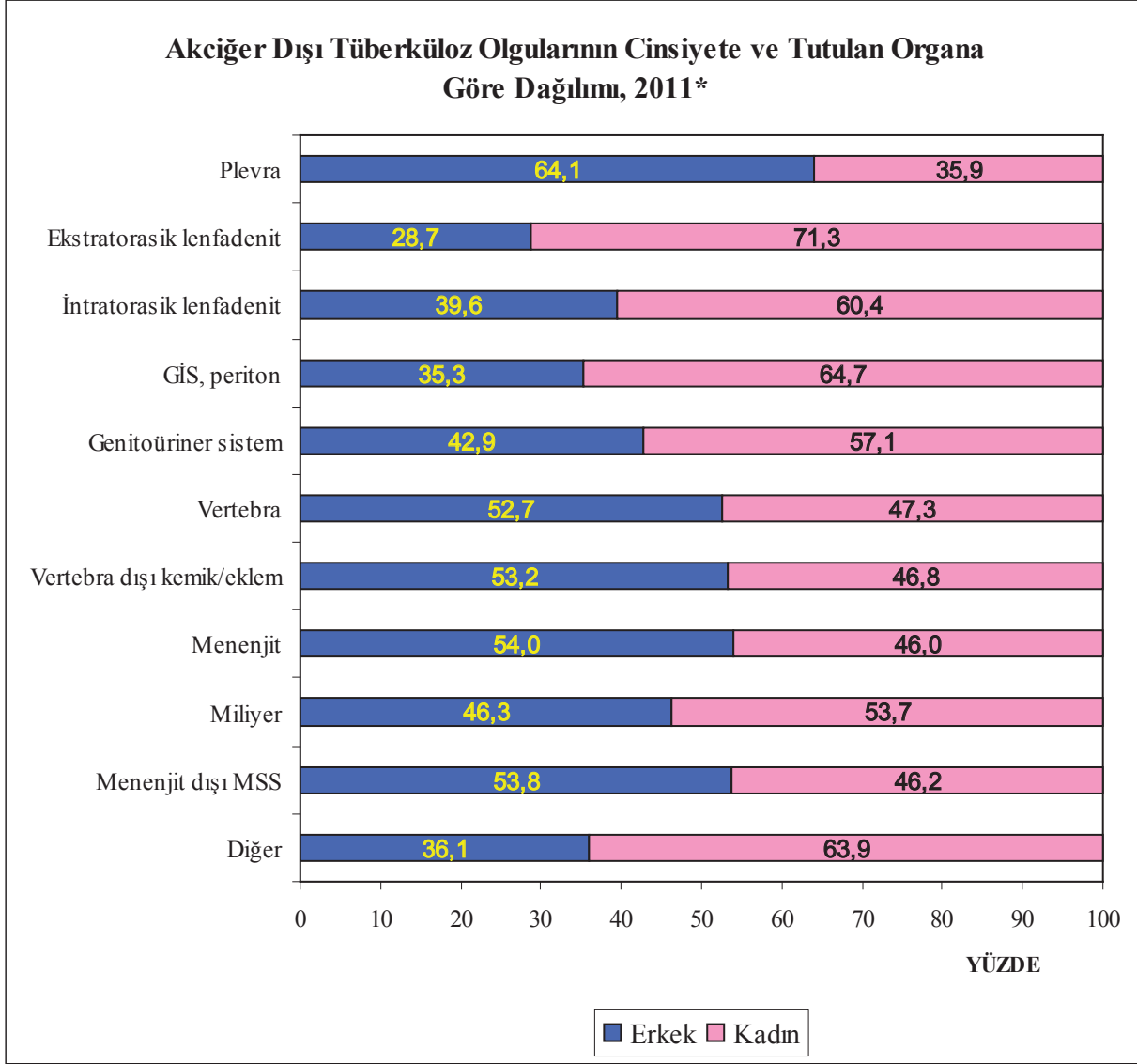
TUTULAN ORGAN	HASTALIĞIN YERİ				TOPLAM	
	AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Plevra	1.740	30,2	245	40,0	1.985	31,1
Ekstratorasik LAP	1.848	32,0	77	12,6	1.925	30,2
İntratorasik LAP	439	7,6	59	9,6	498	7,8
GİS, Periton	317	5,5	17	2,8	334	5,2
GÜS	304	5,3	11	1,8	315	4,9
Vertebra	232	4,0	11	1,8	243	3,8
Vertebra dışı kemik/eklem	179	3,1	11	1,8	190	3,0
Menenjit	133	2,3	6	1,0	139	2,2
Miliyer	-	-	123	20,1	123	1,9
Menenjit dışı MSS	21	0,4	5	0,8	26	0,4
Diğer	557	9,7	47	7,7	604	9,5
TOPLAM	5.770	100,0	612	100,0	6.382	100,0

*Miliyer TB olguları Akciğer+AC Dışı olarak sınıflandırılmaktadır.

Tablo 38. Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2011

TUTULAN ORGAN	CİNSİYET				TOPLAM*
	Erkek		Kadın		
	Sayı	%	Sayı	%	
Plevra	1.272	44,4	713	20,3	1.985
Ekstratorasik LAP	553	19,3	1.372	39,0	1.925
İntratorasik LAP	197	6,9	301	8,6	498
GİS, periton	118	4,1	216	6,1	334
GÜS	135	4,7	180	5,1	315
Vertebra	128	4,5	115	3,3	243
Vertebra dışı kemik/eklem	101	3,5	89	2,5	190
Menenjit	75	2,6	64	1,8	139
Miliyer	57	2,0	66	1,9	123
Menenjit dışı MSS	14	0,5	12	0,3	26
Diğer	218	7,6	386	11,0	604
TOPLAM	2.868	100,0	3.514	100,0	6.382

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.770 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 612 olgu alınmıştır.

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.770 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 612 olgu (toplam 6.382) alınmıştır.

Şekil 22. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2011

Tablo 39. Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2011

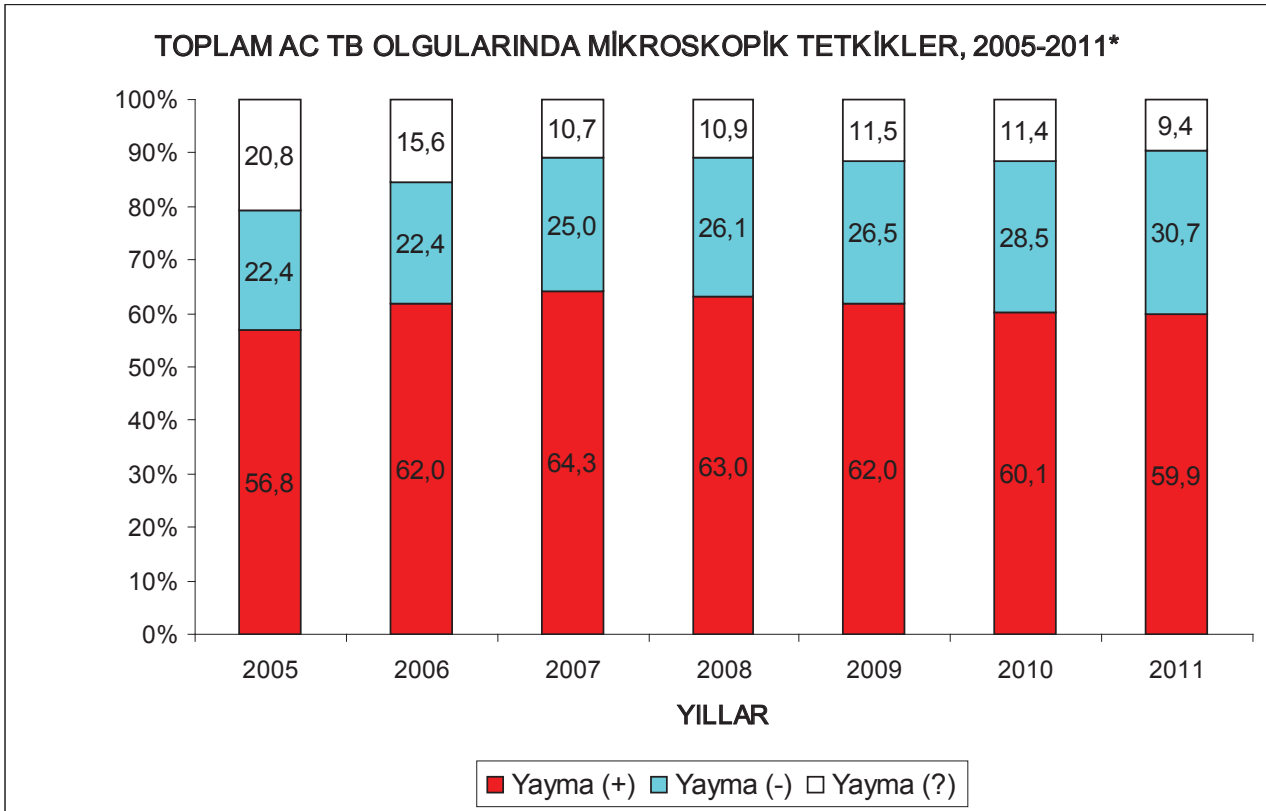
TUTULAN ORGAN	YAŞ GRUBU														TOPLAM*		
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64			65 ve +	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		Sayı	%
Plevra	1	1,2	38	16,5	567	50,6	487	39,5	273	29,9	214	23,3	177	19,3	228	23,6	1.985
Ekstratorasik LAP	31	37,3	75	32,6	248	22,1	349	28,3	267	29,2	311	33,8	315	34,4	329	34,1	1.925
İntratorasik LAP	17	20,5	44	19,1	43	3,8	55	4,5	73	8,0	82	8,9	118	12,9	66	6,8	498
GİS,periton	3	3,6	9	3,9	75	6,7	63	5,1	50	5,5	48	5,2	54	5,9	32	3,3	334
GÜS	-	-	17	7,4	33	2,9	53	4,3	49	5,4	59	6,4	54	5,9	50	5,2	315
Vertebra	1	1,2	5	2,2	37	3,3	29	2,4	26	2,8	42	4,6	46	5,0	57	5,9	243
Vertebra dışı kemik/eklem	7	8,4	5	2,2	18	1,6	20	1,6	27	3,0	24	2,6	28	3,1	61	6,3	190
Menenjit	6	7,2	12	5,2	27	2,4	28	2,3	13	1,4	16	1,7	25	2,7	12	1,2	139
Miliyer	4	4,8	5	2,2	21	1,9	17	1,4	19	2,1	16	1,7	17	1,9	24	2,5	123
Menenjit dışı MSS	-	-	-	-	3	0,3	8	0,6	2	0,2	4	0,4	6	0,7	3	0,3	26
Diğer	13	15,7	20	8,7	49	4,4	124	10,1	115	12,6	104	11,3	76	8,3	103	10,7	604
TOPLAM	83	100,0	230	100,0	1121	100,0	1233	100,0	914	100,0	920	100,0	916	100,0	965	100,0	6.382

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.770 olgu ile akciğer+akciğer dışı organ tutulumu olan 612 olgu alınmıştır

Tablo 40. Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2011

Yıllar	YAYMA MİKROSKOPİSİ						Toplam Akciğer TB*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	8.505	56,8	3.361	22,4	3.121	20,8	14.987
2006	9.132	62,0	3.298	22,4	2.310	15,6	14.740
2007	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690
2008	8.073	63,0	3.345	26,1	1.395	10,9	12.813
2009	7.162	62,0	3.065	26,5	1.327	11,5	11.554
2010	6.452	60,1	3.058	28,5	1.230	11,4	10.740
2011	5.933	59,9	3.046	30,7	930	9,4	9.909

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

*Akciğer ve "akciğer + akciğer dışı" olgular birlikte değerlendirilmiştir.

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Şekil 23. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2011

Tablo 41. Toplam Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	5.196	58,7	2.797	31,6	859	9,7	8.852	89,3
Önceden tedavi görmüş	737	69,7	249	23,6	71	6,7	1.057	10,7
Nüks	552	67,5	206	25,2	60	7,3	818	8,3
Tedaviyi terkten dönen	111	74,0	30	20,0	9	6,0	150	1,5
Tedavi başarısızlığından gelen	68	81,9	13	15,7	2	2,4	83	0,8
Kronik	6	100,0	-	-	-	-	6	0,1
TOPLAM	5.933	59,9	3.046	30,7	930	9,4	9.909	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 42. Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	3.638	62,0	1.770	30,2	458	7,8	5.866	87,9
Önceden tedavi görmüş	573	71,3	182	22,6	49	6,1	804	12,1
Nüks	422	69,6	143	23,6	41	6,8	606	9,1
Tedaviyi terkten dönen	98	73,7	28	21,0	7	5,3	133	2,0
Tedavi başarısızlığından gelen	49	80,4	11	18,0	1	1,6	61	0,9
Kronik	4	100,0	-	-	-	-	4	0,1
TOPLAM	4.211	63,1	1.952	29,3	507	7,6	6.670	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 43. Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2011

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	1.558	52,2	1.027	34,4	401	13,4	2.986	92,2
Önceden tedavi görmüş	164	64,8	67	26,5	22	8,7	253	7,8
Nüks	130	61,3	63	29,7	19	9,0	212	6,5
Tedaviyi terkten dönen	13	76,4	2	11,8	2	11,8	17	0,5
Tedavi başarısızlığından gelen	19	86,4	2	9,1	1	4,5	22	0,7
Kronik	2	100,0	-	-	-	-	2	0,1
TOPLAM	1.722	53,2	1.094	33,8	423	13,1	3.239	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 44. Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkikler, 2005-2011

Yıllar		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Toplam Akciğer TB*		14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740	9.909
Mikroskopi Yapılan	Sayı	11.866	12.430	12.219	11.418	10.227	9.510	8.979
	%**	79,2	84,3	89,3	89,1	88,5	88,6	90,6
Pozitif	Sayı	8.505	9.132	8.797	8.073	7.162	6.452	5.933
	%***	71,7	73,5	72,0	70,7	70,0	67,8	66,1
Negatif	Sayı	3.361	3.298	3.422	3.345	3.065	3.058	3.046
	%***	28,3	26,5	28,0	29,3	30,0	32,2	33,9
Mikroskopi Yapılmayan	Sayı	3.121	2.310	1.471	1.395	1.327	1.230	930
	%**	20,8	15,7	10,7	10,9	11,5	11,4	9,4

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

** Akciğer TB olgularında mikroskopi yapılma/yapılmama oranlarıdır.

*** Mikroskopi yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

Tablo 45. Akciğer TB Olgularında Kültür ve İDT ile İlgili Veriler, 2005-2011

	KÜLTÜR										İDT***					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011		
Toplam Akciğer TB	14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740	9.909									
Tetkik yapılan	Sayı	6.971	8.211	8.379	8.050	7.453	7.444	3.745	4.846	4.917	4.963	4.311	4.734	4.603		
	%*	46,5	55,7	61,2	62,8	69,4	75,1	65,6	73,2	71,6	75,8	75,2	79,2	79,4		
Pozitif	Sayı	5.708	6.619	6.868	6.545	5.979	5.799									
	%**	81,9	80,6	82,0	81,3	80,2	77,9									
Negatif	Sayı	1.263	1.592	1.511	1.505	1.474	1.645									
	%**	18,1	19,4	18,0	18,7	19,8	22,1									
Tetkik yapılmayan	Sayı	8.016	6.529	5.311	4.763	3.287	2.465									
	%*	53,5	44,3	38,8	37,2	30,6	24,9									

* Akciğer TB olgularında kültür yapılma/yapılmama oranlarıdır.

** Kültür yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

*** Kültürde pozitiflerde İDT yapılma oranlarıdır.

Tablo 46. Akciğer TB Olgularında Mikroskopik ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2011

Mikrobiyolojik Tetkik	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Y+, K+	4.543	30,3	5.193	35,2	5.544	40,5	5.203	40,6	4.562	39,5	4.606	42,9	4.354	43,9
Y+, K-	335	2,2	491	3,3	485	3,5	430	3,4	529	4,6	456	4,2	510	5,1
Y+, K?	3.627	24,2	3.448	23,4	2.768	20,2	2.440	19,0	2.071	17,9	1.390	12,9	1.069	10,8
Y-, K+	984	6,6	1.191	8,1	1.285	9,4	1.274	9,9	1.132	9,8	1.316	12,3	1.395	14,1
Y-, K-	872	5,8	1.008	6,8	1.018	7,4	1.054	8,2	1.088	9,4	1.015	9,5	1.132	11,4
Y-, K?	1.505	10,0	1.099	7,5	1.119	8,2	1.017	7,9	845	7,3	727	6,8	519	5,2
Y?, K+	181	1,2	235	1,6	39	0,3	68	0,6	36	0,3	57	0,5	50	0,5
Y?, K-	56	0,4	93	0,6	8	0,1	21	0,2	7	0,1	3	0,03	3	0,0
Y?, K?	2.884	19,3	1.982	13,4	1.424	10,4	1.306	10,2	1.284	11,1	1.170	10,9	877	8,9
Toplam Akciğer TB*	14.987	100,0	14.740	100,0	13.690	100,0	12.813	100,0	11.554	100,0	10.740	100,0	9.909	100,0

* Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular.

Y: Yayma (+) : Pozitif, (-) : Negatif, (?) : Bakılmadı

K: Kültür (?) : Bakılmadı

Tablo 47. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2011*

	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%
Yeni Olgular	n=3.237		n=4.135		n=4.142		n=4.221		n=3.720		n=4.350		n=4.226	
İzoniyazid	291	9,0	444	10,7	492	11,9	479	11,3	381	10,2	450	10,3	475	11,2
Rifampisin	144	4,4	185	4,5	202	4,9	166	3,9	143	3,8	177	4,1	157	3,7
Etambutol	97	3,0	147	3,6	115	2,8	143	3,4	131	3,5	152	3,5	162	3,8
Streptomisin	227	7,0	348	8,4	296	7,1	275	6,5	259	7,0	329	7,6	370	8,8
ÇİD	101	3,1	131	3,2	120	2,9	125	3,0	99	2,7	110	2,5	116	2,7
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	n=508		n=711		n=775		n=742		n=600		n=615		n=602	
İzoniyazid	139	27,4	169	23,8	214	27,6	207	27,9	183	30,5	210	34,1	186	30,9
Rifampisin	107	21,1	141	19,8	145	18,7	162	21,8	139	23,2	159	25,9	168	27,9
Etambutol	51	10,0	94	13,2	64	8,3	71	9,6	71	11,8	104	16,9	77	12,8
Streptomisin	77	15,2	121	17,0	107	13,8	96	12,9	110	18,3	124	20,2	127	21,1
ÇİD	90	17,7	118	16,6	120	15,5	138	18,6	123	20,5	140	22,8	146	24,3
Tüm Olgular	n= 3.745		n=4.846		n=4.917		n=4.963		n=4.320		n=4.965		n=4.828	
İzoniyazid	430	11,5	613	12,6	706	14,4	686	13,8	564	13,1	660	13,3	661	13,7
Rifampisin	251	6,7	326	6,7	347	7,1	328	6,6	282	6,5	336	6,8	325	6,7
Etambutol	148	4,0	241	5,0	179	3,6	214	4,3	202	4,7	256	5,2	239	5,0
Streptomisin	304	8,1	469	9,7	403	8,2	371	7,5	369	8,5	453	9,1	497	10,3
ÇİD	191	5,1	249	5,1	240	4,9	263	5,3	222	5,1	250	5,0	262	5,4

*Her bir ilaç için toplam dirençli hasta sayısı belirlenirken, diğer ilaçlara dirençli ya da duyarlı olması dikkate alınmamıştır.
n: Duyarlılık testi yapılan toplam hasta sayısı (Akciğer olguları+AC dışı olgular).

Tablo 48. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2011

Yıl	Yeni Olgular		Önceden Tedavi Görmüş Olgular		Tüm Olgular	
	ÇİD-TB	%*	ÇİD-TB	%*	ÇİD-TB	%*
2005	101	3,1	90	17,7	191	5,1
2006	131	3,2	118	16,6	249	5,1
2007	120	2,9	120	15,5	240	4,9
2008	125	3,0	138	18,6	263	5,3
2009	99	2,7	123	20,5	222	5,1
2010	110	2,5	140	22,8	250	5,0
2011	116	2,7	146	24,3	262	5,4

*Yüzdeler İNH ve RİF için (her ikisine) İDT yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır.

Tablo 49. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2011*

DİRENÇ DURUMU	Yeni Olgular		Önceden Tedavi Görmüş Olgular		Tüm Olgular	
	n=4.226		n=602		n=4.828	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**
TOPLAM DUYARLI	3.473	82,2	366	60,8	3.839	79,5
TOPLAM DİRENÇLİ	753	17,8	236	39,2	989	20,5
H dirençli	227	5,4	26	4,4	253	5,3
R dirençli	26	0,6	13	2,2	39	0,8
E dirençli	43	1,0	4	0,7	47	1,0
S dirençli	186	4,4	22	3,7	208	4,3
TOPLAM TEK İLAÇ	482	11,5	65	10,9	547	11,4
HR dirençli	27	0,6	45	7,6	72	1,5
HS dirençli	77	1,8	11	1,9	88	1,8
HE dirençli	41	1,0	2	0,3	43	0,9
RS dirençli	9	0,2	4	0,7	13	0,3
RE dirençli	5	0,1	1	0,2	6	0,1
ES dirençli	7	0,2	1	0,2	8	0,2
TOPLAM İKİ İLAÇ	166	4,0	64	10,8	230	4,8
HRS dirençli	33	0,8	32	5,4	65	1,4
HRE dirençli	7	0,2	13	2,2	20	0,4
HSE dirençli	11	0,3	1	0,2	12	0,3
RSE dirençli	1	0,02	2	0,3	3	0,06
TOPLAM ÜÇ İLAÇ	52	1,2	48	8,1	100	2,1
HRSE DİRENÇLİ	44	1,0	53	8,9	97	2,0

n: Duyarlılık testi yapılan hasta sayısı

*Dört ilaç için de duyarlılık testi yapılmış olup, hastalar dirençli olduğu ilaç ya da ilaçlar dışında kalan diğer ilaçlara duyarlıdır.

**Toplam duyarlı ve toplam dirençli dışındaki yüzdeler dört ilaç için de duyarlılık testi yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır (4202/594/4796)

Tablo 50. Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalaraya Göre Dağılımı, 2011

	SAYI		%
AVRUPA			
Almanya	6	63	31,2
Avusturya	1		
Belarus	1		
Bosna Hersek	2		
Bulgaristan	27		
Danimarka	1		
Hollanda	1		
Makedonya	4		
Moldova	5		
Rusya	4		
Sırbistan	1		
Ukrayna	7		
Yunanistan	3		
ASYA			
Afganistan	11	123	60,9
Azerbaycan	36		
Burma (Myanmar)	2		
Endonezya	2		
Ermenistan	2		
Gürcistan	18		
Hindistan	1		
Irak	5		
İran	2		
Kazakistan	5		
Kırgızistan	4		
Kuveyt	1		
Moğolistan	9		
Özbekistan	6		
Pakistan	1		
Suudi Arabistan	1		
Tacikistan	1		
Türkmenistan	16		
AFRİKA			
Etiyopya	2	16	7,9
Somali	5		
Fildişi Sahili	1		
Gine	1		
Nijerya	3		
Ruanda	1		
Senegal	1		
Sierra Leone	1		
Fas	1		
TOPLAM	202	100,0	

Tablo 51 . Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2011

AVRUPA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	TOPLAM
Almanya	1	2	3	6	3	5	6	26
Arnavutluk	-	1	1	-	1	1	-	4
Avusturya	-	1	-	1	-	1	1	4
Belarus	-	-	1	-	-	-	1	2
Bosna-Hersek	-	2	5	6	-	3	2	18
Bulgaristan	5	8	11	15	20	18	27	104
Çek Cumhuriyeti	-	1	-	-	-	-	-	1
Danimarka	-	-	-	-	-	-	1	1
Hırvatistan	1	-	-	-	-	-	-	1
Hollanda	-	-	1	2	-	-	1	4
Makedonya	1	2	4	7	4	4	4	26
Moldova	6	3	4	4	4	7	5	33
Polonya	-	-	-	1	-	-	-	1
Romanya	3	1	3	5	1	2	-	15
Rusya	6	3	5	6	3	9	4	36
Sırbistan	-	-	1	1	3	-	1	6
Ukrayna	1	-	1	3	2	3	7	17
Yunanistan	-	1	2	4	1	4	3	15
TOPLAM	24	25	42	61	42	57	63	314
ASYA								
Afganistan	2	6	3	5	6	6	11	39
Azerbaycan	13	37	30	29	37	31	36	213
Bangladeş	-	-	-	-	-	1	-	1
Burma	-	-	-	-	1	1	2	4
Çin	-	1	1	-	1	4	-	7
Endonezya	-	1	1	-	1	-	2	5
Ermenistan	-	1	3	1	1	2	2	10
Filipinler	-	-	1	-	-	-	-	1
Filistin	-	-	-	-	1	-	-	1
Gürcistan	1	4	8	9	7	14	18	61
Hindistan	-	-	-	-	1	1	1	3
Irak	-	4	3	1	7	3	5	23
İran	1	4	1	1	-	-	2	9
Katar	-	-	-	1	-	-	-	1
Kazakistan	2	2	2	5	2	2	5	20
Kırgızistan	4	1	4	3	5	2	4	23
Kuveyt	-	-	-	-	-	-	1	1
Kuzey Kore	-	-	1	-	-	-	-	1
Moğolistan	-	-	-	2	-	6	9	17
Özbekistan	2	6	6	8	10	9	6	47
Pakistan	1	-	-	3	1	1	1	7
Suriye	-	-	-	3	-	2	-	5
Suudi Arabistan	-	-	-	1	1	-	1	3
Tacikistan	-	-	2	-	-	-	1	3
Tayland	-	-	-	1	-	-	-	1
Türkmenistan	-	2	10	12	17	15	16	72
TOPLAM	26	69	76	85	99	100	123	578

Tablo 51 . Türkiye'de VSD'lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2011 (devamı)

AFRİKA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	TOPLAM
Burundi	-	-	-	-	-	1	-	1
Eritre	-	-	-	-	1	-	-	1
Etiyopya	1	1	-	1	1	2	2	8
Fas	-	1	-	-	1	2	1	5
Fildişi Sahili	-	-	-	-	-	-	1	1
Gana	2	1	1	-	-	-	-	4
Gine	-	-	-	-	1	-	1	2
Güney Afrika	-	2	1	1	1	-	-	5
Kenya	-	-	-	-	1	2	-	3
Kongo	-	1	-	1	1	1	-	4
Liberya	-	-	-	-	-	1	-	1
Libya	-	-	-	1	-	-	-	1
Nijerya	-	-	-	-	2	2	3	7
Ruanda	-	-	1	-	-	-	1	2
Senegal	-	1	1	-	-	-	1	3
Sierra Leone	-	-	-	-	-	-	1	1
Somali	8	13	15	25	13	8	5	87
Sudan	-	2	1	-	-	1	-	4
Tanzanya	2	1	-	-	-	-	-	3
Uganda	-	-	-	-	-	1	-	1
TOPLAM	13	23	20	29	22	21	16	144
AMERİKA	-	-	-	-	-	-	-	-
ABD	-	1	1	-	-	-	-	2
Brezilya	-	-	-	-	-	1	-	1
TOPLAM	0	1	1	0	0	1	-	3
GENEL TOPLAM	63	118	139	175	163	179	202	1.039

5

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaktadır. Bu bölümde, yıllara göre değişimi göstermek amacıyla illerin 2005 yılından itibaren toplam olgu sayıları ve olgu hızları verilmiştir.

Bu bölümde ayrıca 2011 yılı tüberküloz hastalarına ait verilerin il düzeyinde dağılımını gösteren tablolar yer almaktadır. Bu tablolarda illerin tüberküloz olgularının cinsiyete, yaş gruplarına, hastalığın tutulum yerine ve olgu tanımına göre dağılımları ile akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkik yapılma durumları incelenmiştir.

Tablo 52. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2011

İLLER	Toplam Olgu Sayısı							Toplam Olgu Hızı						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Adana	547	515	481	393	523	446	384	27,9	26,0	24,0	19,4	25,4	21,4	18,2
Adıyaman	132	101	110	109	107	97	93	19,8	14,9	18,9	18,6	18,2	16,4	15,7
Afyonkarahisar	88	82	96	90	108	96	81	10,7	9,9	13,7	12,9	15,4	13,8	11,6
Ağrı	104	71	86	65	96	100	78	18,4	12,4	16,2	12,2	17,9	18,4	14,0
Aksaray	58	41	53	54	41	36	45	13,8	9,6	14,5	14,6	10,9	9,5	11,9
Amasya	85	67	70	61	48	46	54	23,9	19,0	21,3	18,8	14,8	13,7	16,7
Ankara	683	674	644	665	653	652	674	15,8	15,4	14,4	14,6	14,0	13,7	13,8
Antalya	325	316	320	276	205	250	208	16,2	15,3	17,9	14,8	10,7	12,6	10,2
Ardahan	11	15	14	14	28	14	11	9,0	12,6	12,4	12,5	25,9	13,3	10,2
Artvin	34	58	55	45	43	30	29	19,7	34,6	32,7	27,0	26,0	18,2	17,4
Aydın	289	261	248	248	208	180	177	29,2	26,1	26,2	25,7	21,2	18,2	17,7
Balıkesir	394	380	315	356	277	278	266	35,9	34,5	28,2	31,5	24,3	24,1	23,0
Bartın	84	142	95	66	65	83	43	51,1	89,0	52,2	35,6	34,5	44,2	23,0
Batman	137	130	147	105	105	126	103	27,0	25,1	31,1	21,6	21,1	24,7	19,6
Bayburt	10	12	10	12	8	12	18	11,4	14,0	13,1	15,9	10,7	16,1	23,5
Bilecik	40	35	38	39	37	26	31	20,2	17,6	18,6	20,2	18,3	11,5	15,2
Bingöl	60	43	70	77	45	53	61	24,3	17,5	27,8	30,1	17,6	20,8	23,3
Bitlis	42	40	48	45	37	28	37	10,3	9,7	14,6	13,8	11,3	8,5	11,0
Bolu	33	47	62	54	36	28	33	12,4	17,8	22,9	20,1	13,3	10,3	11,9
Burdur	36	33	29	22	29	27	21	14,5	13,4	11,5	8,9	11,5	10,4	8,4
Bursa	862	822	812	803	746	705	718	36,5	34,1	33,3	32,0	29,2	27,1	27,1
Çanakkale	175	208	160	149	136	139	128	37,5	44,5	33,6	31,4	28,5	28,3	26,3
Çankırı	33	35	32	22	20	30	27	12,1	12,8	18,4	12,5	10,8	16,8	15,2
Çorum	129	104	108	88	106	93	78	22,7	18,6	19,6	16,1	19,6	17,4	14,6
Denizli	163	153	169	125	122	146	119	18,6	17,3	18,6	13,6	13,2	15,7	12,6
Diyarbakır	424	395	377	299	329	314	283	28,8	26,4	25,8	20,0	21,7	20,5	18,0
Düzce	130	119	106	128	121	126	113	39,8	36,1	32,8	39,0	36,1	37,3	33,0
Edirne	185	165	177	171	154	174	145	47,9	43,2	44,6	43,3	38,9	44,6	36,3
Elazığ	201	142	140	119	121	130	93	34,0	23,9	25,9	21,7	22,0	23,5	16,7
Erzincan	35	30	31	31	39	24	28	11,1	9,5	14,5	14,7	18,3	10,7	13,0
Erzurum	156	158	142	153	115	119	138	16,3	16,5	18,1	19,7	14,9	15,5	17,7
Eskişehir	121	101	135	126	94	118	139	16,8	14,0	18,6	17,0	12,4	15,4	17,8
Gaziantep	354	342	319	255	294	270	246	25,3	24,0	20,4	15,8	17,8	15,9	14,0
Giresun	165	211	165	161	121	132	125	31,8	40,8	39,5	38,2	28,7	31,5	29,8
Gümüşhane	29	23	29	19	16	23	14	15,2	12,0	22,2	14,5	12,2	17,7	10,6
Hakkari	23	22	24	33	30	38	28	8,6	8,1	9,7	12,8	11,7	15,1	10,3
Hatay	216	185	175	210	179	167	167	16,7	14,2	12,6	14,9	12,4	11,3	11,3
Iğdır	27	32	46	36	39	31	22	15,2	17,8	25,3	19,6	21,3	16,8	11,6
Isparta	49	50	46	47	48	50	50	9,0	9,1	11,0	11,5	11,4	11,2	12,2
İstanbul	6.336	6.590	6.392	6.171	5.702	5.211	4.898	55,9	56,7	50,8	48,6	44,1	39,3	36,0
İzmir	1.058	1.052	1.036	891	859	766	700	29,0	28,4	27,7	23,5	22,2	19,4	17,7

Tablo 52. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2011 (devamı)

İLLER	Toplam Olgu Sayısı							Toplam Olgu Hızı						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
K.Maraş	140	127	126	121	114	122	114	13,6	12,3	12,5	11,8	11,0	11,7	10,8
Karabük	76	64	58	55	58	55	46	37,0	31,9	26,5	25,4	26,5	24,2	20,9
Karaman	34	33	18	20	28	30	22	13,6	13,1	8,0	8,7	12,1	12,9	9,4
Kars	52	56	52	40	30	48	24	17,7	19,5	16,7	12,8	9,8	15,9	7,8
Kastamonu	62	65	68	72	61	58	57	18,6	20,1	18,9	20,0	17,0	16,1	15,8
Kayseri	175	205	146	147	200	199	180	16,1	18,7	12,5	12,4	16,6	16,1	14,3
Kırıkkale	38	41	60	52	49	43	53	9,8	10,5	21,4	18,6	17,4	15,5	19,3
Kırklareli	160	183	154	114	111	113	106	48,9	56,0	46,2	33,8	33,3	34,0	31,2
Kırşehir	22	30	22	22	15	20	17	9,1	12,6	9,9	9,9	6,7	9,0	7,7
Kilis	33	26	15	22	12	11	6	32,6	26,5	12,7	18,2	9,8	8,9	4,8
Kocaeli	434	479	495	467	346	368	337	32,6	35,2	34,4	31,3	22,7	23,6	21,0
Konya	321	290	298	287	281	282	275	13,5	12,0	15,2	14,6	14,1	14,0	13,5
Kütahya	125	110	98	89	78	88	114	18,4	16,1	16,8	15,7	13,6	14,9	20,2
Malatya	267	212	206	153	176	173	162	29,3	23,0	28,5	20,9	23,9	23,4	21,4
Manisa	355	351	337	322	273	289	247	27,8	27,5	25,5	24,5	20,5	20,9	18,4
Mardin	133	101	100	104	117	98	87	17,4	13,0	13,4	13,9	15,9	13,2	11,4
Mersin	430	397	319	308	274	251	256	23,6	21,4	20,0	19,2	16,7	15,2	15,3
Muğla	137	115	101	119	102	108	107	17,6	14,5	13,2	15,0	12,7	13,2	12,8
Muş	72	72	74	78	70	90	67	14,9	14,7	18,2	19,3	17,3	22,1	16,2
Nevşehir	35	38	32	29	24	36	49	11,3	12,2	11,4	10,3	8,4	12,8	17,3
Niğde	65	41	37	44	39	36	59	17,9	11,2	11,2	13,0	11,5	10,7	17,5
Ordu	306	293	269	254	217	234	225	34,3	32,9	37,6	35,3	30,0	32,5	31,5
Osmaniye	121	123	91	91	86	76	98	24,9	25,0	20,1	19,6	18,2	15,9	20,2
Rize	133	130	121	101	85	57	60	36,7	36,0	38,3	31,6	26,6	17,8	18,6
Sakarya	364	394	386	310	323	271	314	47,2	50,9	46,2	36,4	37,5	31,0	35,3
Samsun	414	384	327	346	354	328	301	34,7	32,3	26,6	28,0	28,3	26,2	24,0
Siirt	65	61	63	53	59	60	46	24,4	22,9	21,6	17,7	19,4	20,0	14,8
Sinop	58	70	44	45	37	40	34	30,0	37,7	22,2	22,4	18,4	19,7	16,7
Sivas	160	142	148	125	126	115	107	22,2	20,0	23,2	19,8	19,9	17,9	17,1
Şanlıurfa	384	367	390	324	400	323	331	23,2	21,6	25,6	20,6	24,8	19,4	19,3
Şırnak	108	112	67	56	62	73	80	27,4	27,7	16,1	13,0	14,4	17,0	17,5
Tekirdağ	275	299	295	283	263	227	238	39,7	42,2	40,5	36,7	33,6	28,4	28,7
Tokat	182	169	186	148	119	104	114	21,1	19,4	30,0	24,0	19,1	16,8	18,7
Trabzon	248	310	287	211	199	209	217	23,7	29,2	38,8	28,2	26,0	27,4	28,7
Tunceli	8	9	5	7	8	4	3	10,1	11,8	6,0	8,1	9,6	5,2	3,5
Uşak	52	51	55	65	36	50	38	15,8	15,4	16,5	19,5	10,7	14,8	11,2
Van	162	188	164	179	138	145	104	16,4	18,6	16,7	17,8	13,5	14,0	10,2
Yalova	76	62	51	62	65	56	50	41,7	33,5	28,1	31,4	32,1	27,5	24,2
Yozgat	48	61	54	55	46	67	44	6,7	8,4	11,0	11,4	9,4	14,1	9,4
Zonguldak	142	263	263	239	231	180	184	24,9	47,1	42,7	38,6	37,3	29,0	30,0
Türkiye Geneli	20.535	20.526	19.694	18.452	17.402	16.551	15.679	28,5	28,1	27,9	25,8	24,0	22,5	21,0

TABLO 53. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2011

İL	CİNSİYET				HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	218	56,8	166	43,2	245	63,8	129	33,6	10	2,6	384
Adıyaman	38	40,9	55	59,1	48	51,6	41	44,1	4	4,3	93
Afyonkarahisar	54	66,7	27	33,3	37	45,7	43	53,1	1	1,2	81
Ağrı	47	60,3	31	39,7	46	59,0	28	35,9	4	5,1	78
Aksaray	30	66,7	15	33,3	28	62,2	17	37,8	-	-	45
Amasya	27	50,0	27	50,0	29	53,7	22	40,7	3	5,6	54
Ankara	366	54,3	308	45,7	320	47,5	307	45,5	47	7,0	674
Antalya	125	60,1	83	39,9	130	62,5	72	34,6	6	2,9	208
Ardahan	10	90,9	1	9,1	7	63,6	4	36,4	-	-	11
Artvin	19	65,5	10	34,5	18	62,1	10	34,5	1	3,4	29
Aydın	111	62,7	66	37,3	122	68,9	46	26,0	9	5,1	177
Balıkesir	175	65,8	91	34,2	186	69,9	73	27,5	7	2,6	266
Bartın	34	79,1	9	20,9	35	81,4	7	16,3	1	2,3	43
Batman	47	45,6	56	54,4	59	57,3	43	41,7	1	1,0	103
Bayburt	11	61,1	7	38,9	8	44,4	8	44,4	2	11,2	18
Bilecik	19	61,3	12	38,7	19	61,3	12	38,7	-	-	31
Bingöl	40	65,6	21	34,4	37	60,7	24	39,3	-	-	61
Bitlis	21	56,8	16	43,2	21	56,8	16	43,2	-	-	37
Bolu	25	75,8	8	24,2	15	45,5	13	39,4	5	15,1	33
Burdur	13	61,9	8	38,1	10	47,6	9	42,9	2	9,5	21
Bursa	414	57,7	304	42,3	460	64,1	241	33,5	17	2,4	718
Çanakkale	88	68,8	40	31,3	95	74,2	29	22,7	4	3,1	128
Çankırı	18	66,7	9	33,3	11	40,7	15	55,6	1	3,7	27
Çorum	48	61,5	30	38,5	35	44,9	42	53,8	1	1,3	78
Denizli	70	58,8	49	41,2	46	38,7	62	52,1	11	9,2	119
Diyarbakır	150	53,0	133	47,0	175	61,8	101	35,7	7	2,5	283
Düzce	71	62,8	42	37,2	70	61,9	43	38,1	-	-	113
Edirne	104	71,7	41	28,3	108	74,5	33	22,7	4	2,8	145
Elazığ	48	51,6	45	48,4	54	58,1	37	39,8	2	2,1	93
Erzincan	15	53,6	13	46,4	15	53,6	12	42,8	1	3,6	28
Erzurum	67	48,6	71	51,4	51	37,0	81	58,7	6	4,3	138
Eskişehir	75	54,0	64	46,0	71	51,1	65	46,8	3	2,1	139
Gaziantep	143	58,1	103	41,9	141	57,3	96	39,0	9	3,7	246
Giresun	82	65,6	43	34,4	82	65,6	41	32,8	2	1,6	125
Gümüşhane	7	50,0	7	50,0	8	57,1	6	42,9	-	-	14
Hakkari	11	39,3	17	60,7	18	64,3	10	35,7	-	-	28
Hatay	94	56,3	73	43,7	94	56,3	63	37,7	10	6,0	167
Iğdır	12	54,5	10	45,5	13	59,1	9	40,9	-	-	22
Isparta	30	60,0	20	40,0	20	40,0	28	56,0	2	4,0	50
İstanbul	2828	57,7	2070	42,3	2933	59,9	1727	35,3	238	4,8	4.898
İzmir	449	64,1	251	35,9	432	61,7	228	32,6	40	5,7	700

TABLO 53. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2011
(devamı)

İL	CİNSİYET				HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kahramanmaraş	76	66,7	38	33,3	55	48,2	55	48,2	4	3,5	114
Karabük	31	67,4	15	32,6	27	58,7	17	37,0	2	4,3	46
Karaman	11	50,0	11	50,0	11	50,0	11	50,0	-	-	22
Kars	15	62,5	9	37,5	11	45,8	11	45,8	2	8,4	24
Kastamonu	34	59,6	23	40,4	22	38,6	33	57,9	2	3,5	57
Kayseri	97	53,9	83	46,1	91	50,6	83	46,1	6	3,3	180
Kırıkkale	32	60,4	21	39,6	33	62,3	19	35,8	1	1,9	53
Kırklareli	83	78,3	23	21,7	79	74,5	23	21,7	4	3,8	106
Kırşehir	11	64,7	6	35,3	5	29,4	11	64,7	1	5,9	17
Kilis	3	50,0	3	50,0	3	50,0	3	50,0	-	-	6
Kocaeli	187	55,5	150	44,5	195	57,9	132	39,1	10	3,0	337
Konya	143	52,0	132	48,0	132	48,0	136	49,5	7	2,5	275
Kütahya	59	51,8	55	48,2	62	54,4	51	44,7	1	0,9	114
Malatya	70	43,2	92	56,8	85	52,5	76	46,9	1	0,6	162
Manisa	143	57,9	104	42,1	143	57,9	92	37,2	12	4,9	247
Mardin	54	62,1	33	37,9	48	55,2	39	44,8	-	-	87
Mersin	158	61,7	98	38,3	177	69,1	75	29,3	4	1,6	256
Muğla	71	66,4	36	33,6	75	70,1	31	29,0	1	0,9	107
Muş	35	52,2	32	47,8	38	56,7	28	41,8	1	1,5	67
Nevşehir	31	63,3	18	36,7	29	59,2	19	38,8	1	2,0	49
Niğde	30	50,8	29	49,2	36	61,0	23	39,0	-	-	59
Ordu	154	68,4	71	31,6	145	64,4	71	31,6	9	4,0	225
Osmaniye	56	57,1	42	42,9	53	54,1	43	43,9	2	2,0	98
Rize	32	53,3	28	46,7	41	68,3	19	31,7	-	-	60
Sakarya	199	63,4	115	36,6	210	66,9	80	25,5	24	7,6	314
Samsun	161	53,5	140	46,5	182	60,5	111	36,9	8	2,6	301
Siirt	31	67,4	15	32,6	24	52,2	21	45,6	1	2,2	46
Sinop	24	70,6	10	29,4	20	58,8	12	35,3	2	5,9	34
Sivas	50	46,7	57	53,3	45	42,1	61	57,0	1	0,9	107
Şanlıurfa	185	55,9	146	44,1	198	59,8	124	37,5	9	2,7	331
Şırnak	35	43,8	45	56,3	37	46,3	41	51,2	2	2,5	80
Tekirdağ	150	63,0	88	37,0	178	74,8	58	24,4	2	0,8	238
Tokat	52	45,6	62	54,4	66	57,9	44	38,6	4	3,5	114
Trabzon	142	65,4	75	34,6	128	59,0	77	35,5	12	5,5	217
Tunceli	2	66,7	1	33,3	2	66,7	1	33,3	-	-	3
Uşak	18	47,4	20	52,6	20	52,6	16	42,1	2	5,3	38
Van	64	61,5	40	38,5	52	50,0	49	47,1	3	2,9	104
Yalova	37	74,0	13	26,0	37	74,0	13	26,0	-	-	50
Yozgat	29	65,9	15	34,1	19	43,2	21	47,7	4	9,1	44
Zonguldak	133	72,3	51	27,7	131	71,2	47	25,5	6	3,3	184
TOPLAM	9182	58,6	6497	41,4	9297	59,3	5770	36,8	612	3,9	15.679

Tablo 54. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011

İL	YAŞ GRUBU																Toplam
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	4	1,0	6	1,6	58	15,1	96	25,0	57	14,8	66	17,2	45	11,7	52	13,5	384
Adıyaman	2	2,2	1	1,1	29	31,2	17	18,3	17	18,3	9	9,7	10	10,8	8	8,6	93
Afyon	-	-	3	3,7	4	4,9	14	17,3	11	13,6	13	16,0	17	21,0	19	23,5	81
Ağrı	1	1,3	5	6,4	31	39,7	20	25,6	4	5,1	4	5,1	4	5,1	9	11,5	78
Aksaray	2	4,4	1	2,2	9	20,0	7	15,6	7	15,6	9	20,0	5	11,1	5	11,1	45
Amasya	-	-	8	14,8	7	13,0	7	13,0	5	9,3	7	13,0	8	14,8	12	22,2	54
Ankara	14	2,1	8	1,2	81	12,0	105	15,6	89	13,2	135	20,0	116	17,2	126	18,7	674
Antalya	3	1,4	1	0,5	25	12,0	49	23,6	31	14,9	40	19,2	24	11,5	35	16,8	208
Ardahan	-	-	-	-	2	18,2	2	18,2	1	9,1	3	27,3	2	18,2	1	9,1	11
Artvin	-	-	-	-	7	24,1	6	20,7	5	17,2	5	17,2	3	10,3	3	10,3	29
Aydın	3	1,7	4	2,3	19	10,7	35	19,8	21	11,9	28	15,8	28	15,8	39	22,0	177
Balıkesir	-	-	5	1,9	41	15,4	34	12,8	44	16,5	45	16,9	47	17,7	50	18,8	266
Bartın	-	-	-	-	7	16,3	4	9,3	6	14,0	11	25,6	1	2,3	14	32,6	43
Batman	2	1,9	13	12,6	38	36,9	17	16,5	14	13,6	10	9,7	5	4,9	4	3,9	103
Bayburt	-	-	-	-	3	16,7	3	16,7	1	5,6	3	16,7	4	22,2	4	22,2	18
Bilecik	1	3,2	-	-	3	9,7	2	6,5	4	12,9	5	16,1	11	35,5	5	16,1	31
Bingöl	-	-	3	4,9	15	24,6	15	24,6	5	8,2	10	16,4	7	11,5	6	9,8	61
Bitlis	3	8,1	2	5,4	7	18,9	8	21,6	4	10,8	6	16,2	6	16,2	1	2,7	37
Bolu	-	-	-	-	2	6,1	5	15,2	9	27,3	5	15,2	5	15,2	7	21,2	33
Burdur	2	9,5	2	9,5	2	9,5	1	4,8	1	4,8	6	28,6	1	4,8	6	28,6	21
Bursa	15	2,1	41	5,7	108	15,0	145	20,2	118	16,4	114	15,9	92	12,8	85	11,8	718
Çanakkale	-	-	2	1,6	15	11,7	19	14,8	16	12,5	26	20,3	24	18,8	26	20,3	128
Çankırı	-	-	-	-	2	7,4	3	11,1	2	7,4	5	18,5	8	29,6	7	25,9	27
Çorum	1	1,3	2	2,6	11	14,1	8	10,3	13	16,7	15	19,2	14	17,9	14	17,9	78
Denizli	1	0,8	7	5,9	17	14,3	16	13,4	19	16,0	17	14,3	17	14,3	25	21,0	119
Diyarbakır	7	2,5	36	12,7	65	23,0	67	23,7	35	12,4	28	9,9	20	7,1	25	8,8	283
Düzce	-	-	2	1,8	22	19,5	18	15,9	22	19,5	18	15,9	12	10,6	19	16,8	113
Edirne	1	0,7	-	-	18	12,4	25	17,2	25	17,2	23	15,9	30	20,7	23	15,9	145
Elazığ	1	1,1	7	7,5	11	11,8	11	11,8	15	16,1	19	20,4	12	12,9	17	18,3	93
Erzincan	-	-	1	3,6	5	17,9	7	25,0	1	3,6	6	21,4	2	7,1	6	21,4	28
Erzurum	3	2,2	10	7,2	32	23,2	25	18,1	19	13,8	13	9,4	16	11,6	20	14,5	138
Eskişehir	1	0,7	4	2,9	14	10,1	19	13,7	23	16,5	25	18,0	23	16,5	30	21,6	139
Gaziantep	2	0,8	9	3,7	45	18,3	54	22,0	32	13,0	41	16,7	40	16,3	23	9,3	246
Giresun	-	-	4	3,2	15	12,0	22	17,6	16	12,8	29	23,2	13	10,4	26	20,8	125
Gümüşhane	-	-	-	-	2	14,3	-	-	2	14,3	3	21,4	-	-	7	50,0	14
Hakkari	-	-	3	10,7	5	17,9	9	32,1	4	14,3	-	-	4	14,3	3	10,7	28
Hatay	2	1,2	2	1,2	22	13,2	31	18,6	20	12,0	36	21,6	21	12,6	33	19,8	167
Iğdır	-	-	1	4,5	9	40,9	5	22,7	3	13,6	-	-	4	18,2	-	-	22
Isparta	-	-	5	10,0	9	18,0	4	8,0	5	10,0	6	12,0	8	16,0	13	26,0	50
İstanbul	45	0,9	158	3,2	1142	23,3	1204	24,6	787	16,1	616	12,6	501	10,2	445	9,1	4.898
İzmir	6	0,9	25	3,6	76	10,9	112	16,0	116	16,6	123	17,6	122	17,4	120	17,1	700

Tablo 54. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2011 (devamı)

İL	YAŞ GRUBU																Toplam
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
K.Maraş	2	1,8	3	2,6	14	12,3	28	24,6	11	9,6	24	21,1	16	14,0	16	14,0	114
Karabük	-	-	-	-	9	19,6	10	21,7	7	15,2	6	13,0	5	10,9	9	19,6	46
Karaman	-	-	-	-	3	13,6	6	27,3	2	9,1	5	22,7	1	4,5	5	22,7	22
Kars	-	-	-	-	7	29,2	6	25,0	1	4,2	3	12,5	3	12,5	4	16,7	24
Kastamonu	1	1,8	5	8,8	8	14,0	4	7,0	6	10,5	8	14,0	12	21,1	13	22,8	57
Kayseri	6	3,3	6	3,3	19	10,6	23	12,8	23	12,8	31	17,2	38	21,1	34	18,9	180
Kırıkkale	1	1,9	4	7,5	14	26,4	4	7,5	10	18,9	8	15,1	8	15,1	4	7,5	53
Kırklareli	-	-	1	0,9	13	12,3	17	16,0	16	15,1	24	22,6	18	17,0	17	16,0	106
Kırşehir	1	5,9	-	-	1	5,9	6	35,3	3	17,6	1	5,9	4	23,5	1	5,9	17
Kilis	-	-	-	-	1	16,7	2	33,3	-	-	1	16,7	1	16,7	1	16,7	6
Kocaeli	4	1,2	11	3,3	48	14,2	86	25,5	59	17,5	46	13,6	48	14,2	35	10,4	337
Konya	3	1,1	13	4,7	31	11,3	39	14,2	44	16,0	36	13,1	46	16,7	63	22,9	275
Kütahya	-	-	5	4,4	16	14,0	17	14,9	15	13,2	13	11,4	17	14,9	31	27,2	114
Malatya	-	-	4	2,5	28	17,3	44	27,2	25	15,4	25	15,4	18	11,1	18	11,1	162
Manisa	1	0,4	6	2,4	20	8,1	33	13,4	30	12,1	52	21,1	64	25,9	41	16,6	247
Mardin	3	3,4	6	6,9	27	31,0	22	25,3	15	17,2	7	8,0	5	5,7	2	2,3	87
Mersin	7	2,7	7	2,7	46	18,0	45	17,6	43	16,8	42	16,4	37	14,5	29	11,3	256
Muğla	1	0,9	2	1,9	14	13,1	15	14,0	21	19,6	13	12,1	22	20,6	19	17,8	107
Muş	-	-	4	6,0	27	40,3	9	13,4	8	11,9	10	14,9	3	4,5	6	9,0	67
Nevşehir	1	2,0	1	2,0	4	8,2	7	14,3	9	18,4	10	20,4	9	18,4	8	16,3	49
Niğde	2	3,4	-	-	2	3,4	12	20,3	6	10,2	11	18,6	9	15,3	17	28,8	59
Ordu	3	1,3	6	2,7	43	19,1	38	16,9	36	16,0	36	16,0	28	12,4	35	15,6	225
Osmaniye	-	-	1	1,0	14	14,3	29	29,6	16	16,3	13	13,3	16	16,3	9	9,2	98
Rize	-	-	-	-	9	15,0	14	23,3	17	28,3	9	15,0	6	10,0	5	8,3	60
Sakarya	4	1,3	6	1,9	64	20,4	60	19,1	59	18,8	35	11,1	39	12,4	47	15,0	314
Samsun	5	1,7	19	6,3	36	12,0	63	20,9	33	11,0	43	14,3	48	15,9	54	17,9	301
Siirt	2	4,3	-	-	14	30,4	9	19,6	8	17,4	3	6,5	8	17,4	2	4,3	46
Sinop	-	-	1	2,9	4	11,8	7	20,6	2	5,9	4	11,8	9	26,5	7	20,6	34
Sivas	2	1,9	13	12,1	19	17,8	14	13,1	13	12,1	13	12,1	23	21,5	10	9,3	107
Şanlıurfa	12	3,6	16	4,8	112	33,8	58	17,5	31	9,4	36	10,9	41	12,4	25	7,6	331
Şırnak	3	3,8	8	10,0	26	32,5	12	15,0	8	10,0	8	10,0	7	8,8	8	10,0	80
Tekirdağ	1	0,4	6	2,5	32	13,4	43	18,1	47	19,7	38	16,0	36	15,1	35	14,7	238
Tokat	-	-	4	3,5	18	15,8	14	12,3	20	17,5	25	21,9	17	14,9	16	14,0	114
Trabzon	1	0,5	-	-	29	13,4	40	18,4	37	17,1	39	18,0	30	13,8	41	18,9	217
Tunceli	-	-	-	-	-	-	1	33,3	1	33,3	-	-	1	33,3	-	-	3
Uşak	-	-	2	5,3	4	10,5	6	15,8	6	15,8	7	18,4	3	7,9	10	26,3	38
Van	6	5,8	15	14,4	32	30,8	9	8,7	17	16,3	10	9,6	11	10,6	4	3,8	104
Yalova	-	-	3	6,0	7	14,0	10	20,0	8	16,0	11	22,0	6	12,0	5	10,0	50
Yozgat	1	2,3	-	-	7	15,9	5	11,4	9	20,5	10	22,7	8	18,2	4	9,1	44
Zonguldak	3	1,6	4	2,2	23	12,5	27	14,7	20	10,9	24	13,0	25	13,6	58	31,5	184
TOPLAM	198	1,3	563	3,6	2880	18,4	3145	20,1	2371	15,1	2323	14,8	2078	13,3	2121	13,5	15.679

Tablo 55. TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2011

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	360	93,8	20	5,2	4	1,0	-	-	-	-	384
Adıyaman	84	90,3	5	5,4	1	1,1	3	3,2	-	-	93
Afyonkarahisar	75	92,6	5	6,2	-	-	1	1,2	-	-	81
Ağrı	75	96,2	1	1,3	1	1,3	1	1,3	-	-	78
Aksaray	41	91,1	4	8,9	-	-	-	-	-	-	45
Amasya	49	90,7	5	9,3	-	-	-	-	-	-	54
Ankara	635	94,2	29	4,3	8	1,2	2	0,3	-	-	674
Antalya	190	91,3	14	6,7	3	1,4	1	0,5	-	-	208
Ardahan	9	81,8	1	9,1	1	9,1	-	-	-	-	11
Artvin	28	96,6	1	3,4	-	-	-	-	-	-	29
Aydın	160	90,4	14	7,9	3	1,7	-	-	-	-	177
Balıkesir	246	92,5	15	5,6	2	0,8	3	1,1	-	-	266
Bartın	37	86,0	5	11,6	-	-	1	2,3	-	-	43
Batman	95	92,2	8	7,8	-	-	-	-	-	-	103
Bayburt	17	94,4	1	5,6	-	-	-	-	-	-	18
Bilecik	29	93,5	1	3,2	1	3,2	-	-	-	-	31
Bingöl	57	93,4	3	4,9	-	-	1	1,6	-	-	61
Bitlis	34	91,9	3	8,1	-	-	-	-	-	-	37
Bolu	31	93,9	1	3,0	1	3,0	-	-	-	-	33
Burdur	21	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Bursa	660	91,9	53	7,4	5	0,7	-	-	-	-	718
Çanakkale	112	87,5	15	11,7	1	0,8	-	-	-	-	128
Çankırı	25	92,6	2	7,4	-	-	-	-	-	-	27
Çorum	74	94,9	3	3,8	1	1,3	-	-	-	-	78
Denizli	114	95,8	4	3,4	-	-	1	0,8	-	-	119
Diyarbakır	258	91,2	18	6,4	6	2,1	1	0,4	-	-	283
Düzce	106	93,8	7	6,2	-	-	-	-	-	-	113
Edirne	131	90,3	13	9,0	1	0,7	-	-	-	-	145
Elazığ	88	94,6	3	3,2	2	2,2	-	-	-	-	93
Erzincan	27	96,4	1	3,6	-	-	-	-	-	-	28
Erzurum	129	93,5	6	4,3	3	2,2	-	-	-	-	138
Eskişehir	126	90,6	10	7,2	1	0,7	2	1,4	-	-	139
Gaziantep	226	91,9	16	6,5	4	1,6	-	-	-	-	246
Giresun	108	86,4	13	10,4	3	2,4	1	0,8	-	-	125
Gümüşhane	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Hakkari	27	96,4	1	3,6	-	-	-	-	-	-	28
Hatay	149	89,2	15	9,0	2	1,2	1	0,6	-	-	167
Iğdır	22	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	22
Isparta	48	96,0	2	4,0	-	-	-	-	-	-	50
İstanbul	4.457	91,0	317	6,5	83	1,7	37	0,8	4	0,1	4.898
İzmir	648	92,6	38	5,4	8	1,1	6	0,9	-	-	700

Tablo 55. TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2011 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kahramanmaraş	106	93,0	7	6,1	1	0,9	-	-	-	-	114
Karabük	44	95,7	1	2,2	-	-	1	2,2	-	-	46
Karaman	20	90,9	2	9,1	-	-	-	-	-	-	22
Kars	23	95,8	1	4,2	-	-	-	-	-	-	24
Kastamonu	55	96,5	1	1,8	-	-	1	1,8	-	-	57
Kayseri	177	98,3	3	1,7	-	-	-	-	-	-	180
Kırıkkale	48	90,6	4	7,5	1	1,9	-	-	-	-	53
Kırklareli	95	89,6	10	9,4	1	0,9	-	-	-	-	106
Kırşehir	15	88,2	2	11,8	-	-	-	-	-	-	17
Kilis	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Kocaeli	311	92,3	25	7,4	1	0,3	-	-	-	-	337
Konya	263	95,6	11	4,0	1	0,4	-	-	-	-	275
Kütahya	109	95,6	5	4,4	-	-	-	-	-	-	114
Malatya	142	87,7	17	10,5	3	1,9	-	-	-	-	162
Manisa	225	91,1	18	7,3	-	-	3	1,2	1	0,4	247
Mardin	82	94,3	5	5,7	-	-	-	-	-	-	87
Mersin	241	94,1	13	5,1	1	0,4	1	0,4	-	-	256
Muğla	102	95,3	3	2,8	1	0,9	1	0,9	-	-	107
Muş	63	94,0	3	4,5	1	1,5	-	-	-	-	67
Nevşehir	48	98,0	1	2,0	-	-	-	-	-	-	49
Niğde	52	88,1	4	6,8	1	1,7	2	3,4	-	-	59
Ordu	199	88,4	17	7,6	4	1,8	5	2,2	-	-	225
Osmaniye	91	92,9	7	7,1	-	-	-	-	-	-	98
Rize	53	88,3	6	10,0	1	1,7	-	-	-	-	60
Sakarya	275	87,6	31	9,9	-	-	7	2,2	1	0,3	314
Samsun	277	92,0	21	7,0	2	0,7	1	0,3	-	-	301
Siirt	43	93,5	1	2,2	-	-	2	4,3	-	-	46
Sinop	28	82,4	5	14,7	1	2,9	-	-	-	-	34
Sivas	99	92,5	8	7,5	-	-	-	-	-	-	107
Şanlıurfa	305	92,1	22	6,6	4	1,2	-	-	-	-	331
Şırnak	76	95,0	4	5,0	-	-	-	-	-	-	80
Tekirdağ	222	93,3	16	6,7	-	-	-	-	-	-	238
Tokat	99	86,8	12	10,5	3	2,6	-	-	-	-	114
Trabzon	207	95,4	6	2,8	1	0,5	3	1,4	-	-	217
Tunceli	3	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uşak	34	89,5	4	10,5	-	-	-	-	-	-	38
Van	103	99,0	1	1,0	-	-	-	-	-	-	104
Yalova	45	90,0	5	10,0	-	-	-	-	-	-	50
Yozgat	37	84,1	6	13,6	1	2,3	-	-	-	-	44
Zonguldak	172	93,5	9	4,9	1	0,5	2	1,1	-	-	184
TOPLAM	14.417	92,0	990	6,3	175	1,1	91	0,6	6	0,0	15.679

Tablo 56. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığında n Gelen		Kronik			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
Adana	198	162	16	4	4	-	-	-	-	-	218	166
Adıyaman	33	51	3	2	1	-	1	2	-	-	38	55
Afyon	49	26	4	1	-	-	1	-	-	-	54	27
Ağrı	45	30	1	-	-	1	1	-	-	-	47	31
Aksaray	27	14	3	1	-	-	-	-	-	-	30	15
Amasya	24	25	3	2	-	-	-	-	-	-	27	27
Ankara	340	295	19	10	5	3	2	-	-	-	366	308
Antalya	113	77	9	5	2	1	1	-	-	-	125	83
Ardahan	8	1	1	-	1	-	-	-	-	-	10	1
Artvin	19	9	-	1	-	-	-	-	-	-	19	10
Aydın	99	61	9	5	3	-	-	-	-	-	111	66
Bahşesir	159	87	12	3	2	-	2	1	-	-	175	91
Bartın	28	9	5	-	-	-	1	-	-	-	34	9
Batman	44	51	3	5	-	-	-	-	-	-	47	56
Bayburt	11	6	-	1	-	-	-	-	-	-	11	7
Bilecik	19	10	-	1	-	1	-	-	-	-	19	12
Bingöl	37	20	2	1	-	-	1	-	-	-	40	21
Bitlis	21	13	-	3	-	-	-	-	-	-	21	16
Bolu	23	8	1	-	1	-	-	-	-	-	25	8
Burdur	13	8	-	-	-	-	-	-	-	-	13	8
Bursa	377	283	32	21	5	-	-	-	-	-	414	304
Çanakkale	77	35	10	5	1	-	-	-	-	-	88	40
Çankırı	16	9	2	-	-	-	-	-	-	-	18	9
Çorum	44	30	3	-	1	-	-	-	-	-	48	30
Denizli	68	46	1	3	-	-	1	-	-	-	70	49
Diyarbakır	131	127	12	6	6	-	1	-	-	-	150	133
Düzce	66	40	5	2	-	-	-	-	-	-	71	42
Edirne	93	38	10	3	1	-	-	-	-	-	104	41
Elazığ	44	44	3	-	1	1	-	-	-	-	48	45
Erzincan	15	12	-	1	-	-	-	-	-	-	15	13
Erzurum	60	69	5	1	2	1	-	-	-	-	67	71
Eskişehir	66	60	7	3	1	-	1	1	-	-	75	64
Gaziantep	131	95	10	6	2	2	-	-	-	-	143	103
Giresun	66	42	13	-	2	1	1	-	-	-	82	43
Gümüşhane	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Hakkari	10	17	1	-	-	-	-	-	-	-	11	17
Hatay	79	70	13	2	1	1	1	-	-	-	94	73
Iğdır	12	10	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10
Isparta	29	19	1	1	-	-	-	-	-	-	30	20
İstanbul	2.513	1.944	211	106	74	9	28	9	2	2	2.828	2.070
İzmir	414	234	23	15	7	1	5	1	-	-	449	251

Tablo 56. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2011 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
K.Maraş	70	36	5	2	1	-	-	-	-	-	76	38
Karabük	30	14	1	-	-	-	-	1	-	-	31	15
Karaman	10	10	1	1	-	-	-	-	-	-	11	11
Kars	14	9	1	-	-	-	-	-	-	-	15	9
Kastamonu	34	21	-	1	-	-	-	1	-	-	34	23
Kayseri	96	81	1	2	-	-	-	-	-	-	97	83
Kırıkkale	29	19	2	2	1	-	-	-	-	-	32	21
Kırklareli	74	21	8	2	1	-	-	-	-	-	83	23
Kırşehir	9	6	2	-	-	-	-	-	-	-	11	6
Kilis	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
Kocaeli	173	138	13	12	1	-	-	-	-	-	187	150
Konya	135	128	7	4	1	-	-	-	-	-	143	132
Kütahya	57	52	2	3	-	-	-	-	-	-	59	55
Malatya	58	84	11	6	1	2	-	-	-	-	70	92
Manisa	126	99	14	4	-	-	2	1	1	-	143	104
Mardin	51	31	3	2	-	-	-	-	-	-	54	33
Mersin	147	94	10	3	1	-	-	1	-	-	158	98
Muğla	68	34	1	2	1	-	1	-	-	-	71	36
Muş	33	30	1	2	1	-	-	-	-	-	35	32
Nevşehir	30	18	1	-	-	-	-	-	-	-	31	18
Niğde	24	28	4	-	1	-	1	1	-	-	30	29
Ordu	134	65	13	4	3	1	4	1	-	-	154	71
Osmaniye	51	40	5	2	-	-	-	-	-	-	56	42
Rize	27	26	4	2	1	-	-	-	-	-	32	28
Sakarya	170	105	25	6	-	-	3	4	1	-	199	115
Samsun	141	136	18	3	2	-	-	1	-	-	161	140
Siirt	29	14	1	-	-	-	1	1	-	-	31	15
Sinop	19	9	4	1	1	-	-	-	-	-	24	10
Sivas	46	53	4	4	-	-	-	-	-	-	50	57
Şanlıurfa	168	137	14	8	3	1	-	-	-	-	185	146
Şırnak	34	42	1	3	-	-	-	-	-	-	35	45
Tekirdağ	137	85	13	3	-	-	-	-	-	-	150	88
Tokat	39	60	10	2	3	-	-	-	-	-	52	62
Trabzon	133	74	5	1	1	-	3	-	-	-	142	75
Tunceli	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Uşak	16	18	2	2	-	-	-	-	-	-	18	20
Van	63	40	1	-	-	-	-	-	-	-	64	40
Yalova	34	11	3	2	-	-	-	-	-	-	37	13
Yozgat	24	13	4	2	1	-	-	-	-	-	29	15
Zonguldak	123	49	8	1	1	-	1	1	-	-	133	51
TOPLAM	8.289	6.128	676	314	149	26	64	27	4	2	9.182	6.497

Tablo 57. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyojik Tetkik Sonuçları, 2011

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu**		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu**		İDT Yapılan***	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	255	236	92,5	175	74,2	228	89,4	125	54,8	114	91,2
Adıyaman	52	45	86,5	37	82,2	16	30,8	15	93,8	12	80,0
Afyonkarahisar	38	36	94,7	24	66,7	21	55,3	15	71,4	9	60,0
Ağrı	50	37	74,0	31	83,8	7	14,0	7	100,0	4	57,1
Aksaray	28	19	67,9	9	47,4	1	3,6	1	100,0	1	100,0
Amasya	32	30	93,8	14	46,7	16	50,0	12	75,0	3	25,0
Ankara	367	353	96,2	211	59,8	338	92,1	233	68,9	210	90,1
Antalya	136	122	89,7	102	83,6	117	86,0	100	85,5	82	82,0
Ardahan	7	7	100,0	6	85,7	5	71,4	5	100,0	4	80,0
Artvin	19	15	78,9	12	80,0	7	36,8	7	100,0	6	85,7
Aydın	131	125	95,4	98	78,4	109	83,2	99	90,8	69	69,7
Balıkesir	193	173	89,6	142	82,1	119	61,7	91	76,5	79	86,8
Bartın	36	36	100,0	29	80,6	11	30,6	6	54,5	2	33,3
Batman	60	49	81,7	37	75,5	18	30,0	10	55,6	6	60,0
Bayburt	10	10	100,0	5	50,0	6	60,0	4	66,7	2	50,0
Bilecik	19	18	94,7	9	50,0	18	94,7	15	83,3	11	73,3
Bingöl	37	33	89,2	21	63,6	12	32,4	9	75,0	6	66,7
Bitlis	21	17	81,0	13	76,5	12	57,1	6	50,0	6	100,0
Bolu	20	19	95,0	8	42,1	19	95,0	14	73,7	13	92,9
Burdur	12	9	75,0	4	44,4	9	75,0	6	66,7	5	83,3
Bursa	477	413	86,6	301	72,9	342	71,7	305	89,2	206	67,5
Çanakkale	99	91	91,9	64	70,3	53	53,5	47	88,7	37	78,7
Çankırı	12	11	91,7	5	45,5	11	91,7	4	36,4	4	100,0
Çorum	36	34	94,4	17	50,0	25	69,4	14	56,0	9	64,3
Denizli	57	57	100,0	44	77,2	53	93,0	38	71,7	35	92,1
Diyarbakır	182	146	80,2	103	70,5	83	45,6	44	53,0	13	29,5
Düzce	70	70	100,0	49	70,0	66	94,3	61	92,4	59	96,7
Edirne	112	108	96,4	67	62,0	87	77,7	58	66,7	40	69,0
Elazığ	56	48	85,7	34	70,8	34	60,7	24	70,6	14	58,3
Erzincan	16	15	93,8	7	46,7	7	43,8	4	57,1	3	75,0
Erzurum	57	46	80,7	40	87,0	18	31,6	17	94,4	7	41,2
Eskişehir	74	70	94,6	46	65,7	55	74,3	48	87,3	44	91,7
Gaziantep	150	142	94,7	111	78,2	86	57,3	55	64,0	46	83,6
Giresun	84	70	83,3	44	62,9	54	64,3	40	74,1	37	92,5
Gümüşhane	8	8	100,0	5	62,5	6	75,0	6	100,0	6	100,0
Hakkari	18	8	44,4	6	75,0	7	38,9	6	85,7	0	-
Hatay	104	88	84,6	63	71,6	69	66,3	45	65,2	43	95,6
Iğdır	13	13	100,0	11	84,6	1	7,7	1	100,0	1	100,0
Isparta	22	21	95,5	9	42,9	19	86,4	8	42,1	8	100,0
İstanbul	3171	2897	91,4	1794	61,9	2756	86,9	2222	80,6	2007	90,3
İzmir	472	463	98,1	317	68,5	442	93,6	409	92,5	193	47,2
Kahramanmaraş	59	49	83,1	39	79,6	34	57,6	28	82,4	26	92,9

Tablo 57. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2011 (devamı)

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu**		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu**		İDT Yapılan***	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Karabük	29	26	89,7	13	50,0	23	79,3	18	78,3	9	50,0
Karaman	11	11	100,0	7	63,6	11	100,0	7	63,6	7	100,0
Kars	13	12	92,3	8	66,7	4	30,8	2	50,0	0	-
Kastamonu	24	23	95,8	16	69,6	20	83,3	16	80,0	15	93,8
Kayseri	97	90	92,8	61	67,8	82	84,5	46	56,1	41	89,1
Kırıkkale	34	33	97,1	25	75,8	28	82,4	21	75,0	15	71,4
Kırklareli	83	77	92,8	57	74,0	59	71,1	52	88,1	40	76,9
Kırşehir	6	6	100,0	2	33,3	6	100,0	3	50,0	2	66,7
Kilis	3	3	100,0	3	100,0	2	66,7	2	100,0	2	100,0
Kocaeli	205	194	94,6	131	67,5	170	82,9	135	79,4	121	89,6
Konya	139	125	89,9	86	68,8	109	78,4	88	80,7	84	95,5
Kütahya	63	57	90,5	42	73,7	36	57,1	30	83,3	19	63,3
Malatya	86	78	90,7	60	76,9	60	69,8	40	66,7	36	90,0
Manisa	155	147	94,8	100	68,0	135	87,1	125	92,6	92	73,6
Mardin	48	38	79,2	27	71,1	19	39,6	18	94,7	4	22,2
Mersin	181	164	90,6	124	75,6	101	55,8	85	84,2	75	88,2
Muğla	76	69	90,8	55	79,7	53	69,7	49	92,5	19	38,8
Muş	39	26	66,7	22	84,6	2	5,1	1	50,0	1	100,0
Nevşehir	30	24	80,0	13	54,2	18	60,0	13	72,2	8	61,5
Niğde	36	33	91,7	22	66,7	18	50,0	13	72,2	10	76,9
Ordu	154	144	93,5	98	68,1	109	70,8	78	71,6	53	67,9
Osmaniye	55	54	98,2	38	70,4	52	94,5	24	46,2	22	91,7
Rize	41	33	80,5	22	66,7	27	65,9	23	85,2	12	52,2
Sakarya	234	204	87,2	117	57,4	171	73,1	117	68,4	108	92,3
Samsun	190	173	91,1	92	53,2	121	63,7	85	70,2	30	35,3
Siirt	25	12	48,0	9	75,0	12	48,0	11	91,7	4	36,4
Sinop	22	21	95,5	14	66,7	12	54,5	8	66,7	5	62,5
Sivas	46	45	97,8	26	57,8	44	95,7	27	61,4	23	85,2
Şanlıurfa	207	149	72,0	79	53,0	28	13,5	24	85,7	8	33,3
Şırnak	39	29	74,4	16	55,2	9	23,1	6	66,7	3	50,0
Tekirdağ	180	169	93,9	114	67,5	141	78,3	100	70,9	42	42,0
Tokat	70	64	91,4	40	62,5	47	67,1	21	44,7	15	71,4
Trabzon	140	136	97,1	61	44,9	132	94,3	117	88,6	106	90,6
Tunceli	2	2	100,0	2	100,0	0	-	0	-	0	-
Uşak	22	21	95,5	14	66,7	9	40,9	7	77,8	3	42,9
Van	55	39	70,9	22	56,4	25	45,5	3	12,0	0	0,0
Yalova	37	35	94,6	23	65,7	23	62,2	22	95,7	19	86,4
Yozgat	23	23	100,0	19	82,6	13	56,5	8	61,5	8	100,0
Zonguldak	137	133	97,1	90	67,7	116	84,7	90	77,6	60	66,7
TOPLAM	9.909	8.979	90,6	5.933	66,1	7.444	75,1	5.799	77,9	4.603	79,4

*Akciğer + (akciğer + akciğer dışı) olgular.

** Yayma/ kültür yapılanlar içindeki pozitiflik oranıdır.

*** Kültür pozitiflerde İDT yapılma oranıdır.

6

TEDAVİ SONUÇLARI

TEDAVİ SONUÇLARININ ANALİZİ

Dünya genelinde yapılan tüberküloz epidemiyolojisi çalışmalarında tedavi sonucu, **tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durum** olarak kabul edildiğinden, ülkemizde de tedavi sonuçları aynı şekilde toplanmakta ve değerlendirilmektedir. 2010 yılında Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerinde kayıt altına alınan hastaların, tedavinin başlangıcından 12 ay sonraki tedavi durumları bu raporda yer almaktadır.

2010 yılı Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) kayıtlarından tüm TB hastalarının isimleri ve hastalığı ile ilgili bilgilerinin olduğu listeler hazırlanarak verem savaşı dispanserlerine gönderilmiştir. Dispanserlerde hastaların tedavi sonuçları bu listelere kaydedilmiş ve tekrar Başkanlığımıza gönderilmiştir. Tedaviye başladıktan sonra yapılan incelemelerde TB olmadığı anlaşılan hastalar 2010 hasta listelerinden çıkartılmış ve kalan sayı kohort olarak alınmıştır.

Tedavi sonuçları için kullanılan tanımlar raporun sonundaki "tanımlar ve veri standartları" bölümünde açıklanmıştır.

Bir dispanserden başka bir dispansere nakil giden hastaların tümünün tedavi sonuçları bilinmektedir. Bu nedenle, tedavi sonuçları içinde "nakil giden" kavramı sadece **yurtdışına giden** hastalar için kullanılmıştır.

2010 yılında kaydedilen 16.551 hastadan 275'inin (yeni olgularda 243 kişi, önceden tedavi görmüşlerde 32 kişi) daha sonraki incelemelerde TB olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle tedavi sonuçları **16.276 hasta (14.940 yeni + 1.336 önceden tedavi görmüş)** üzerinden verilmiştir.

Tablo 58. Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	10.740	148	10.592	9.472	89,4	317	3,0	80	0,8	359	3,4	7	0,1	357	3,4
Akciğer Dışı	5.811	127	5.684	5.041	88,7	129	2,3	8	0,1	146	2,6	2	0,0	358	6,3
Tüm Olgular	16.551	275	16.276	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 59. Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	9.566	121	9.445	8.684	91,9	223	2,4	52	0,6	291	3,1	4	0,0	191	2,0
Akciğer Dışı	5.617	122	5.495	4.889	89,0	122	2,2	7	0,1	142	2,6	1	0,0	334	6,1
Toplam	15.183	243	14.940	13.573	90,9	345	2,3	59	0,4	433	2,9	5	0,0	525	3,5

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 60. Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	1.174	27	1.147	788	68,7	94	8,2	28	2,4	68	5,9	3	0,3	166	14,5
Akciğer Dışı	194	5	189	152	80,4	7	3,7	1	0,5	4	2,1	1	0,5	24	12,7
Toplam	1.368	32	1.336	940	70,4	101	7,6	29	2,2	72	5,4	4	0,3	190	14,2

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 61. Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU															
				Kür		Tedaviyi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni Olgular	5.637	25	5.612	3.446	61,4	1.692	30,1	5.138	91,6	140	2,5	41	0,7	176	3,1	3	0,1	114	2,0
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	815	7	808	346	42,8	178	22,0	524	64,9	74	9,2	22	2,7	45	5,6	3	0,4	140	17,3
Tüm Olgular	6.452	32	6.420	3.792	59,1	1.870	29,1	5.662	88,2	214	3,3	63	1,0	221	3,4	6	0,1	254	4,0

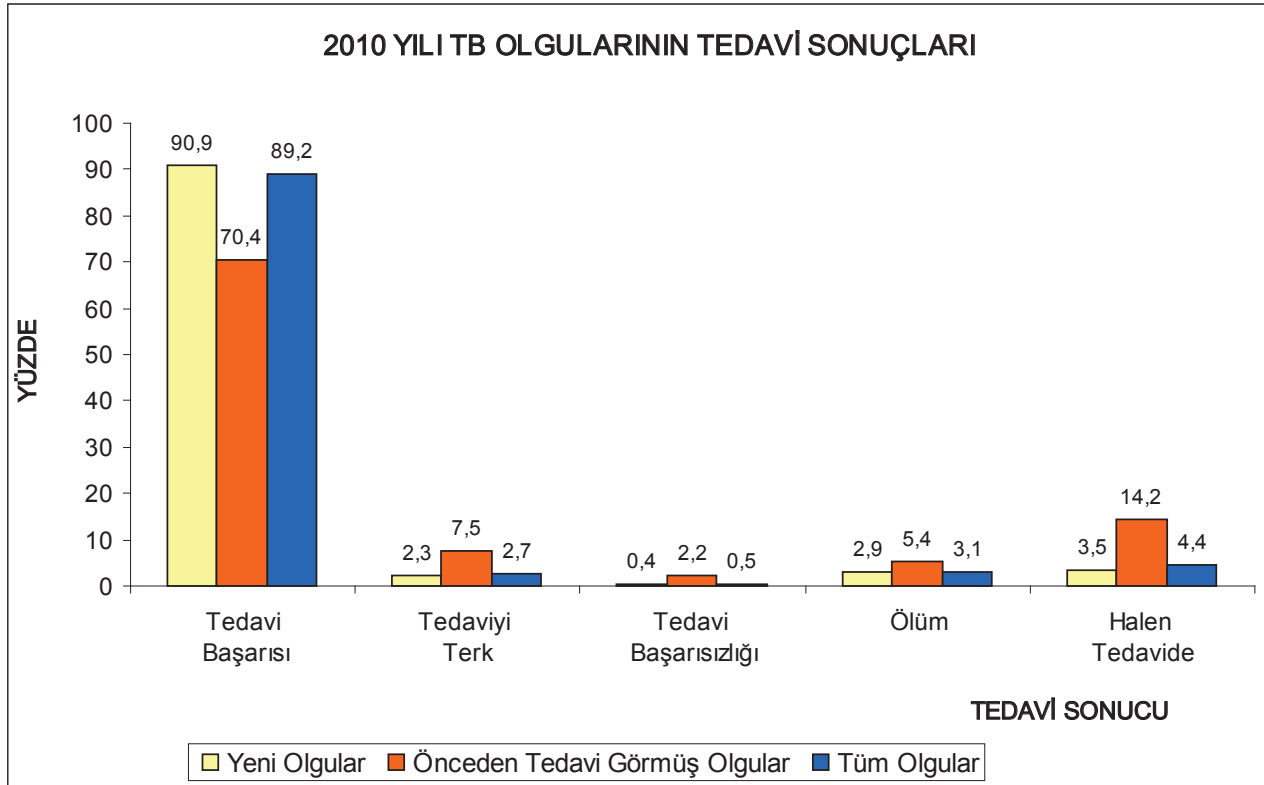
* Tedavi Başarısı: Kür + Tedavi tamamlama

Tablo 62. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

OLGU TANIMI	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni Olgular	13.573	90,9	345	2,3	59	0,4	433	2,9	5	0,0	525	3,5	14.940	91,8
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	940	70,4	101	7,5	29	2,2	72	5,4	4	0,3	190	14,2	1.336	8,2
Tüm Olgular	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4	16.276	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurt dışına nakil giden 9 hasta (5 yeni, 4 önceden tedavi görmüş olgu) grafikte gösterilmemiştir.

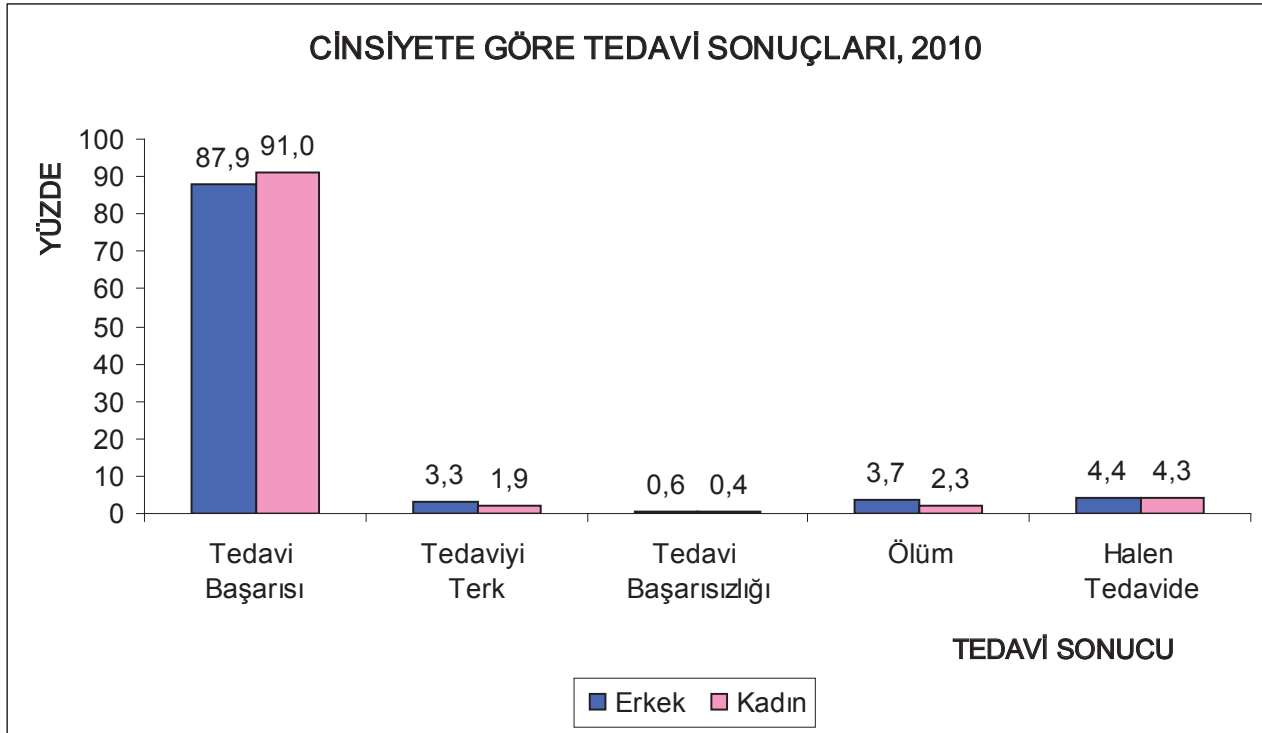
Şekil 24 . Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2010

Tablo 63. Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

CİNSİYET	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden		TOPLAM	
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Erkek	8.528	87,9	318	3,3	60	0,6	357	3,7	6	0,1	429	4,4	9.698	59,6
Kadın	5.985	91,0	128	1,9	28	0,4	148	2,3	3	0,1	286	4,3	6.578	40,4
TOPLAM	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4	16.276	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurt dışına nakil giden 9 hasta (6 erkek, 3 kadın) grafikte gösterilmemiştir.

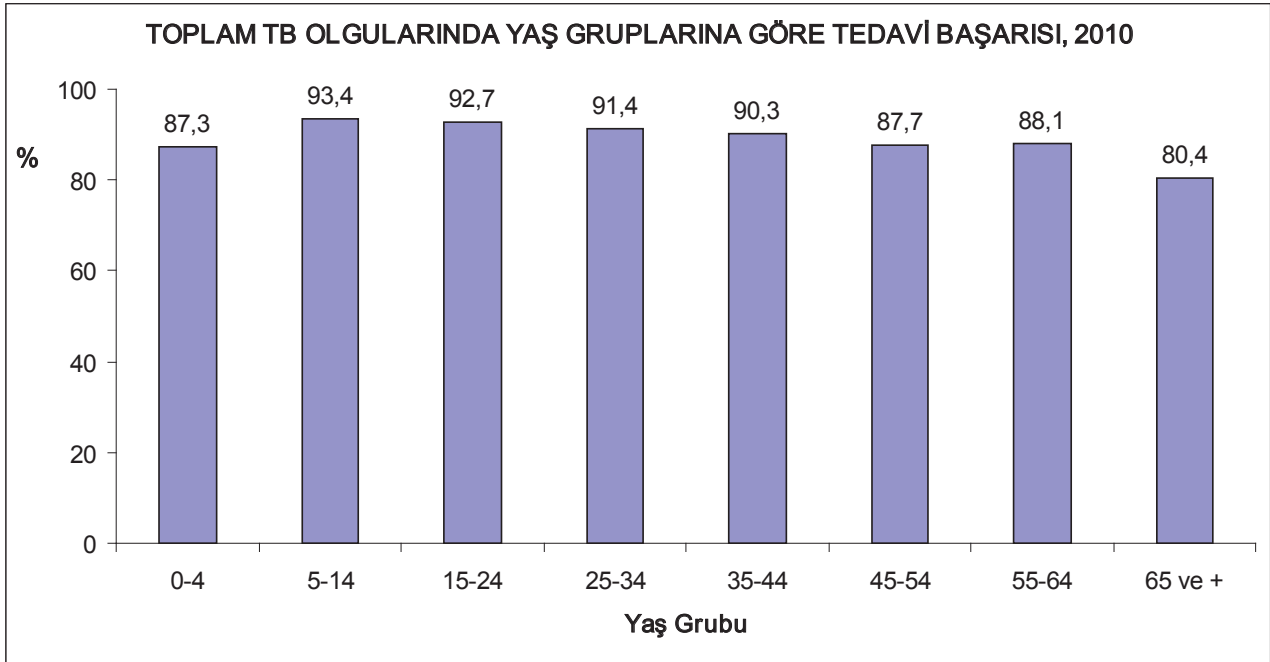
Şekil 25 . Toplam TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2010

Tablo 64. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	192	87,3	4	1,8	-	-	8	3,6	1	0,5	15	6,8	220	1,3
5-14	622	93,4	9	1,4	1	0,2	3	0,5	-	-	31	4,7	666	4,1
15-24	2.941	92,7	97	3,1	20	0,6	15	0,5	-	-	99	3,1	3.172	19,5
25-34	3.032	91,4	108	3,3	21	0,6	21	0,6	3	0,1	132	4,0	3.317	20,4
35-44	2.186	90,3	65	2,7	20	0,8	24	1,0	2	0,1	125	5,2	2.422	14,9
45-54	2.186	87,7	78	3,1	18	0,7	64	2,6	2	0,1	146	5,9	2.494	15,3
55-64	1.715	88,1	38	2,0	5	0,3	96	4,9	-	-	93	4,8	1.947	12,0
65 ve +	1.639	80,4	47	2,3	3	0,1	274	13,4	1	0,0	74	3,6	2.038	12,5
Toplam	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4	16.276	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Şekil 26. Toplam TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Tedavi Başarısı, 2010 Hastaları

Tablo 65. Erkek Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	111	85,4	3	2,3	-	-	4	3,1	1	0,8	11	8,5	130	1,3
5-14	333	94,9	3	0,9	1	0,3	1	0,3	-	-	13	3,7	351	3,6
15-24	1.556	92,3	66	3,9	7	0,4	11	0,7	-	-	46	2,7	1.686	17,4
25-34	1.719	90,0	77	4,0	15	0,8	16	0,8	-	-	83	4,3	1.910	19,7
35-44	1.433	89,5	50	3,1	15	0,9	19	1,2	2	0,1	82	5,1	1.601	16,5
45-54	1.442	86,1	65	3,9	16	1,0	52	3,1	2	0,1	98	5,9	1.675	17,3
55-64	1.032	85,6	28	2,3	4	0,3	79	6,6	-	-	62	5,1	1.205	12,4
65 ve +	902	79,1	26	2,3	2	0,2	175	15,4	1	0,1	34	3,0	1.140	11,8
Toplam	8.528	87,9	318	3,3	60	0,6	357	3,7	6	0,1	429	4,4	9.698	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 66. Kadın Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden		Tedavisi Devam Eden			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	81	90,0	1	1,1	-	-	4	4,4	-	-	4	4,4	90	1,4
5-14	289	91,7	6	1,9	-	-	2	0,6	-	-	18	5,7	315	4,8
15-24	1.385	93,2	31	2,1	13	0,9	4	0,3	-	-	53	3,6	1.486	22,6
25-34	1.313	93,3	31	2,2	6	0,4	5	0,4	3	0,2	49	3,5	1.407	21,4
35-44	753	91,7	15	1,8	5	0,6	5	0,6	-	-	43	5,2	821	12,5
45-54	744	90,8	13	1,6	2	0,2	12	1,5	-	-	48	5,9	819	12,4
55-64	683	92,0	10	1,3	1	0,1	17	2,3	-	-	31	4,2	742	11,3
65 ve +	737	82,1	21	2,3	1	0,1	99	11,0	-	-	40	4,5	898	13,6
Toplam	5.985	91,0	128	1,9	28	0,4	148	2,2	3	0,0	286	4,3	6.578	100,0

* Satır yüzdesi

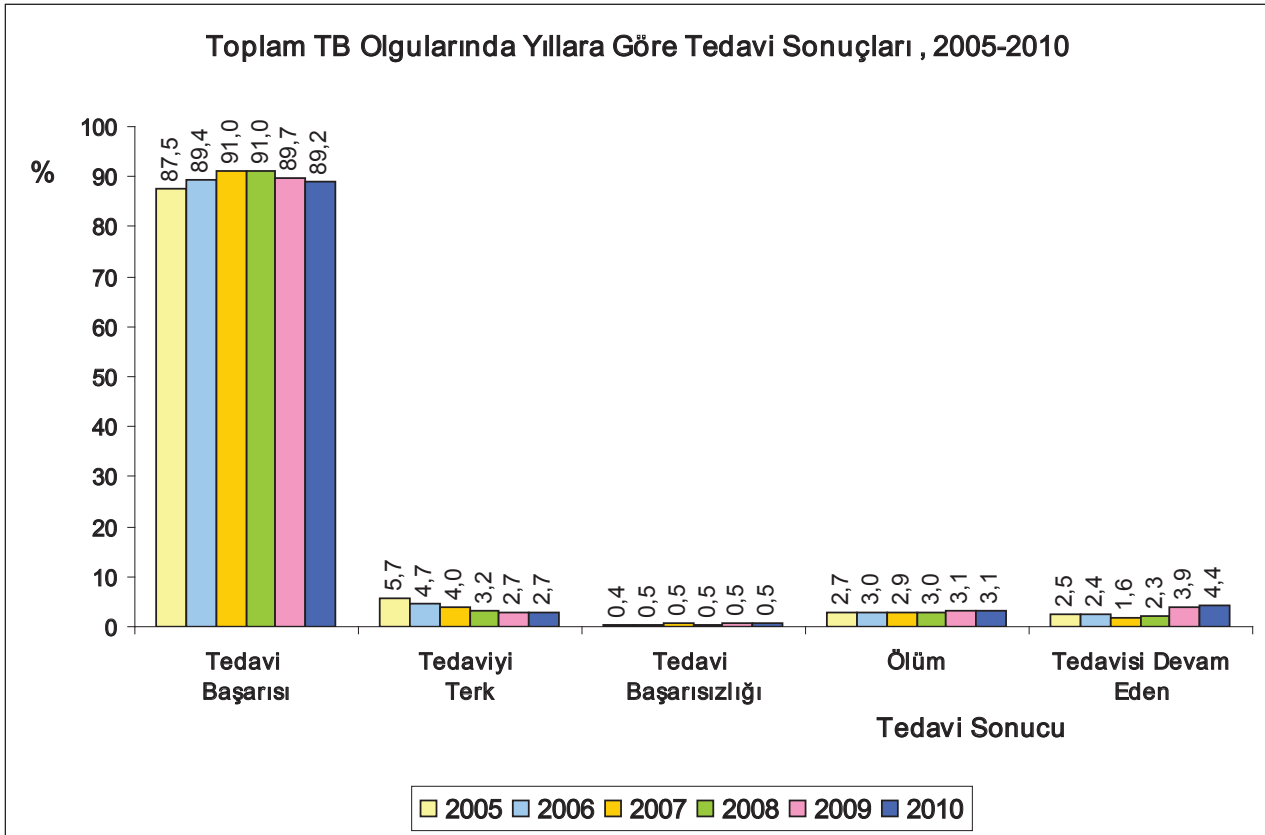
** Sütun yüzdesi

Tablo 67. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2010

YILLAR	TEDAVİ SONUÇLARI												TOPLAM HASTA
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Nakil Giden**		Tedavisi Devam Eden		
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	
2005	17.677	87,5	1.152	5,7	76	0,4	546	2,7	239	1,2	507	2,5	20.197
2006	18.045	89,4	954	4,7	99	0,5	608	3,0	5	0,0	479	2,4	20.190
2007	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	563	2,9	3	0,0	313	1,6	19.481
2008	16.588	91,0	578	3,2	94	0,5	540	3,0	5	0,0	431	2,3	18.236
2009	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	525	3,1	10	0,1	674	3,9	17.148
2010	14.513	89,2	446	2,7	88	0,5	505	3,1	9	0,1	715	4,4	16.276

*Satır yüzdesi.

** 2005 yılından sonra nakil giden başlığında sadece yurtdışı nakiller verilmiştir.

Nakil giden hastalar grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 27. Toplam TB Olgularında Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2010

Tablo 68. 2008 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	2. Yıl (24. ay)		3. Yıl (36. ay)	
	Sayı	%	Sayı	%
Tedavi Başarısı	180	68.4	205	77.9
Tedaviyi Terk	18	6.8	14	5.3
Tedavi Başarısızlığı	3	1.1	2	0.8
Ölüm	17	6.5	24	9.1
Nakil Giden	4	1.6	4	1.6
Tedavisi Devam Eden	41	15.6	14	5.3
TOPLAM	263	100.0	263	100.0

2008 yılında tespit edilen ÇİD-TB olgularının 24 ay sonraki (2010 yılı) ve 36 ay sonraki (2011 yılı) tedavi sonuçları verilmiştir.

Tablo 69. 2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	Sayı	%
Tedavi Başarısı	147	66.2
Tedaviyi Terk	12	5.4
Tedavi Başarısızlığı	4	1.8
Ölüm	19	8.6
Nakil Giden	7	3.1
Tedavisi Devam Eden	33	14.9
TOPLAM	222	100.0

2009 yılı ÇİD-TB olgularının 24 ay sonraki (2011 yılı) tedavi sonuçları verilmiştir.

Tablo 70. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2010 Hastaları

İL	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Adana	390	88,2	7	1,6	-	-	16	3,6	29	6,6	442	100,0
Adıyaman	85	87,6	6	6,2	1	1,0	1	1,0	4	4,1	97	100,0
Afyonkarahisar	84	89,4	1	1,1	1	1,1	4	4,3	4	4,3	94	97,9
Ağrı	82	83,7	-	-	-	-	-	-	16	16,3	98	100,0
Aksaray	34	94,4	-	-	-	-	2	5,6	-	-	36	100,0
Amasya	41	91,1	1	2,2	-	-	2	4,4	1	2,2	45	95,6
Ankara	578	91,4	13	2,1	1	0,2	21	3,3	19	3,0	632	96,4
Antalya	233	94,0	5	2,0	-	-	4	1,6	6	2,4	248	98,0
Ardahan	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-	-	-	14	100,0
Artvin	29	96,7	1	3,3	-	-	-	-	-	-	30	100,0
Aydın	167	93,3	5	2,8	1	0,6	4	2,2	2	1,1	179	99,4
Balıkesir	244	88,4	4	1,4	2	0,7	9	3,3	17	6,2	276	98,9
Bartın	73	88,0	1	1,2	-	-	7	8,4	2	2,4	83	83,1
Batman	113	92,6	3	2,5	-	-	2	1,6	4	3,3	122	100,0
Bayburt	11	91,7	-	-	-	-	1	8,3	-	-	12	100,0
Bilecik	21	91,3	1	4,3	-	-	-	-	1	4,3	23	100,0
Bingöl	41	77,4	2	3,8	-	-	-	-	10	18,9	53	100,0
Bitlis	27	96,4	-	-	-	-	1	3,6	-	-	28	100,0
Bolu	20	71,4	1	3,6	-	-	4	14,3	3	10,7	28	100,0
Burdur	20	83,4	-	-	-	-	2	8,3	2	8,3	24	92,3
Bursa	609	87,2	9	1,3	-	-	29	4,2	51	7,3	698	99,3
Çanakkale	117	88,6	3	2,3	-	-	10	7,6	2	1,5	132	97,0
Çankırı	28	93,3	-	-	-	-	1	3,3	1	3,3	30	100,0
Çorum	87	94,6	-	-	-	-	2	2,2	3	3,3	92	100,0
Denizli	122	87,1	-	-	2	1,4	13	9,3	3	2,1	140	100,0
Diyarbakır	287	92,9	6	1,9	2	0,6	3	1,0	11	3,6	309	99,7
Düzce	117	92,9	2	1,6	1	0,8	5	4,0	1	0,8	126	99,2
Edirne	151	92,6	-	-	-	-	6	3,7	6	3,7	163	100,0
Elazığ	109	88,6	5	4,1	1	0,8	5	4,1	3	2,4	123	98,4
Erzincan	20	83,3	-	-	-	-	1	4,2	3	12,5	24	100,0
Erzurum	102	87,2	4	3,4	-	-	4	3,4	7	6,0	117	100,0
Eskişehir	108	93,1	-	-	1	0,9	3	2,6	4	3,4	116	96,6
Gaziantep	245	91,8	5	1,9	-	-	7	2,6	10	3,7	267	99,3
Giresun	112	84,8	8	6,1	-	-	4	3,0	8	6,1	132	100,0
Gümüşhane	20	87,0	-	-	-	-	2	8,7	1	4,3	23	100,0
Hakkari	33	91,7	1	2,8	-	-	-	-	2	5,6	36	0,0
Hatay	135	82,3	4	2,4	-	-	7	4,3	18	11,0	164	98,2
Iğdır	28	90,3	-	-	-	-	1	3,2	2	6,5	31	83,9
Isparta	47	94,0	-	-	-	-	2	4,0	1	2,0	50	100,0
İstanbul	4.548	88,7	241	4,7	35	0,7	105	2,0	197	3,9	5.126	96,5
İzmir	683	90,6	24	3,2	2	0,3	29	3,8	16	2,1	754	99,7

Tablo 70. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2010 Hastaları (devamı)

İL	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Kahramanmaraş	114	95,8	-	-	-	-	1	0,8	4	3,4	119	99,2
Karabük	48	88,9	-	-	1	1,9	4	7,4	1	1,9	54	94,4
Karaman	28	93,3	-	-	-	-	2	6,7	-	-	30	100,0
Kars	46	97,9	-	-	1	2,1	-	-	-	-	47	100,0
Kastamonu	49	84,5	1	1,7	2	3,4	3	5,2	3	5,2	58	98,3
Kayseri	151	78,6	4	2,1	-	-	8	4,2	29	15,1	192	99,5
Kırıkkale	37	88,1	-	-	-	-	3	7,1	2	4,8	42	95,2
Kırklareli	103	93,6	1	0,9	-	-	4	3,6	2	1,8	110	99,1
Kırşehir	19	95,0	-	-	-	-	1	5,0	-	-	20	65,0
Kilis	10	90,9	-	-	-	-	-	-	1	9,1	11	100,0
Kocaeli	335	92,8	5	1,4	2	0,6	8	2,2	11	3,0	361	100,0
Konya	248	89,5	2	0,7	3	1,1	13	4,7	11	4,0	277	98,2
Kütahya	80	90,9	-	-	-	-	3	3,4	5	5,7	88	100,0
Malatya	160	93,0	1	0,6	-	-	6	3,5	5	2,9	172	98,8
Manisa	269	93,7	1	0,3	5	1,7	4	1,4	8	2,8	287	99,3
Mardin	91	93,8	1	1,0	-	-	2	2,1	3	3,1	97	99,0
Mersin	225	89,6	4	1,6	2	0,8	7	2,8	13	5,2	251	100,0
Muğla	97	94,2	1	1,0	-	-	4	3,8	1	1,0	103	100,0
Muş	82	92,1	3	3,4	-	-	2	2,2	2	2,2	89	100,0
Nevşehir	34	94,4	-	-	-	-	1	2,8	1	2,8	36	100,0
Niğde	30	85,7	-	-	-	-	2	5,7	3	8,6	35	100,0
Ordu	200	87,7	4	1,8	2	0,9	7	3,1	15	6,6	228	98,7
Osmaniye	69	94,5	1	1,4	-	-	2	2,7	1	1,4	73	95,9
Rize	53	93,0	2	3,5	-	-	1	1,8	1	1,8	57	98,2
Sakarya	230	86,5	6	2,3	8	3,0	6	2,3	16	6,0	266	99,6
Samsun	268	85,1	7	2,2	5	1,6	20	6,3	15	4,8	315	99,4
Siirt	52	88,1	2	3,4	-	-	5	8,5	-	-	59	100,0
Sinop	32	82,1	-	-	1	2,6	2	5,1	4	10,3	39	97,4
Sivas	99	86,8	2	1,8	-	-	8	7,0	5	4,4	114	98,2
Şanlıurfa	276	86,3	28	8,8	-	-	2	0,6	14	4,4	320	98,1
Şırnak	61	87,1	1	1,4	-	-	-	-	8	11,4	70	100,0
Tekirdağ	195	87,1	1	0,4	1	0,4	9	4,0	18	8,0	224	99,6
Tokat	92	92,9	1	1,0	-	-	4	4,0	2	2,0	99	100,0
Trabzon	183	88,4	2	1,0	4	1,9	13	6,3	5	2,4	207	99,5
Tunceli	4	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	4	75,0
Uşak	40	80,0	-	-	-	-	3	6,0	7	14,0	50	96,0
Van	114	79,2	-	-	-	-	10	6,9	20	13,9	144	100,0
Yalova	51	91,1	-	-	-	-	2	3,6	3	5,4	56	98,2
Yozgat	62	92,5	1	1,5	-	-	2	3,0	2	3,0	67	91,0
Zonguldak	162	90,5	-	-	1	0,6	12	6,7	4	2,2	179	100,0
TOPLAM	14.513	89,2	446	2,7	88	0,6	505	3,1	715	4,4	16.267	97,8

*Ankara ve Burdur'un ikişer, Antalya, İstanbul, Muğla, Samsun ve Zonguldak'ın birer hastası olmak üzere toplam 9 hasta yurt dışına nakil gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır.

Tablo 71. Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları

İL	Yeni Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	189	105	55,6	170	89,9	3	1,6	-	-	8	4,2	8	4,2
Adıyaman	22	3	13,6	20	90,9	2	9,1	-	-	-	-	-	-
Afyon	22	14	63,6	22	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ağrı	37	-	-	34	91,9	-	-	-	-	-	-	3	8,1
Aksaray	10	2	20,0	10	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Amasya	12	1	8,3	9	75,0	1	8,3	-	-	1	8,3	1	8,3
Ankara	181	149	82,3	170	93,9	3	1,7	-	-	4	2,2	4	2,2
Antalya	118	75	63,6	113	95,8	2	1,7	-	-	2	1,7	1	0,8
Ardahan	4	4	100,0	4	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Artvin	9	5	55,6	8	88,9	1	11,1	-	-	-	-	-	-
Aydın	85	69	81,2	79	92,9	2	2,4	1	1,2	3	3,5	-	-
Balıkesir	138	76	55,1	124	89,9	3	2,2	1	0,7	6	4,3	4	2,9
Bartın	48	40	83,3	43	89,6	-	-	-	-	5	10,4	-	-
Batman	42	16	38,1	40	95,2	1	2,4	-	-	1	2,4	-	-
Bayburt	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bilecik	6	3	50,0	5	83,3	1	16,7	-	-	-	-	-	-
Bingöl	10	6	60,0	10	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bitlis	8	3	37,5	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	-	-
Bolu	4	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-	1	25,0	1	25,0
Burdur	7	4	57,1	6	85,7	-	-	-	-	1	14,3	-	-
Bursa	257	70	27,2	232	90,3	3	1,2	-	-	12	4,7	10	3,9
Çanakkale	40	33	82,5	37	92,5	-	-	-	-	3	7,5	-	-
Çankırı	3	2	66,7	3	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çorum	19	13	68,4	16	84,2	-	-	-	-	-	-	3	15,8
Denizli	42	38	90,5	38	90,5	-	-	1	2,4	3	7,1	-	-
Diyarbakır	78	34	43,6	71	91,0	2	2,6	-	-	1	1,3	4	5,1
Düzce	64	46	71,9	62	96,9	1	1,6	-	-	1	1,6	-	-
Edirne	68	61	89,7	64	94,1	-	-	-	-	2	2,9	2	2,9
Elazığ	33	27	81,8	28	84,8	2	6,1	1	3,0	2	6,1	-	-
Erzincan	2	-	-	2	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Erzurum	26	6	23,1	26	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Eskişehir	49	35	71,4	44	89,8	-	-	1	2,0	3	6,1	1	2,0
Gaziantep	122	91	74,6	112	91,8	2	1,6	-	-	4	3,3	4	3,3
Giresun	42	7	16,7	39	92,9	2	4,8	-	-	1	2,4	-	-
Gümüşhane	10	-	-	7	70,0	-	-	-	-	2	20,0	1	10,0
Hakkari	6	-	-	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatay	67	45	67,2	60	89,6	1	1,5	-	-	2	3,0	4	6,0
İğdır	8	1	12,5	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	-	-
İsparta	11	8	72,7	8	72,7	-	-	-	-	2	18,2	1	9,1
İstanbul	1.714	1.100	64,2	1.559	91,0	78	4,6	17	1,0	38	2,2	22	1,3
İzmir	317	231	72,9	286	90,2	16	5,0	-	-	11	3,5	4	1,3

Tablo 71. Yeni Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2010 Hastaları (devamı)

İL	Yeni Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kahramanmaraş	34	32	94,1	34	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Karabük	19	5	26,3	16	84,2	-	-	-	-	3	15,8	-	-
Karaman	8	7	87,5	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	-	-
Kars	21	19	90,5	21	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kastamonu	22	10	45,5	18	81,8	-	-	2	9,1	1	4,5	1	4,5
Kayseri	43	30	69,8	36	83,7	-	-	-	-	2	4,7	5	11,6
Kırıkkale	17	14	82,4	14	82,4	-	-	-	-	3	17,6	-	-
Kırklareli	53	39	73,6	52	98,1	-	-	-	-	1	1,9	-	-
Kırşehir	6	6	100,0	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kilis	7	4	57,1	6	85,7	-	-	-	-	-	-	1	14,3
Kocaeli	129	92	71,3	122	94,6	2	1,6	1	0,8	2	1,6	2	1,6
Konya	70	39	55,7	64	91,4	1	1,4	-	-	4	5,7	1	1,4
Kütahya	27	5	18,5	25	92,6	-	-	-	-	2	7,4	-	-
Malatya	53	31	58,5	52	98,1	-	-	-	-	1	1,9	-	-
Manisa	127	81	63,8	121	95,3	-	-	3	2,4	1	0,8	2	1,6
Mardin	36	20	55,6	33	91,7	1	2,8	-	-	2	5,6	-	-
Mersin	104	65	62,5	99	95,2	-	-	2	1,9	1	1,0	2	1,9
Muğla	45	27	60,0	44	97,8	-	-	-	-	-	-	1	2,2
Muş	37	24	64,9	37	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Nevşehir	6	3	50,0	6	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Niğde	9	8	88,9	9	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ordu	72	33	45,8	65	90,3	1	1,4	1	1,4	2	2,8	3	4,2
Osmaniye	31	28	90,3	31	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Rize	25	13	52,0	24	96,0	1	4,0	-	-	-	-	-	-
Sakarya	127	56	44,1	117	92,1	3	2,4	3	2,4	2	1,6	2	1,6
Samsun	86	49	57,0	72	83,7	1	1,2	3	3,5	7	8,1	3	3,5
Siirt	9	6	66,7	6	66,7	-	-	-	-	3	33,3	-	-
Sinop	14	14	100,0	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Sivas	35	12	34,3	30	85,7	1	2,9	-	-	2	5,7	2	5,7
Şanlıurfa	43	11	25,6	39	90,7	2	4,7	-	-	2	4,7	-	-
Şırnak	18	10	55,6	18	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Tekirdağ	86	62	72,1	74	86,0	-	-	1	1,2	3	3,5	8	9,3
Tokat	32	16	50,0	31	96,9	1	3,1	-	-	-	-	-	-
Trabzon	73	54	74,0	67	91,8	-	-	2	2,7	4	5,5	-	-
Tunceli	2	1	50,0	2	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Uşak	15	-	-	13	86,7	-	-	-	-	2	13,3	-	-
Van	16	14	87,5	14	87,5	-	-	-	-	-	-	2	12,5
Yalova	20	15	75,0	19	95,0	-	-	-	-	-	-	1	5,0
Yozgat	13	10	76,9	12	92,3	-	-	-	-	1	7,7	-	-
Zonguldak	89	56	62,9	85	95,5	-	-	1	1,1	3	3,4	-	-
TOPLAM***	5.609	3.446	61,4	5.138	91,6	140	2,5	41	0,8	176	3,1	114	2,0

*Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular **Tedavi Başarısı: Kür+Tedavi tamamlama

*** Antalya, Burdur ve Muğla'nın birer hastası (toplam 3 hasta) yurt dışına nakil gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır.

7

EKLER

EK 1.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu raporun, tüberkülozlu hastalar ile ilgili veri kaynağı, verem savaşı dispanserlerinde, VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Kayıt Defteri'ne bilgileri kayıt edilen, TB tanısı olarak tedavisi başlanan kişilerin kayıtlarıdır. Bu bilgiler dispanserlerden TUTSA formuna geçirilmek suretiyle toplanmaktadır. TUTSA formları ile toplanan veriler eksiklikler ve tutarsızlıklar açısından Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü personeli tarafından kontrol edilmekte, eksikler ve tutarsızlıklar giderilmektedir.

Eksikleri tamamlanan TUTSA formlarındaki bilgiler Access tabanlı olarak hazırlanan TUTSA yazılımına bu konuda eğitim almış personel tarafından girilmektedir. Veriler son halini aldıktan sonra veri tabanı kilitlenerek, her türlü değişikliğe kapatılmaktadır. Ayrıca tüm veriler hem veri girişi sırasında günlük olarak hem de veri girişi bittikten sonra son kopya olarak harici bir bellekte de yedeklenmektedir.

Yazılımın bir ana sayfası vardır ve çok az veri alanı sayısal veri girişi gerektirmekte, çoğunlukla seçenekli alanlarda bir seçenek işaretlenerek veri girişi sağlanmaktadır. Birbiri ile tutarsızlık gösterebilecek veri girişlerinin, insan hatası ile yapılmasını engellemek için, veri girişi sırasında uyumsuz seçenekler otomatik olarak işlevsiz hale dönüşmektedir. Böylece kağıt formda yanlış işaretlenmiş ve kontrolde gözden kaçmış olsa bile bu durum veri giriş aşamasında gözden kaçmamaktadır. Birkaç ay süren veri giriş çalışmalarından sonra, veriler tekrar çeşitli kontrollerden geçmektedir.

Yazılım, bütün verileri Excel programına sütunlar halinde EuroTB (Avrupa Tüberküloz Sürveyansı) kodları ile aktarmaktadır. Program, veri girişi sırasında, her hastaya ayrıca bir sıra numarası vermektedir. Bu numaraya TUTSA numarası denilmektedir ve hastaların gereğinde tek bir numara ile kolayca çağrılmasında kullanılmaktadır. Excel veri tabanına aktarılan hastalar isimleri ve TC kimlik numaraları ile kayıtlı oldukları dispanser adı hariç tamamen kodlu bir Excel satırı olarak görülmektedir. Kodların listesi bütün ülkelerde standarttır. Ayrıca kodlanan veri alanının tanımı ve kapsamı da standarttır.

Veriler açıklanan şekilde Excel programına aktarıldıktan sonra, birden fazla dispanserde kayıt edilen hastaların ayıklanması işlemi yapılmaktadır. Hastalar ayrı ayrı listeler ile hem T.C. Kimlik Numarası sırasına göre hem de alfabetik isim ve soyadı sırasına göre 3 ayrı liste haline dönüştürülür. Aynı yıl içinde birden çok dispanserde kaydına rastlanan hastaların tarih açısından ilk kayıtları, olgu tanımlarının aynı olması şartı ile saklanır ve diğeri silinerek, silinen olgular ayrı bir liste haline getirilir. Bu liste oldukça önemlidir çünkü hasta ilk kayıt olduğu yerde "nakil giden" olarak görünecek fakat asıl tedavi sonucu bir yıl sonra, takip altında iken nakil gittiği dispanserden öğrenilecektir.

Ayıklama üç ayrı listede (TC kimlik numarasına göre, isme göre, soyadına göre) ayrı ayrı yapılır. Böylece gözden kaçmalar asgariye indirilmeye çalışılır. Sadece tüm bilgiler eşlenebildiğinde iki olgunun aynı olduğuna kanaat getirilerek ve Şube Müdürünün onayı ile silinme yapılması mümkündür. Veri girişi yapan personel ile şube müdürünün program açma şifreleri farklı yetki düzeyleri içermektedir ve veri girişi yapan kişiler olgu silme, kayıtlı bilgi düzeltme gibi kritik işlemleri sorumlunun onayını almadan yapamazlar.

Ayıklama tamamlandıktan sonra, son işlem olarak bazı veri kombinasyonları çağrılır ve bir hata olup olmadığı kontrol edilir. Son derece yoğun emek gerektiren bu veri kontrol, düzeltme, giriş ve tekrar ayıklama işleminden sonra analiz aşamasına gelinir.

Yazılım otomatik analize izin vermeyen bir yazılımdır. Bu nedenle analizler SPSS ve Microsoft Excel programları kullanılarak yapılmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları uluslararası raporlamada kullanılmak üzere, Bulaşıcı Hastalıklar İçin Sürveyans Ağı (CISID) formlarına doldurulur. EuroTB 2007 yılına kadar Avrupa Birliğinin TB verilerini toplayıp online ve yazılı olarak sundu. 2008 yılında Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi (ECDC) bu görevi devralmıştır. DSÖ ve Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi ortak bir TB Sürveyans Ağı kurdu. Bu sürveyans ağına gönderilen bilgiler, internet üzerinden CISID formu ile Şube Müdürlüğüne verilen bir şifre ile doldurulmaya başlanmıştır.

Ulusal düzeyde raporlama, TUTSA üzerinden yapılmaktadır. Kağıt olarak ve bilgisayarda excel ortamında hazırlanan TUTSA formları, iki dönem halinde (01 Ocak-30 Haziran ve 01 Temmuz- 31 Aralık) illerden istenmekte ve bir önceki yıl kayıt altına alınan TB olgularının gerekli bilgileri toplanmaktadır. Tedavi sonuçları yine TUTSA formları ile yıl sonunda toplu olarak illerden talep edilmektedir. TB hastalarının tedavi sonuçları tanı konulduktan bir yıl sonra, ÇİD TB hastalarının tedavi sonuçları ise 2 yıl sonra toplanmaktadır. Mayıs ayına kadar bu verilerin eksikleri belirlenmekte, giderilmekte, tutarsızlıkları incelenerek doğrulanmakta ve TUTSA veri tabanına girişi yapılmaktadır. Haziran ayında veriler analiz edilmekte ve sonuçlar DSÖ'ye gönderilmektedir.

Ülke verileri Küresel Tüberküloz Raporu ile DSÖ tarafından uluslararası düzeyde duyurulmaktadır. Daha sonra verilerle daha geniş kapsamlı analizler yapılarak tablo ve grafikler hazırlanmakta ve Türkiye'de Verem Savaşı Raporu yayınlanmaktadır.

Tablo 72, 73 ve 74'de yer alan takvimlerden anlaşılacağı üzere, 2012 raporunda 2011 yılında tanı alan hastaların verileri, 2010 yılında tanı alan hastaların 12. ay tedavi sonuçları ve 2009 yılında tanı alan hastalardan ÇİD-TB olanların 24. ay tedavi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 72. 2011 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi

	2011 YILINDA TÜBERKÜLOZ TANISI ALMIŞ HASTALARIN RAPORLANMA TAKVİMİ											
	2011						2012					
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TB olgularının VSD'de kaydı												
TB olgularının müracaat tarihi itibarıyla tetkik sonuçlarının çıkması (1)												
Verilerin TUTSA formları ile Daire Başkanlığına raporlanması (2)												
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi												
Verilerin DSÖ'ye raporlanması												
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama												
Rapor hazırlık çalışmaları ve rapor basımı												

(1) 2011 yılının son günlerinde kayıt altına alınan hastanın kültür ve İDT sonuçlarının çıkması 2012 yılının ilk üç ayına sarmaktadır.

(2) 01 Ocak 2011-31 Aralık 2011 tarihi arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olguları bir kohort olarak kabul edilmektedir. Hasta verileri TUTSA formları ile iki dönem halinde Daire Başkanlığına iletilmektedir.

Tablo 73. 2010 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi

	2010 YILI TÜBERKÜLOZ OLGULARININ 12. AY TEDAVİ SONUÇLARININ RAPORLANMA TAKVİMİ																							
	2010												2011						2012					
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TB olgularının VSD'de kayıtlı edilmesi																								
TB olgularının tetkik sonuçlarının çıkması																								
TB olgularının tedavisi ve tedavinin 12. ay sonucunun belli olması (1)																								
Kürlerin yayma ve/veya kültür ile doğrulanması (2)																								
Tedavi sonuçlarının yıllık kohort bilgileri tamamlandığı zaman TUTSA formları ile Daire Başkanlığına bildirilmesi (3)																								
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																								
Verilerin DSÖ'ye raporlanması																								
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																								
Rapor hazırlık çalışmaları ve rapor basımı																								

(1) DSÖ, tedavi sonuçlarını tedavi süresinden bağımsız olarak 12. ay sonu itibarıyla toplamaktadır. 2010 yılının başında kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının 12. ay sonundaki durumu 2011 yılı başında, 2010 yılının sonunda kayıt ve tedavi altına alınan TB olgularının tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durumu ise 2011 yılı sonunda değerlendirilmektedir.

(2) TB'de en kısa tedavi süresi 6 aydır. Tedavi sonucunda kür sonucunu doğrulamak için yayma ve/veya kültür yapılmaktadır. 2011 sonunda tedavisini tamamlayan olguların kültür sonucunun çıkması 2012 yılı ilk üç ayına sarkmaktadır.

(3) 01 Ocak 2010-31 Aralık 2010 tarihi arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçları bir kohort olarak kabul edilmekte ve veriler kohorta ait tüm veriler toplandığında toplu olarak TUTSA formları ile Daire Başkanlığına iletilmektedir.

Tablo 74. 2009 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi

	2009 YILI ÇİD-TB OLGULARININ 24. AY TEDAVİ SONUCU İLE İLGİLİ BİLDİRİM TAKVİMİ																								
	2009			2010			2011			2012															
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
ÇİD-TB olgularının VSD'de kayıt edilmesi																									
ÇİD-TB olgularının tetkik sonuçlarının çıkması (1)																									
ÇİD-TB olgularının tedavisi ve tedavinin 24. ay sonucunun belli olması (2)																									
Kürlerin yayma ve/veya kültür ile doğrulanması (3)																									
Tedavi sonuçlarının Daire Başkanlığına bildirilmesi																									
Verilerin kontrolü, bilgisayara girilmesi, analizi																									
Verilerin DSÖ'ye raporlanması																									
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																									
Rapor hazırlık çalışmaları ve rapor basımı																									

(1) 2009 yılı sonunda kayıt altına alınan ÇİD-TB olgularının kültür ve İDT sonuçları 2010 yılının ilk üç ayında alınmaktadır.

(2) 2009 yılı başında tedaviye alınan bir ÇİD-TB olgusunun 24. ay tedavi sonucu 2011 yılı sonunda tedaviye alınan bir ÇİD-TB olgusunun 24. ay tedavi sonucu 2011 yılı sonunda elde edilmiştir.

(3) 2011 yılı sonunda tedaviye tamamlanan bir ÇİD-TB olgusunun kültür sonucu 2012 yılının üçüncü ayında çıkmaktadır.

EK 2.

TANIMLAR ve VERİ STANDARTLARI

Başkanlığımız tarafından 2005 yılında sürveyans sistemi gözden geçirilmiş ve veri alanları için DSÖ-EuroTB tanımları kullanılmaya başlanmıştır. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir.

OLGU TANIMLARI

Yeni Olgu: Daha önce tüberküloz tedavisi görmemiş ya da bir aydan daha az süre tedavi almış hastalardır.

Önceden Tedavi Görmüş Olgu: Daha önce en az bir ay tedavi görmüş tüberküloz hastasıdır. Bu tanım, nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen ve kronik olguları içermektedir.

Nüks olgu:

Daha önce tüberküloz tanısı konup tedavisini başarıyla tamamlamış olan hastada yeniden tüberküloz tanısı konulursa, yani balgamda basil pozitifliği saptanırsa nüks kabul edilir. Yaymasında ARB negatif ise ve klinik ve radyolojik bulguları ile tüberküloz düşünülüyorsa ayırıcı tanı olanakları olan bir üst merkeze gönderilir; burada bakteriyolojik olarak negatif olduğu halde, TB tanısı klinik ve radyolojik olarak konulabilir. Bir hastanın hastalığı, birden fazla kez nüks edebilir.

Tedaviyi terkten dönen olgu:

Tedaviye iki ay ya da daha uzun süre ara verdikten (tedaviyi terk) sonra yeniden yayma pozitif olarak başvuran hastalardır (bazen yayma negatif olabilir fakat klinik ve radyolojik değerlendirme ile aktif TB kararı verilebilir; yayma negatif olan hasta bir üst merkeze sevk edilir).

Tedavi başarısızlığından gelen olgu:

Yeni tanı konulmuş ve tedavinin başlangıcından beş ay ya da daha sonra alınan balgam örneklerinde yayma ya da kültür ile basil gösterilen hastadır.

Kronik olgu:

Nüks, tedaviyi terkten dönen ya da tedavi başarısızlığından gelen hastalarda uygulanan yeniden tedavi rejiminin sonunda hala basil pozitif olan hastalardır.

Nakil Gelen Olgu: Başka bir dispanserde kayda alınıp tedavisi başladıktan sonra, kayıtları ile birlikte devir alınan hastadır.

HASTALIĞIN YERİ

Hastalığın tutulum yeri akciğer, akciğer dışı ve hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum birlikte olabilir.

Akciğer Tüberkülozu:

Akciğer parankimini tutan TB için kullanılır. Akciğer parankiminde tutulum yoksa, plevra efüzyonu ya da toraks içinde (hilusta, mediastende) lenf bezi büyümesi ile olan TB, akciğer dışı tüberküloz kabul edilir.

Akciğer Dışı Tüberküloz (AD-TB):

Akciğer parankimi dışındaki organlardan alınan örneklerde ARB gösterilebilen ya da tüberkülozla uyumlu histolojik ve klinik bulgusu olan hastalar bu gruba girmektedir.

Akciğer dışı tüberkülozu olanlar aşağıdaki sınıflamaya göre gruplandırılmaktadır:

- Plevra
- İntratorasik lenfadenit
- Ekstratorasik lenfadenit
- Vertebra
- Vertebra dışı kemik/eklem
- Menenjit
- Menenjit dışı merkezi sinir sistemi
- Genitoüriner sistem
- Gastrointestinal sistem, periton
- Miliyer
- Diğer

Akciğer + Akciğer Dışı Tüberküloz

Akciğer TB ve AD-TB birlikte ise bu grup hastalarda her iki tutulumun da olduğu belirtilir; akciğer dışı tutulan organ(lar) da belirtilir. Bu grup hastalar DSÖ'ye akciğer TB olarak bildirilmektedir.

Miliyer TB, akciğer+AD-TB olarak kabul edilir, kayıta ayrıca “miliyer TB” olarak belirtilir.

Larinks TB, akciğer tutulumu yoksa akciğer dışı TB kabul edilir.

Plevra TB, AD-TB olarak kaydedilir. Plevra TB olan hastada balgam yayması pozitif ise, akciğer + AD-TB olarak kaydedilir, AD-TB bölümüne “plevra TB” eklenir.

Mediastende, hilusta lenf bezi tüberkülozu olması, AD-TB olarak belirtilir.

YAYMA SONUCUNA GÖRE TB OLGULARI

Tanıdaki balgam yayması sonucuna göre akciğer tutulumu olan olgular ikiye ayrılır:

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu

- En az iki balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) örneğinde yayma ile ARB gösterilen hastalar ya da
- Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve radyolojik bulguları akciğer tüberkülozu ile uyumlu olan ve bir hekim tarafından, tüberküloz tedavisi kararı verilen hastalar ya da
- Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve kültürü de pozitif gelen hastalar.

Yayma negatif akciğer tüberkülozu

- Balgam yaymaları negatif olan fakat kültürde üreme olan hastalar.
- Klinik ve radyolojik olarak tüberküloz ile uyumlu bulguları olan, üç balgam yayması negatif olan ve en az bir hafta geniş spektrumlu (kinolon içermeyen) antibiyotik kullanılmasına rağmen klinik yanıt alınamayan ve ayırıcı tanı olanakları olan bir hastanede tüberküloz tedavisine karar verilen hastalar.

UYRUK BİLGİSİ

Uyruk “doğum yeri” veya “vatandaşlık” durumuna göre belirlenebilir. Hangi durumun seçildiği veri gönderildiği sırada CISID formunda belirtilmektedir. Uyruk bilgisi 2005 yılında “vatandaşlık durumu” olarak tanımlandı. Aslen yabancı uyruklu TB olgularının evlilik bağı gibi nedenlerle birkaç yıldır TC vatandaşlığına geçtiklerinin ve yurt dışı bağlantılarının devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, riskin belirlenmesi amacıyla 2006 ve sonrasında “doğduğu ülke” olarak tanımlanmıştır.

TEDAVİ SONUCU TANIMLARI

TB verilerini karşılaştırabilmek için standart terimler kullanılır. Tedavi sonuçları da bugün bütün dünya ülkelerinde benzer bir terminoloji ile raporlanmaktadır. Ülkemizde DSÖ ve IUATLD tarafından önerilen altı temel tedavi sonucu tanımı aşağıda sıralanmıştır.

a. Kür: Başlangıçta balgam yayması pozitif hastada, klinik ve radyolojik iyileşmeyle birlikte birisi tedavinin idame döneminde diğeri tedavinin tamamlandığı sırada olmak üzere en az iki kez balgam yayması negatifliğinin gösterilmesidir (Kür tanımı, yayma negatif akciğer TB, toplam akciğer TB, toplam TB olguları için kullanılmaz, sadece yayma pozitif hastalar için kullanılır).

b. Tedaviyi tamamlama: Öngörülen tedaviyi süresi içinde tamamlayan olguda tedavinin idame dönemi ya da sonunda balgam incelemesi yapılamadığı durumlarda, klinik ve radyolojik bulguları ile başarılı kabul edilerek tedavinin sonlandırılmasıdır. Akciğer dışı TB olgularında tedavi sonucu başarılı ise bu gruba eklenir.

* **Tedavi Başarısı:** Kür ve tedaviyi tamamlamanın toplamı, tedavi başarısı olarak adlandırılır.

c. Ölüm: Tedavi sırasında tüberküloz hastasının ölmesidir. Hasta, tüberküloza ya da tüberküloz dışı bir nedene bağlı olarak ölmüş olabilir. Her iki durumda da bu ölüm tüberküloz hastasının kayıtlarına ve tedavi sonuçlarının raporlanmasına ölüm olarak girilecektir. Eğer hasta hiç tedavi almadan ölmüş bir TB olgusu ise kayda geçirilir ve tedavi sonucu “ölüm” olarak kaydedilir (asıl ölüm nedeni biliniyorsa, Tüberkülozlu Hasta Defteri, VSD-10’da yorum bölümüne bu neden yazılmalıdır).

d. Tedavi başarısızlığı: Tedavisinin 5. ayı ve sonrasında hastanın balgam yayma pozitifliğinin saptanmasıdır. Pozitiflik ya tedavi süresince devam edebilir ya da negatifleşir ve yeniden pozitifleşebilir.

e. Tedaviyi terk: Tedavisi sırasında tüberküloz hastasının iki ay ya da daha uzun süre ile ilaçlarını almamasıdır (bu grup, 2003 yılından önce kayıt sisteminde akıbeti meçhule ayrılan ve işbirliği yapmayan hastalar olarak tanımlanıyordu).

f. Nakil giden: Hastanın başka bir dispanser bölgesine gitmesi nedeniyle tedavi sonuçlarının bilinmemesi durumudur. Bu grup hastaların tedavi sonuçlarını nakil gittiği dispanser bildirmektedir.

Türkiye genelinde, bütün nakil giden hastaların tedavi sonuçları nakil gittiği dispanserden öğrenilince, sonuçta hiç nakil giden olmaması gerekir. Pratikte ise, bazı “nakil giden” tanımı ile belli bir dispanserden ayrılan hasta başka dispansere kaydedilmediği için, yani gerçek bir nakil işlemi gerçekleşmediği için, tedavi sonucu da hiçbir dispanserde görünmediği için “tedaviyi terk” kabul edilmiştir. Raporda 2006 yılından itibaren nakil giden olarak belirtilen hastalar, yurt dışına nakil gidenlerdir.

Tedavisi devam eden: Tedavi başlangıcından 12 ay sonra hastanın kayda alındığı dönemde başlanan tedavisi sürüyorsa bu grupta ele alınır. Bu bilgi, formun altına gerekçesi ile birlikte yazılır. Örneğin, aşırı duyarlılık nedeniyle H ve R kullanılmayan bir hasta ya da ÇİD-TB nedeniyle 12 aydan uzun süreli tedavi verilen bir hasta olabilir.

TB değil: Tedavi başlanmış fakat başka hastalık saptanmış ve TB olmadığı anlaşılmış hastalarda tedavi sonuçları ile tedaviye alınanların rakamlarını karşılaştırmada kullanılmaktadır. Bu tanıma giren hastalar kohorttan çıkarılır.

BAKTERİYOLOJİ İLE İLGİLİ İFADELER

Mikroskopi veya Yayma: Hastanın balgamının ya da başka incelenecek örneğinin bir lama yayılarak mikroskopi ile değerlendirilmesini anlatır. Pozitif, basilin gösterilmesidir. Negatif ise basilin görülmemesidir.

Aside Dirençli Basil (ARB): TB basili, ısıtılarak özel boya ile boyandığında, asit ile bu boyayı vermediğinden, mikroskopta farklı renkte görülür, buna ARB denilir.

Kültür: Balgam ya da başka bir örnek materyal mikroskopta incelenirken TB basilinin çoğalması için özel hazırlanmış besiyerine ekilir. Bu besiyerinde 15 gün ile 45 gün arasında basil üreyerek çoğalır. Üreme var ise kültür pozitif, üreme yok ise kültür negatif denilir.

İlaç Duyarlılık Testi (İDT): İlaçlı hazırlanmış besiyerine ekilen basil eğer burada çoğalıyorsa o ilaca dirençlidir. Eğer, ilaçsız besiyerinde üreme olurken, ilaçlı besiyerinde üreme olmaz ise, ilaç etkilidir, yani basil o ilaca duyarlıdır.

Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB): TB basilinin izoniyazid ve rifampisine birlikte direncinin olduğunu belirtir.

Yaygın İlaç Dirençli Tüberküloz (YİD-TB): ÇİD-TB hastasında bir kinolona ve bir de parenteral ilaca (amikasin, kapreomisin ya da kanamisin) direnç olması durumudur.

8

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

1. Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi, T.C. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2011.
2. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıt ve Raporlama Sistemi, Form Örnekleri ve Doldurma Kılavuzu. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2007.
3. Gümüüüü F, Özkara Ő, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye'de Verem Savaşı 2007 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2007.
4. Gümüüüü F, Özkara Ő, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye'de Verem Savaşı 2008 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2008.
5. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Güllü Ü, Baykal F, Hasanođlu C, Özkara Ő. Türkiye'de Verem Savaşı 2009 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2009.
6. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F, Özkara Ő. Türkiye'de Verem Savaşı 2010 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2010.
7. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F. Türkiye'de Verem Savaşı 2011 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2011.
8. Buzgan T, Torunođlu M.A, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Mutlu S.M, Baykal F. Türkiye'de Verem Savaşı 2012 Raporu. THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı. Ankara, 2013.
9. International Standards for Tuberculosis Care (ISTC). Tuberculosis Coalition for Technical Assistance, 2006.
10. Definitions for the WHO/EuroTB Joint Tuberculosis Data Collection. EuroTB, 2007.
11. Guidelines for The Programmatic Management of Drug-Resistant Tuberculosis, Emergency Update 2008, WHO 2008.
12. Implementing The WHO Stop TB Strategy, A Handbook for National Tuberculosis Control Programmes. WHO, 2008.
13. Global Tuberculosis Report 2012. WHO, 2012.
14. Stop TB Policy Paper: Contributing to Health System Strengthening: Guiding Principles for National Tuberculosis Programmes. WHO, 2008 (WHO/HTM/TB/2008.400).
15. The Global Plan to Stop TB 2006-2015 / StopTB Partnership. WHO, 2006.
16. The Global Plan to Stop TB 2011-2015: Transforming The Fight Towards Elimination of Tuberculosis, WHO 2010.
17. The Patients' Charter for Tuberculosis Care.
18. Türkiye İstatistik Kurumu web sitesi, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri.

T.C. Sağlık Bakanlığı

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2013 RAPORU

T. C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı
Adnan Saygun Cad. Hıfzıssıhha Yerleşkesi G Blok Sıhhiye/ANKARA
Tel: 0312 565 50 00-01-02-03
Belgegeçer: 0312 565 56 62
<http://tuberkuloz.thsk.saglik.gov.tr/>